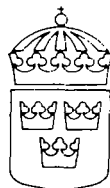

Regeringens proposition 1991/92:118

om förenklad statistikreglering

Prop.
1991/92:118

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 26 mars 1992.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Anne Wibble

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag som syftar till att skapa *ett enhetligt regelsystem för den officiella statistiken*.

Officiell statistik är definitionsmässigt sådan statistik som framställs av myndigheter under regeringen med den närmare avgränsning som bestäms av regeringen.

Den officiella statistiken används för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering. På den officiella statistiken ställs kraven att den skall vara objektiv och allmänt tillgänglig. Den skall också framställas och offentliggöras med beaktande av skyddet för företag och enskilda.

I förslaget samlas regler om vilka som är uppgiftsskyldiga till den officiella statistiken och vad uppgiftsskyldigheten omfattar.

Uppgiftsskyldiga är näringsidkare, kommuner, kyrkliga kommuner och landsting. För stiftelser och sammanslutningar, som inte bedriver näringsverksamhet, föreslås viss uppgiftsskyldighet. Några andra enskilda än näringsidkare åläggs inte uppgiftsskyldighet.

Uppgiftsskyldigheten för näringsidkare anges i elva punkter och omfattar bl.a. produktion av varor och tillhandahållande av tjänster, investeringar, intäkter, kostnader och vinster samt omsättning, tillgångar och skulder. Kommuner, kyrkliga kommuner och landsting är uppgiftsskyldiga endast för vissa av dessa uppgifter. För kommuner tillkommer andra uppgifter av samhällsekonomisk betydelse. För stiftelser

m.fl. är uppgiftsskyldigheten begränsad till antalet anställda, löner och sysselsättning.

Prop. 1991/92:118

Jämfört med nuvarande förhållanden blir uppgiftsskyldigheten i huvudsak oförändrad.

I fråga om följderna av ett EES-avtal inom statistikområdet föreligger inget formellt åliggande för Sverige att samla in uppgifter med uppgiftsplikt. Däremot torde det inte vara möjligt att rapportera erforderliga statistikuppgifter med godtagbar kvalitet till EG:s statistiska kontor, Eurostat, utan att inom vissa områden faktiskt ha uppgiftsskyldighet. En genomgång som mot denna bakgrund gjorts av de rättsregler som omfattas av EES-avtalet visar att nuvarande omfattning av uppgiftsskyldigheten för närvarande är tillräcklig.

Det nuvarande uppgiftsskyddet för företag och enskilda stärks genom ett förslag om förbud mot att sammanföra statistiska uppgifter i syfte att röja den enskildes identitet. Den som uppsåtligen bryter mot denna regel döms för *olovlig identifiering*.

För att effektivisera uppgiftslämnandet och samtidigt skapa klara regler för uppgiftslämnarna införs vite som tvångsmedel. Ett vitesföreläggande måste dock föregås av en anmaning att fullgöra uppgiftsskyldigheten. Penningböter kan utdömas för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift eller som inte fullgör sin uppgiftsplikt.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 1993.

Förslag till Lag om den officiella statistiken

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde m.m.

1 § Denna lag tillämpas när statliga myndigheter under regeringen framställer officiell statistik.

Officiell statistik är sådan statistik för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering som en myndighet framställer enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

2 § Den officiella statistiken skall vara objektiv och allmänt tillgänglig. Den skall framställas och offentliggöras med beaktande av skyddet för enskilda.

Uppgiftsskyldighet

Definitioner

3 § Med *varor* avses i denna lag lösa saker, gas, elektrisk kraft och vatten. Med *tjänst* avses i denna lag verksamhet som någon utför självständigt för en annans räkning. Vid tillämpningen av lagen hänförs till tjänst upplåtelse av nyttjanderätt till fast och lös egendom.

Näringsidkare

4 § Näringsidkare är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om sin näringsverksamhet i fråga om

1. produktion av varor och tillhandahållande av tjänster,
2. förbrukning av varor och anlitanande av tjänster,
3. antalet anställda, löner och sysselsättning,
4. lager- och förrådshållning,
5. investeringar,
6. beställningar, köp, försäljningar och leveranser av varor och tjänster,
7. priser för varor och tjänster,
8. intäkter, kostnader och vinster,
9. omsättning, tillgångar och skulder,
10. sparande samt kapital-, kredit- och valutaförhållanden,
11. omfattning av upplåtelse av nyttjanderätt.

Att särskild uppgiftsskyldighet föreligger för vissa näringsidkare framgår av lagen (1992:000) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område.

5 § Stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om antalet anställda, löner och sysselsättning.

Kommuner m.fl.

6 § Utöver vad som följer av andra lagar är kommuner, kyrkliga kommuner och landsting skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter enligt 4 § 1-6.

Kommuner är dessutom skyldiga att lämna

1. sammandrag av sina räkenskaper såvitt avser kommunala ändamål,
2. andra uppgifter av samhällsekonomisk betydelse.

Gemensamma bestämmelser

7 § Det finns ingen skyldighet att lämna uppgifter enligt 4 § första stycket eller 5-6 §§ när det förhållande som uppgiften avser är äldre än tre år.

8 § Uppgifter som avses i 4 § första stycket eller 5-6 §§ skall lämnas till den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas samt om sättet och tiden för uppgiftslämnandet.

Uppgiftsskydd

9 § Föreskrifter om sekretess finns i sekretesslagen (1980:100). Det finns också särskilda regler till skydd för den enskildes personliga integritet när fråga är om sådant personregister som anges i datalagen (1973:289).

10 § Uppgifter i den officiella statistiken får inte sammanföras med andra uppgifter i syfte att utröna enskildas identitet.

Tvångsmedel

11 § Om den som är uppgiftsskyldig enligt 4 § första stycket eller 5 § inte fullgör uppgiftsskyldighet, får den myndighet som har begärt uppgiften anmana den uppgiftsskyldige att fullgöra skyldigheten.

En uppgiftsskyldig som inte följer anmaningen får föreläggas att vid vite fullgöra uppgiftsskyldigheten. Ett sådant föreläggande meddelas av den myndighet som utfärdat anmaningen enligt första stycket.

12 § Frågor om utdömande av vite som har förelagts enligt 11 § andra stycket prövas av länsrätten i det län där uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

13 § Ett beslut enligt denna lag om anmaning eller vitesföreläggande får inte överklagas.

Prop. 1991/92:118

Ansvar m.m.

14 § Till penningböter döms den som inte fullgör uppgiftsskyldighet enligt 4 § första stycket eller 5 § eller som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift.

Om ett vitesföreläggande har överträtts, döms inte till ansvar för gärningar som omfattas av föreläggandet.

Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av den myndighet som har begärt uppgiften.

15 § Den som uppsåtligen bryter mot 10 § döms för *olovlig identifiering* till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken eller datalagen (1973:289).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993, då kungörelsen (1962:330) om skyldighet för kommun att avlämna finansstatistiska uppgifter och kungörelsen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus skall upphöra att gälla. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande i fråga om uppgifter som har eller skulle ha lämnats före utgången av år 1992.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 mars 1992

Närvarande: statsminister Bildt, ordförande, samt statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Wibble

Proposition om förenklad statistikreglering

1 Inledning

Regeringen beslöt den 10 december 1987 att göra en samlad regelöversyn inom statistikområdet. Syftet med denna översyn var att överväga behovet av lagstiftning samt i möjlig mån minska antalet regler och förenkla regelsystemet.

En särskild utredare gavs i uppdrag att från förmella utgångspunkter se över föreskrifterna på det statliga statistikområdet och utarbeta ett förenklat regelsystem för den statliga statistikproduktionen (dir. 1987:53). Till särskild utredare förordnades överdirektören Per-Erik Nilsson.

Utredningen, som antog namnet statistikregelutredningen (C 1987:03), har avlämnat betänkandet (SOU 1990:43) Förenklad statistikreglering; med förslag till lag om den statliga statistikframställningen. Utredningens sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 3*. De lagförslag som betänkandet innehåller framgår av *bilaga 4*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En sammanställning av remissyttrandena finns i *bilaga 6*.

Med utredningens förslag och remissinstansernas yttranden som grund tar jag i det följande upp vissa frågor om den statliga statistikframställningen. I avsnitt 2 behandlas de allmänna utgångspunkterna för statistikframställningen. I avsnitt 3 avhandlas frågor om statistikframställningen i ett internationellt perspektiv och särskilt i förhållande till avtalet om det europeiska ekonomiska samarbetet (EES). Rättsakter som berör statistikområdet framgår av *bilaga 7*. Frågor om lagstiftning om statlig statistikframställning behandlas i avsnitt 4. *Bilaga 2* innehåller det upprättade lagförslaget, vilket kommenteras i avsnitt 5.

Regeringen beslutade den 5 mars 1992 att inhämta lagrådets yttrande över lagförslaget. Lagrådets yttrande bör fogas till protokollet som *bilaga 1*. Jag återkommer till lagrådets yttrande i specialmotiveringen till det lagrum, 4 § i lagförslaget, som lagrådet lämnat synpunkter på. Lagrådets granskning har också lett till vissa redaktionella ändringar i lagtexten.

Den statliga statistiken är en viktig del av den information som skall ge underlag för medborgarnas, företagens, organisationernas och samhällsorganens bedömningar av utvecklingen inom olika samhällsområden. Statistiken är också av stor betydelse sett i ett internationellt perspektiv. Exempel på detta förhållande är det stora antal rättsakter inom statistikområdet som omfattas av EES-avtalet (se vidare avsnitt 3 och bilaga 6).

Med hänsyn till den vikt som tillmäts den statliga statistiken är det också av betydelse att regelverket kring den ges en ändamålsenlig utformning. Det gäller att skapa regler som inger förtroende för den verksamheten. För att statistiken skall kunna användas som underlag vid bedömning av utvecklingen i samhället måste användarna kunna utgå från att statistiken är korrekt och objektiv.

Förtroendet skall också omfatta hanteringen av de uppgifter som lämnas för att framställa statistiken. De rättsliga skyddsbarriärerna kring de enskilda uppgifterna spelar här en avgörande roll. Givetvis är det den enskildes rättmätiga krav att de uppgifter han lämnar skall skyddas. Det är också ett intresse i sig för den statliga statistikframställningen att vidmakthålla ett sådant förtroende eftersom det ökar viljan att medverka i statistiska undersökningar och att lämna fullständiga och korrekta uppgifter, vilket är avgörande för framställning av en statistik av hög kvalitet.

Det är också av vikt att en myndighet som samlar in uppgifter från enskilda fysiska och juridiska personer ser till att belastningen för dessa blir så liten som möjligt. Bestämmelser i det syftet, vilka gäller generellt för myndigheternas uppgiftsinhämtande, finns både i verksförordningen (1987:1100) och i begränsningsförordningen (1987:1347).

Med hänsyn till att uppgiftslämnarna inte kan avläsa någon direkt eller omedelbar nytta med sitt uppgiftslämnande och till att det utgör en direkt kostnad för den enskilde måste uppgiftslämnandet vara så begränsat som möjligt. Jag avser därför att föreslå att regeringen i en till den föreslagna lagen anslutande förordning ger ytterligare föreskrifter som går ut på att en myndighet skall se till att uppgiftslämnandet inte blir onödigt betungande. Det kan t.ex. innebära att begäran om uppgifter riktar sig till så få enskilda som möjligt och att samma enskilda fysiska eller juridiska personer om möjligt inte blir belastade gång på gång.

Särskilt när det gäller de små och medelstora företagen är det väsentligt att frågan om belastningen att lämna statistikuppgifter noga uppmärksammas. Regeringen har i propositionen (1991/92:51) om en ny småföretagspolitik pekat på vikten av att inhämtandet av uppgifter från denna grupp begränsas så långt som möjligt. Regeringen avser att ge ett särskilt uppdrag till statistiska centralbyrån (SCB) att lägga fram förslag med denna inriktning. I arbetet hör bl.a. övervägas hur frekvensen, tidpunkten och formen för insamlandet av uppgifter skulle kunna begränsas och förändras för att underlätta uppgiftslämnandet för de små och medelstora företagen.

När det gäller utformningen av den statliga statistiken pågår en översyn av den statliga statistikens styrning, finansiering och samordning m.m. (dir. 1990:68) av en särskild utredare. Detta arbete bör enligt direktiven vara avslutat i sin helhet senast den 30 april 1992.

I en revisionsrapport den 2 april 1990 (dnr 1988:1424) Statlig statistik - produktion, styrning och roller belyser riksrevisionsverket frågor om prioriteringar av statistik inom respektive departements område.

De innehållsmässiga frågorna kring statistiken har varit föremål för olika genomlysningar under årens lopp. Senast genom den s.k. statistikutredningen som lade fram resultatet av sitt arbete i betänkandet (SOU 1983:74) Framtida statlig statistik. Även SCB svarar för sådana genomgångar med rapporter inför nya treårsperioder av budgetprocessen. Med hänsyn till att statistiken skall spegla samhällssituationen och utvecklingen i samhället kan statistiken inte vara statisk. För att man skall få en användbar statistik måste den kontinuerligt anpassas till samhällsutvecklingen.

Statistikregelutredningen hade att överväga behovet av lagstiftning samt i möjlig mån minska antalet regler och förenkla regelsystemet. Det är främst de formella - rättsliga - frågorna kring den officiella statistiken som skall behandlas i denna proposition. När det gäller behovet av lagstiftning och förenkling av regelsystemet belyses dessa frågor i det följande. I detta sammanhang kan dock nämnas att den föreslagna lagen och därpå grundad författningsreglering bör leda till att ett antal otidsenliga regler kan slopas.

3 Internationella frågor

I ett internationellt perspektiv är den europeiska integrationen i blickpunkten. I första hand berörs statistiken av konsekvenserna av ett EES-avtal, men på sikt får också ett medlemskap för Sverige i EG betydelse för statistiken.

Ett EES-avtal innebär för den statliga statistiken att Sverige skall delta i uppbyggnaden av ett statistiskt system som ger jämförbar statistik inom de ekonomiska och sociala områdena och inom miljöområdet i de länder som omfattas av avtalet. Med 1995 som första referensår skall Sverige kunna leverera statistiska uppgifter till Eurostat, som är EG:s statistiska kontor, från åtskilliga statistiska undersökningar. Vilka dessa undersökningar är preciseras i ett antal rättsakter som för närvarande gäller för EG:s medlemsländer och som är uppräknade i en bilaga till EES-avtalet. Huvuddelen av dessa anges i *bilaga 6*.

Den genomgång som gjorts av dessa rättsakter visar att de statistiska undersökningar som redan i dag genomförs i Sverige i huvudsak motsvarar de krav som ett EES-avtal kommer att ställa. Den anpassning av statistiken som krävs består av vissa mindre förändringar i de undersökningar som redan nu löpande genomförs. En förutsättning för att Sverige skall kunna leva upp till avtalet i dessa delar är alltså snarast en fortsatt tillgång till sådana statistiska uppgifter som för närvarande hämtas

in. För att uppfylla EES-avtalets bestämmelser angående statistik blir det aktuellt att i svensk rätt inkorporera de rättsakter inom statistikens område som motsvarar EG-förordningar. Vad gäller de rättsakter som motsvarar EG-direktiv är form och medel för införlivandet fritt. Däremot är de resultat som skall uppnås genom direktivet bindande för Sverige som avtalspart. Om den svenska rätten på statistikområdet inte stämmer överens med bestämmelserna i de refererade EG-direktiven måste alltså den svenska rätten ändras.

I Sverige åtnjuter de statistiska uppgifterna ett mycket starkt skydd när de tas om hand för statlig statistikframställning. Den s.k. statistiksekretessen (9 kap. 4 § sekretesslagen; 1980:100) är enligt huvudregeln absolut. Även vid Eurostat finns en lång erfarenhet av att handskas med konfidentiella data och en särskild rättsakt finns också som rättesnöre för dess tjänstemän och som även innehåller bestämmelser om tystnadsplikt (Council Regulation /EEC/ No 1588/90 of 11 June 1990 on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities).

Sveriges åtagande inom ramen för EES-avtalet innebär, som tidigare nämnts, att statistiska uppgifter kontinuerligt kommer att översändas till Eurostat. Denna överföring behöver för närvarande inte i något fall omfatta uppgifter med namn, personnummer eller andra identitetsbeteckningar. Inte heller får Eurostat använda dessa uppgifter till annat än statistiska ändamål. Dessa båda begränsningar följer av den nyssnämnda rättsakten om obehörig insyn.

Förutom den officiella statistiken från Sverige kommer de uppgifter som skall lämnas till Eurostat till en stor del att bestå av anonymiserade uppgifter, s.k. avidentifierat material. Sådant material kan under vissa betingelser vara omfattat av sekretess enligt den s.k. statistiksekretessen i sekretesslagen (9 kap. 4 §). Statistiksekretessen innehåller för sådant material en möjlighet till utlämnande efter en skadeprövning. Sveriges åtagande kan emellertid inte villkoras av en sådan skadeprövning, även om man allmänt sett kan konstatera att skadeprövningen skulle leda till att utlämnande kan ske. Avtalet innehåller således ingen klausul som möjliggör en prövning i enskilda fall för Sveriges eller något annat lands del.

Enligt 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen kan uppgift för vilken gäller sekretess röjas för utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, om utlämnandet sker i enlighet med särskild föreskrift därom i lag eller förordning. I enlighet härmed har jag för avsikt att föreslå att det skall föras in en regel i statistikförordningen som slår fast att statistiska uppgifter skall lämnas enligt gjorda åtaganden.

Det är knappast möjligt att nu ge en fullständig bild av vad ett medlemskap i EG kan komma att betyda för den statliga statistiken. Därmed är också sagt att det kan behövas vissa justeringar i det nu framlagda förslaget i anledning av ett medlemskap. Med utgångspunkt i vad som nu är känt, ligger emellertid det förslag som läggs fram väl i linje med de villkor som kan komma att gälla för Sveriges del.

Sverige deltar aktivt internationellt både i utbyte av statistik och med metodutveckling och annat kunskapsuppbyggande. Även de nomenklaturer och klassificeringsnormer som används i Sverige är resultatet av internationella överenskommelser och rekommendationer, t.ex. av FN.

Sett ur ett historiskt perspektiv har det nordiska samarbetet haft stor betydelse för Sveriges utveckling av statistiken och för arbetet med att framställa statistik som är jämförbar länder emellan. Inom ramen för Nordiska Rådet deltar Sverige i utskottsverksamhet på olika statistikområden och om metodfrågor. Ett samarbete har också inletts med Estland och de övriga baltiska länderna i syfte att göra det möjligt för dem att bl.a. framställa internationellt jämförbar statistik.

Det är således inte endast EES-avtalet som gör den statliga statistiken betydelsefull utanför Sveriges gränser. Utvecklingen mot en ökad internationalisering har lett fram till ett behov av internationellt jämförbar statistik. Det är därför också av den anledningen viktigt att skapa ett förenklat, modernt och adekvat regelsystem för den officiella statistiken.

4 Lagstiftning om statlig statistikframställning

4.1 Behovet av lagstiftning

Mitt förslag: Grundläggande regler om den statliga statistikframställningen ges i lag.

Utredningens förslag: Motsvarar i huvudsak mitt (betänkandet s. 20 f.).

Remissinstanserna: Nästan alla instanser är positiva till en lag om den statliga statistikframställningen. *General tullstyrelsen* och *arbetarskyddsstyrelsen* anser dock att lagen med sina få paragrafer är alltför allmänt hållen och kräver ytterligare preciseringar. *Datainspektionen* anser att effekterna av en decentralisering av den statliga statistikframställningen nogga borde belysas av en utredning innan det slutligt avgörs hur statistikproduktionen i framtiden skall bedrivas. *Datalagsutredningen* anser att lagstiftningen på statistikområdet bör samordnas med en framtida datalag. *Sveriges fastighetsägareförbund* anser att lagstiftningsärendet bör anstå till dess att en analys gjorts av konsekvenserna av internationaliseringen på statistikområdet. *Statskontoret* avstyrker lagförslaget och vill att utredningens material läggs till grund för en ny utredning som ges direktiv att lagreglera utifrån ett vidare perspektiv.

Skälen för mitt förslag: Statistikframställning bygger alltid på individuella uppgifter. De kan vara identifierbara eller avidentifierade uppgifter om skilda förhållanden som samlas in från fysiska eller juridiska personer. Uppgifter kan ha samlats in bara för statistiska ändamål eller för tillsyn eller andra administrativa ändamål.

Föreskrifter om de statistikproducerande myndigheternas uppgiftsinhämtande finns i ett stort antal lagar och andra författningar. Med 1974 års regeringsform krävs det numera i princip föreskrifter i lag för att statliga förvaltningsmyndigheter skall kunna kräva in uppgifter från andra än statliga myndigheter, t.ex. enskilda, företag och kommuner. I viss utsträckning kan dock riksdagen i lag bemyndiga regeringen att besluta sådana föreskrifter.

Enligt punkt 6 i övergångsbestämmelserna till regeringsformen har dock föreskrifter som har beslutats före den 1 januari 1975 fortsatt giltighet, även om de inte har tillkommit i den ordning som den nya regeringsformen föreskriver.

En genomgång av de författningar som reglerar uppgiftsinhämtandet för statistiska ändamål visar att det finns flera regeringsförfattningar som lever i kraft av den nyss nämnda övergångsbestämmelsen, exempelvis kungörelsen (1962:330) om skyldighet för kommun att avlämna finansstatistiska uppgifter samt kungörelsen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus. Detta är en ordning som får ses som tillfällig. Riksdagens bemyndigande bör därför inhämtas för att statliga myndigheter skall kunna ålägga enskilda, kommuner m.fl. att lämna uppgifter för den statliga statistikframställningen.

Föreskrifter om enskildas m.fl. uppgiftsskyldighet för den officiella statistiken bör så långt det är möjligt samlas i en särskild lag. I en sådan lag bör också tas in de grundläggande regler som i övrigt skall gälla för statistikframställningar. Andra föreskrifter bör meddelas av regeringen och i huvudsak samlas i en statistikförordning.

Uppgiftsskyldigheten inom jordbrukets område regleras för närvarande i förordningen (1968:111) om uppgifter för lantbruksstatistiken och lantbrukets företagsregister. Även denna författning fortlever med stöd av den ifrågasvarande övergångsbestämmelsen. Med hänsyn till att den uppgiftsskyldighet som föreskrivs enligt förordningen inte enbart gäller statistiska ändamål utan även avser viss administrativ verksamhet har denna uppgiftsplikt inte förts över till det föreliggande lagförslaget. Ett särskilt förslag till en ny lag om uppgiftsskyldighet inom jordbrukets område bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Mitt förslag: Tillämpningsområdet för den nya lagstiftningen bör vara den statistik som behövs för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering. Denna statistik skall benämnas officiell statistik och preciseras i föreskrifter som regeringen meddelar.

Utredningens förslag: Lagstiftningen skall tillämpas i verksamhet som en statlig myndighet bedriver när den själv eller genom annan samlar in och bearbetar uppgifter i syfte att i statistisk form belysa förhållanden och utveckling i samhället. I tillämpliga delar skall den också gälla när underlaget för statistikframställningen utgörs av uppgifter, vilka finns hos en myndighet för andra ändamål (s. 57). Utredningen har inte ansett att en definition av begreppet statistik behövs för tillämpningen. Det centrala begreppet är i stället enligt utredningens uppfattning om syftet är att "belysa förhållanden och utveckling i samhället". Detta begrepp skall ställas i relation till den s.k. driftsstatistik som myndigheter för som ett led i uppföljningen av den egna verksamheten.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som yttrar sig i denna del anser vissa att det behövs en närmare avgränsning av begreppet "statlig statistikframställning". *Posten* är t.ex. medveten om att gränsen mellan vad som är driftsstatistik och vad som är "samhällsstatistik" inte alltid låter sig bestämmas exakt. Även *Skolöverstyrelsen* anser att det behövs ett klargörande, eftersom en stor del av den löpande information, som SÖ behöver för sin tillsyn, samlas in av Statistiska centralbyrån. Denna information är därmed också à priori statistikframställning och omfattas av det aktuella förslaget. Mycket av den information SÖ och läns skolnämnderna själva samlar in beskriver också samhällsutvecklingen, såvitt avser skol- och utbildningsområdet, och publiceras för att bli allmänt tillgänglig för en intresserad allmänhet. För att underlätta en strikt tillämpning av lagstiftningen är det enligt *Skogsstyrelsen* önskvärt att begreppet statistik definieras i lagen. Styrelsen menar att definitionen inte behöver vara allmängiltig utan endast tillämplig i denna lag. *Fiskeristyrelsen* påpekar att definitionen av statlig statistikframställning medför att deras loggboksverksamhet skulle omfattas av de föreslagna reglerna, vilket bl.a. skulle medföra betydande tillämpningssvårigheter. *Försäkringskassförbundet* anser att det finns risk för att en onödigt stor del av den interna statistiken kommer att falla inom lagens tillämpningsområde. Detta skulle innebära ett merarbete för myndigheterna, utan att man för den skull vinner något av värde för samhället.

Skälen för mitt förslag: Statliga myndigheter framställer statistik för olika ändamål. Det gäller sådan statistik som tas fram genom sammanställning och bearbetning av uppgifter som myndigheterna förfogar över för att följa upp, bedöma och utvärdera sin egen verksamhet (driftsstatistik).

stik). Det gäller också sådan statistik som framställs av SCB och vissa andra myndigheter och som har ett vidare syfte. Denna statistik bygger på uppgifter som antingen samlas in direkt från de enskilda fysiska eller juridiska personerna eller som inhämtas genom att man utnyttjar administrativa källor. Regeringens förslag är att endast den senare typen av statistikframställning - den officiella statistiken - skall omfattas av lagen.

Som några remissinstanser framhållit är utredningens förslag till definition av vad som skall täckas av den nya lagstiftningen tämligen oprecis. Det kan ge upphov till tolkningsproblem, inte minst när det gäller avgränsningen mot driftsstatistik. Enligt min uppfattning behövs en grundläggande statistisk information inom olika samhällsområden för samhällsplanering, forskning, allmän information och för den internationella rapporteringen. Förutom att det behövs vissa regler som skall följas vid framställningen av denna statistik finns det också ett intresse av att den statistik som kringgärdas av dessa regler intar en särställning jämfört med annan information inom resp. område. Det är alltså fråga om den *officiella* statistiska redovisningen.

Utän att gå in på statistikens innehåll måste konstateras att det ur många synvinklar innebär stora fördelar att det inom samhällets olika sektorer framställs statistik baserad på en tydlig författningsreglering. För planeringsändamål blir statistiken ett väsentligt instrument för myndigheter, företag och organisationer att bedöma läge och utveckling inom sina respektive intresseområden.

För forskningen är den officiella statistiken en viktig källa att hämta grundläggande information ur. Ofta används sådan statistik också som jämförelsematerial i olika specialundersökningar.

Officiell statistik som allmän information är av stor betydelse när det gäller att ge allmänheten en rättvisande bild av läge och utveckling i samhället och för den allmänna debatten.

Beträffande ändamålet "internationell rapportering" hänvisas till avsnitt 3 om internationella frågor. Här kan dock erinras att att Sverige enligt EES-avtalet kommer att vara skyldigt att fr.o.m. 1995 lämna statistiskt material till det gemensamma statistikkontoret för EG, Eurostat.

Utredningens lagförslag innebär att lagen blir tillämplig, om vissa förutsättningar är uppfyllda. På så vis täcker man in en okänd mängd statistikframställning, som skall följa bestämda regler. Detta är i och för sig en framkomlig väg. En annan metod är att peka ut viss statistikframställning och inordna den under de föreslagna reglerna. Jag har vägt dessa båda metoder mot varandra och har efter beaktande av remissinstansernas synpunkter gjort den bedömningen att den senare metoden är mer ändamålsenlig.

Mitt förslag innebär att regeringen skall meddela föreskrifter om vilken statistik som myndigheter under regeringen skall framställa för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering.

Statistikregelutredningen har i sitt lagförslag använt termen "statlig statistikframställning", något som i princip varje statlig myndighet kan sägas ägna sig åt som framställer statistik. Framför allt för att betona att det skall vara fråga om särskild i författning angiven statistik förordar

jag att benämningen skall vara "officiell statistik". Detta rimmar även väl med tidigare tankar på ett sammanhållet system för Sveriges Officiella Statistik (SOS). Se exempelvis Kungl. Maj:ts cirkulär (1969:145) till statsmyndigheterna om publikationsserien Sveriges officiella statistik.

Strävan bör vara att samla de närmare föreskrifterna om den officiella statistiken i en särskild förordning, med anknytning till den föreslagna lagen. På så sätt kan man åstadkomma flexibilitet genom att anpassa reglerna till de aktuella behoven.

Den officiella statistiken kommer naturligtvis inte att tillgodose alla behov av statistik som kan finnas inom de områden som den skall omfatta. De uppgifter från skilda källor som inhämtats för att framställa officiell statistik bör därför också kunna användas för framställning av annan statistik. Detta kan göras för att fylla behov som den officiella statistiken inte täcker och ske inom ramen för myndighetens uppdragsverksamhet. En sådan statistik måste givetvis också framställas med beaktande av skyddet för enskilda, vilket bl.a. kräver att gällande regler om statistiksekretess för de uppgifter som används vid framställningen iakttas.

Någon försäljning av personrelaterade uppgifter får givetvis inte förekomma. Detta säkerställs genom de regler som omger den officiella statistiken.

4.3 Uppgifter till statistiken

Mitt förslag: Uppgiftsplikten för näringsidkare, kommuner, kyrkliga kommuner och landsting samt stiftelser som inte bedriver näringsverksamhet regleras i en lag om den officiella statistiken. Föreskrifter om kommunernas och landstingens uppgiftsskyldighet i fråga om specialreglerad verksamhet ges dock i den författning som reglerar respektive verksamhet.

Utredningens förslag: Motsvarar i huvudsak mitt.

Remissinstanserna: Yttranden i denna del rör dels kommunernas uppgiftslämnande, dels utformningen av uppgiftsskyldigheten.

Socialstyrelsen erinrar om pågående utredningar med anknytning till uppgiftslämnandet till statistikframställning. Informationsstrukturutredningarna för hälso- och sjukvården resp. socialtjänsten kommer relativt snart att lägga fram förslag till hur informationsförsörjningen bör struktureras inom respektive område och vilka uppgifter som bör rapporteras på central nivå för statlig statistikframställning. I vad mån en uppgiftslämnarskyldighet därvid föreslås bygga på en frivillig medverkan eller på lagstadgad skyldighet återstår att se. *Skogsstyrelsen* anser att beskrivningen av uppgifter som skall kunna omfattas av uppgiftsskyldighet inte bör vara detaljerad. Den bör till och med kunna göras ännu grövre än i förslaget. *Svenska Fastighetsägareförbundet* framhåller att den omständigheten att förslaget till stora delar bygger på gällande

förordningar och praxis inte kan legitimera det kraftiga intrång i privat näringsutövning som förslaget möjliggör. Genom lagen ges staten möjlighet till total insyn i fastighetsägares och andra näringsidkares verksamhet. Som jämförelse kan t.ex. nämnas att enligt 4 § lagen (1956:245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden har uppgiftsskyldigheten begränsats så att den uppgiftsskyldige inte är tvingad att röja yrkeshemlighet av teknisk natur. Sådana överväganden förekommer inte i föreliggande betänkande, vilket är anmärkningsvärt. Enligt förbundets uppfattning erfordras i vart fall en omarbetning av lagförslaget 7 § så att uppgiftskraven preciseras och begränsas till de konkreta behov av statistik som staten har för sin verksamhet.

Skälen för mitt förslag: Den officiella statistiken baseras på uppgifter som samlas in från offentliga myndigheter, enskilda individer, näringsidkare och andra arbetsgivare. Bestämmelser om uppgiftsplikt för enskilda och kommuner måste enligt 8 kap. 3 och 5 §§ regeringsformen ges i lag.

Uppgiftsskyldigheten måste ges en ändamålsenlig utformning. Statistikregelutredningen konstaterade att detaljnivån i den av utredningen föreslagna uppgiftsskyldigheten är tillräcklig för det krav på precision som får anses följa av 8 kap. 3 § regeringsformen. Jag kan i princip dela utredningens uppfattning i denna del. I lagen bör anges de förhållanden som omfattas av uppgiftsplikt. Det bör sedan ankomma på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som skall lämnas, liksom om sättet och tiden för uppgiftslämnandet.

Beträffande uppgiftspliktens omfattning och behovet därav hänvisas till specialmotiveringen.

En särskild fråga rörande uppgiftsskyldighet för den officiella statistiken gäller verksamheter som enligt lag bedrivs av kommuner och landsting. Föreskrifter om uppgiftsskyldighet i sådan verksamhet finns i dag i den författning som reglerar respektive verksamhet. Enligt min mening är denna ordning ändamålsenlig och bör behållas även för framtiden. Även det förhållandet att det här många gånger gäller mycket integritetskänslig information som kräver särskilda överväganden, talar för att dessa frågor tas om hand inom respektive sakområde och att uppgifter just för de statistiska ändamålen inte regleras i en annan lag. Det sagda innebär att viss justering gjorts i utredningens lagförslag i denna del.

Det är självfallet av största vikt att de som omfattas av uppgiftsskyldighet besväras i så liten utsträckning som möjligt. Den som samlar in uppgifter måste se till att det blir så enkelt och så lite kostnadskrävande som möjligt för den som avkrävs uppgifter till statistiken. Av de skäl som anförts inledningsvis har lagförslaget begränsats till vad som i huvudsak *kräver* lagform och någon bestämmelse med denna innebörd motsvarande den som utredningen föreslagit återfinns inte i lagförslaget. På regeringen bör ankomma att meddela sådana föreskrifter som säkerställer att inhämtandet av uppgifter sker på detta sätt.

En grundläggande bestämmelse om att enskilda personers integritet och motsvarande skyddsbehov hos företag o.d. skall beaktas bör dock ges i lag. Denna fråga behandlas i det följande (avsnitt 4.5).

4.4 Uppgiftsskydd, samråd och information

Mitt förslag: Det nuvarande uppgiftsskyddet stärks genom ett särskilt förbud mot olovlig identifiering.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt med den skillnaden att jag föreslår att ett antal detaljbestämmelser tas in i förordning i stället för i lag. Utredningen har också föreslagit en särskild bestämmelse om samråds skyldighet med företrädare för dem som berörs av en uppgiftsinsamling. Vidare har utredningen föreslagit en bestämmelse om informationsplikt rörande statistikanvändningen vid uppgiftsinsamling för annat ändamål. Utredningen har också föreslagit en regel om avidentifiering eller annat döljande av erhållna uppgifter.

Remissinstanserna: Bland remissinstanserna som yttrat sig förekommer betydande invändningar mot vissa delar av förslagen.

Generaltullstyrelsen påpekar beträffande samrådsföreskriften att förordningen (1982:668) om statliga myndigheters inhämtande av uppgifter från näringsidkare och kommuner (samrådsförordningen) inte bara omfattar statistikuppgifter utan även andra uppgifter som begärs av en statlig myndighet. *Skolöverstyrelsen* tar upp samma fråga och konstaterar att följden med förslaget blir att det skulle finnas likartade men inte likalydande bestämmelser i en lag rörande statlig statistikframställning och i en förordning för statliga myndigheters övriga uppgiftsinsamlingar. *SÖ* anser att den nämnda förordningen måste anpassas efter den nya lagen.

Företagens uppgiftslämnardelegation (FUD) anför med instämmande av *Grossistförbundet*, *Industriförbundet*, *Företagarnas Riksorganisation* och *Svenska arbetsgivareföreningen* att en hänvisning i verksförordningen är tillräcklig för att den föreslagna lagen i tillämpliga delar också skall gälla sådant uppgiftsinhämtande som inte rör statistik. Samrådsförordningen (1982:668) skulle därmed kunna upphävas. FUD anför att det är fullt klart idag att myndigheterna inte i alla delar följer nuvarande samrådsregler. En lagmarkering om samrådet är därför nödvändig enligt FUD.

I fråga om utredningens förslag om information påpekar *Datainspektionen* att inspektionen i tillståndsbeslutet för ett personregister i datalagens mening regelmässigt meddelar en föreskrift om vilken information som skall ges till dem som kan komma att registreras.

Riksförsäkringsverket (RFV), och här instämmer *Försäkringskasseförbundet*, framhåller att lagens krav på informationsplikt till uppgiftslämnare, i RFV:s fall de försäkrade, kan innebära att betydande kompletteringar blir nödvändiga på ett stort antal av de blanketter som används

i försäkringskassornas verksamhet. Liknande synpunkter framförs också av *Riksskatteverket* (RSV) och *Sveriges Riksbank*. *Socialstyrelsen* förordar att det vid rutinmässig inhämtning av uppgifter enligt lag eller liknande bör kunna lämnas information i särskild ordning. En sådan ordning förordas också av *General tullstyrelsen*.

Statskontoret är tveksamt till informationsregelns konstruktion ur legal synvinkel. Om myndigheten följer bestämmelsen kan den också få konstiga konsekvenser, exempelvis vid brottsanmälan och i hela kriminalstatistiken. Därutöver framhålls att om regeln tillämpas formellt rätt av myndigheterna kan den komma att innebära avsevärda kostnader.

Datainspektionen framhåller beträffande uppgiftsskydd att datalagens bestämmelser gäller för statistikregister som förs med hjälp av automatisk databehandling och som innehåller personuppgifter. Den i betänkandet föreslagna regeln om anonymisering av statistikregister utan dröjsmål, gäller således enbart för statistikregister som ej utgör personregister i datalagens mening. Detsamma gäller bestämmelserna i andra stycket om förbud mot att sammanföra en anonymiserad uppgift med andra uppgifter i syfte att återfinna den enskildes identitet.

Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) anser att det skulle medföra orimliga arbetsinsatser och kostnader om uppgifterna ur de statistiska registren försvinner och ÖCB därmed måste samla in dem på egen hand. *Riksförsäkringsverket* anser att bestämmelsen är överflödig. *Bankinspektionen* anser att det bl.a. med hänsyn till användarnas behov av statistik av flera skäl vore olämpligt att direkt låta anonymisera insamlade uppgifter.

Arbetskyddsstyrelsen understryker vikten av att bevara material som kan vara intressant ur forsknings- och utredningssynpunkt på ett för dessa ändamål så lättillgängligt sätt som möjligt. *Riksarkivet* påpekar bl.a. att statistikregister med bibehållna identifieringsmöjligheter i vissa fall kan ha ett värde för vetenskaplig forskning genom att möjliggöra s.k. longitudinella studier, även efter det att föreskriven statistik har framställts. Vidare nämns att det faller inom riksarkivets sektorsansvar att bevaka att samhällsforskningens materialtillgång, även inom statistikområdet, är tillräcklig och adekvat.

Sveriges Riksbank anser att regeln om anonymisering är värdefull, men för riksbankens del förefaller allt för kategorisk med hänsyn till att riksbanken behöver bevara visst material för skattekontroll. *TCO* understryker beträffande anonymiseringskravet i 12 § att personrelaterade register över tiden (för longitudinella studier) i högsta grad är väsentliga och menar att faran för den enskildes integritet uppstår först när man skall lämna ut individuppgifter.

Skälen för mitt förslag: Det är mycket väsentligt att uppgifter som används i den officiella statistiken har ett högt skydd. Reglerna i sekretesslagen (1980:100) med bl.a. bestämmelser om tystnadsplikt och de regler som finns i datalagen (1973:289) är viktiga delar i skyddet av dessa uppgifter. Dessa regler gäller av naturliga skäl inte för de statistiska resultaten i form av tabeller och andra redovisningar. Med tillgång till flera olika tabeller och annan bakgrundsinformation finns

riskerna att någon uppsåtligt försöker avslöja en enskild fysisk eller juridisk person. Jag anser mot denna bakgrund att det finns skäl för utredningens förslag att införa ett förbud mot olovlig identifiering.

Som datainspektionen påpekar finns det bestämmelser om detta i datalagen. Det kan emellertid finnas situationer som går utanför datalagens räckvidd där olovlig identifiering bör förebyggas. För att säkerställa att skyddet blir heltäckande föreslår jag att det i lagen förs ett straffsanktionerat förbud mot olovlig identifiering.

Flera remissinstanser är kritiska mot utredningens förslag om anonymisering.

Frågan om hur statistikuppgifterna skall bevaras efter det att statistiken framställts är komplex. Det har också framförts skäl som tyder på att det kan finnas behov av att behandla olika typer av register på skilda sätt i detta avseende. Detta leder till att jag i detta lagstiftningsärende inte är beredd att föreslå en så långtgående regel som utredningens förslag innebär. Det är, som ett par remissinstanser framhållit, naturligare att dessa frågor behandlas inom ramen för datalagens och arkivlagens regler, särskilt som Datalagsutredningen har till uppgift att gå igenom denna fråga. I ett delbetänkande från denna utredning (SOU 1991:21) Personregistrering inom arbetslivs-, forsknings- och massmediområdena behandlas också registrering för statistikändamål och sådana skyddsåtgärder som avidentifiering och kryptering. För att möjliggöra en ökad användning av kryptering avser datalagsutredningen att återkomma med förslag till hur registerutdragsskyldigheten skall lösas för sådana register.

Frågan om bevarande, avidentifiering eller kryptering får således avgöras för varje personregister för sig.

Den av utredningen föreslagna samrådsregeln med dess bestämmelse om överklagande i utredningsförslaget har mött invändningar från remissinstanserna. Som framhålls från något håll innebär förslaget en dubbelreglering eftersom bestämmelser med motsvarande innehåll redan finns i den nuvarande samrådsförordningen (1982:668). Regleringen av samrådsskyldigheten bör därför kvarstå i den nuvarande samrådsförordningen. Behov av ändringar i samrådsförordningen och begränsningsförordningen av de skäl som FUD anfört får tas upp i annat sammanhang bl.a. med hänsyn till hur det framtida författningsskyddet för enskilda kommer att utformas. Likaså får frågan om möjlighet för organisation som företrädare uppgiftslämnarna att överklaga ett beslut, vilket också ligger i utredningens förslag, tas upp i annat sammanhang.

Statistikregelutredningen har i sitt lagförslag angett vissa förhållanden som en myndighet skall upplysa om när den samlar in uppgifter till statistiken. Förslaget i denna del bygger enligt utredningen på en yrkesetisk deklaration som Internationella Statistiska Institutet (ISI) antagit. Enligt min uppfattning är det självklart att den från vilken en uppgift till den officiella statistiken kommer att begäras skall upplysas om de förhållanden som är av betydelse i sammanhanget. Det bör emellertid ankomma på regeringen att meddela närmare föreskrifter om detta.

När en myndighet samlar in uppgifter primärt för annat ändamål än statistik skall den enligt utredningens förslag lämna information också om

tilltänkt statistisk användning. Jag ansluter mig till den principiella uppfattningen att information bör lämnas om att uppgifterna skall användas även för detta ändamål. Utredningens förslag till lagreglering har emellertid kritiserats av vissa remissinstanser och i synnerhet av dem som har omfattande kontakter med allmänheten. Jag anser att det finns visst fog för de kritiska synpunkter som anförs av dessa myndigheter samtidigt som de motiv som utredningen anfört för att införa en dylik upplysningsplikt har en betydande tyngd. I sammanhanget bör erinras om att utredningens förslag till informationsplikt inte är att jämställa med s.k. informerat samtycke, som i vissa fall är ett villkor för användning av uppgifter för andra ändamål än det ursprungliga - den primära användningen.

Min uppfattning är således att uppgiftslämnare i allmänhet bör erhålla information om alla de ändamål som lämnade uppgifter kommer att användas till. Information om att uppgifterna även kommer att användas till den officiella statistiken bör lämnas på den blankett som sänds ut, i en medföljande broschyr eller något på annat lämpligt sätt. Det bör också här ankomma på regeringen att meddela föreskrifter om detta.

4.5 Framställningsmetoder och offentliggörande

Mitt förslag: Den officiella statistiken skall vara objektiv och allmänt tillgänglig. Den skall framställas och offentliggöras med beaktande av skyddet för enskilda.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med mitt. Utredarens förslag innebär dock lagreglering i större utsträckning än som motsvaras av regeringens förslag.

Remissinstanserna: Bland de remissinstanser som yttrat sig anser *riksförsäkringsverket*, med hänvisning till att lagen enligt direktiven bör utformas så att överreglering undviks, att bestämmelserna i detta avsnitt strikt sett är överflödiga. Liknande tankegångar framförs av *skogsstyrelsen*, som menar att bestämmelserna väl täcks in av förvaltningslagens regler. Kravet att all statlig statistik - med undantag av den som skyddas enligt sekretesslagen - skall offentliggöras är enligt skogsstyrelsen inte heller rimlig framför allt med hänsyn till att begreppet statistik inte definierats.

Arbetskyddsstyrelsen, *statistiska centralbyrån* och *AB Svensk Bilprovning* har invändningar mot bestämmelsen, som innebär att statistiken skall framställas och offentliggöras "under beaktande av den enskildes integritet och så att han inte vållas skada eller men". SCB anser nämligen att man vid tillämpningen av regeln kan komma i konflikt med den föreslagna bestämmelsen om publiceringskrav. När det gäller enskilda individer skyddas de av regeln om statistiksekretess i 9 kap. 4 § sekretesslagen, som är av grundläggande betydelse för integritetsskyddet. Den här aktuella bestämmelsen tar sikte på andra integritetsaspekter än

de som omfattas av statistiksekretessen. Enligt SCB:s uppfattning kan den föreslagna regeln få till konsekvens att viktig statistik, bl.a. sådan som syftar till att belysa sociala förhållanden för utsatta grupper i samhället, måste undertryckas. Arbetskyddsstyrelsen hänvisar på motsvarande sätt till att man via arbetsskadestatistiken kan peka ut ett visst företag, vilket då inte skulle kunna publiceras.

Skälen för mitt förslag: Den officiella statistiken skall användas för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering. För att kunna användas för dessa ändamål är det ett grundläggande krav att statistiken håller en hög kvalitet och därmed också är objektiv. Den måste också vara allmänt tillgänglig för att kunna tjäna sitt ändamål.

Principen måste vara att den officiella statistiken skall vara tillgänglig för alla och envar. Det räcker då inte att enbart hänvisa till offentlighetsprincipen så som den framträder i tryckfrihetsförordningens regler om allmänna handlingar; det krävs därutöver aktiva åtgärder för att i lämplig form sprida statistiken till allmänheten. Det bör ankomma på regeringen att meddela föreskrifter om vilka åtgärder som därvid bör vidtas.

Av betydelse är också att den officiella statistiken framställs och offentliggörs på ett sådant sätt att skyddet för enskilda beaktas.

Sekretesslagens bestämmelser ger i och för sig ett starkt skydd för enskilda när statistik offentliggörs. Beträffande offentliggörandet kan man emellertid tänka sig situationer där sekretesslagen inte är tillämplig, men där skyddsintresset aktualiseras och bör ha företräde framför intresset av offentliggörande. Det är därför viktigt att ha en regel som innebär att enskildas intressen skall beaktas även i sådana situationer.

Det föreligger också ett behov att bevaka skyddet av den enskildes integritet under framställningen av statistiken. Utredningen anför att det inte får förekomma att en intervju genomförs så att den som intervjuas känner obehag. Jag delar utredningens uppfattning i denna del. Den regel om att skyddet för den enskilde skall beaktas vid framställning och offentliggörande av den officiella statistiken skall också tillämpas i dessa och liknande situationer. Denna regel får sålunda ses som ett rättesnöre för den som framställer statistiken både när det gäller offentliggörande och vid själva framställningen.

Den särskilda bestämmelse som utredningen har föreslagit om att också se till att den enskilde inte vållas skada eller men har som framgått mötts av invändningar. Sekretesslagens regler tillsammans med en sådan bestämmelse om att skyddet för enskilda skall beaktas torde ge ett tillräckligt och adekvat skydd.

Utredningens lagförslag innehåller också krav på offentliggörande, *om inte annat följer av sekretesslagen*. Denna restriktion har enligt utredningen sin grund i att statistik som t.ex. rör det civila eller militära försvaret givetvis måste hållas hemlig. Den statistik som det i detta fall är fråga om är närmast att betrakta som sådan driftsstatistik som en myndighet inom totalförsvaret framställer för sin egen planering. Sådan statistik kommer alltså inte att omfattas av begreppet officiell statistik.

4.6 Överklagande, tvångsmedel och ansvarsbestämmelser

Mitt förslag: Vite införs som tvångsmedel för att förmå en uppgiftsskyldig att fullgöra sina åligganden. Det skall dock föregås av en anmaning. Beslut om vitesföreläggande får inte överklagas.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin uppgiftsskyldighet eller lämnar oriktiga uppgifter skall kunna fällas till ansvar, liksom den som uppsåtligen gör en olovlig identifiering.

Utredningens förslag: Överensstämmer i fråga om tvångsmedel och ansvarsbestämmelser i huvudsak med mitt. Utredningen har därutöver föreslagit en regel om möjlighet till överklagande av beslut om uppgiftsskyldighet.

Remissinstanserna: Några remissinstanser tar upp frågan om överklagbarhet av ett beslut om uppgiftslämnande. Det tillstyrks av *Lantbrukarnas riksförbund* och *Svenska fastighetsägareförbundet*. *Statistiska centralbyrån* önskar en begränsning av möjligheten till överklagande under det att Företagens uppgiftslämnardelegation vill utvidga förslaget med en s.k. motregel. *Skolöverstyrelsen* och *Svenska kommunförbundet* tar upp frågan om vitesföreläggande av en kommun.

Skälen för mitt förslag: Den föreslagna uppgiftsplikten måste naturligtvis följas av vissa ansvarsbestämmelser. Förslaget följer det mönster som för närvarande finns beträffande uppgiftsskyldighet till statistiken. Uppgiftsplikten är en nödvändig förutsättning för att erhålla officiell statistik av hög kvalitet. Därför är det också viktigt att de begärda uppgifterna lämnas i tid för att kunna innefattas i den undersökning som uppgifterna skall ingå i. För att tillgodose detta syfte föreslår jag, i likhet med utredningen, att vite införs som ett tvångsmedel. Förslaget innebär att den myndighet som genomför en undersökning skall kunna utfärda ett vitesföreläggande som en yttersta åtgärd för att få in uppgifter som saknas. Till skillnad från utredningens förslag anser jag att ett vitesföreläggande skall föregås av en anmaning att lämna uppgifterna. Ytterligare synpunkter på detta lämnas i specialmotiveringen.

Till den föreslagna uppgiftsplikten och det föreslagna förbudet mot olovlig identifiering måste naturligtvis också kopplas vissa ansvarsbestämmelser. Dessa frågor behandlas närmare i specialmotiveringen till 14 och 15 §§ lagförslaget.

Min bedömning är att förslaget om tvångsmedel och ansvar inte kommer att medföra några beaktansvärda kostnadskonsekvenser. Dels är förändringarna jämfört med nuvarande förhållanden begränsade, dels bör - som förut har framhållits - vitesföreläggande endast användas som en yttersta åtgärd. Allt talar för att antalet ärenden om utdömmande av vite i

länsrätten kommer att bli mycket ringa. Erfarenheterna visar också att det mycket sällan förekommer att oriktiga uppgifter lämnas. Detsamma får antas i fråga om förfaranden som är att hänföra till olovlig identifiering. Det finns därför anledning att anta att mål om ansvar för brott mot den föreslagna bestämmelsen kommer att förekomma ytterst sparsamt.

5 Upprättat lagförslag

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag om den officiella statistiken.

Förslaget har granskats av lagrådet.

6 Specialmotivering

Tillämpningsområde m.m.

1 § Denna lag tillämpas när statliga myndigheter under regeringen framställer officiell statistik.

Officiell statistik är sådan statistik för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering som en myndighet framställer enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Jag får här inledningsvis hänvisa till vad som sägs i avsnitt 4 om lagstiftningen på statistikområdet och särskilt till avsnitt 4.2 om tillämpningsområdet för en ny lagstiftning.

I 1 § *första stycket* anges när den föreslagna lagen skall tillämpas. Lagen skall gälla när en myndighet själv samlar in och bearbetar uppgifter för den officiella statistiken. Samma sak skall gälla när annan myndighet eller enskild fullgör uppgiften åt den ansvariga myndigheten. Med hänsyn till att det i regeringens föreskrifter kommer att framgå vilken statistik som skall klassificeras som officiell statistik uppstår rimligen inga problem med att fastställa lagens tillämpningsområde.

I 1 § *andra stycket* anges vad som är officiell statistik. Det är sådan statistik för de angivna ändamålen som en myndighet framställer enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Dessa föreskrifter är således avsedda att ange vilken statistik som skall vara den officiella statistiken och därmed omfattas av lagens regler. Det är exempelvis endast för sådan statistik som uppgiftsskyldigheten i 4-6 §§ får tillämpas.

2 § Den officiella statistiken skall vara objektiv och allmänt tillgänglig. Den skall framställas och offentliggöras med beaktande av skyddet för enskilda.

I 2 § ställs kravet att den officiella statistiken skall vara objektiv. Kravet på objektivitet innebär att statistiken inte får påverkas av ovidkommande faktorer och inte utformas för att tjäna vissa syften. Vidare skall sådana statistiska metoder användas som garanterar att statistiken inte kan ifrågasättas ur sådana synvinklar. Därför måste också

de förfaranden som tillämpas kunna hållas tillgängliga för kritisk granskning. Därmed uppfylls kraven på tillförlitlighet.

Ett annat krav på den officiella statistiken är att den skall vara allmänt tillgänglig. Med detta förstås att den skall offentliggöras på sådant sätt att den är enkelt åtkomlig för de krav som statistiken skall tillgodose. För att uppfylla detta ändamål kan det i vissa fall fordras av myndigheterna att statistiken tillhandahålls i olika former för att både näringslivet effektivt skall kunna utnyttja den officiella statistiken som underlag i verksamheten och att varje medborgare skall kunna finna vad han söker utan större omgång. Det kan t.ex. innebära att en myndighet håller statistiken tillgänglig via terminaler för företag, organisationer och andra myndigheter samt på bibliotek och att statistiken finns tillgänglig i publikationer som ordnas i serier för att underlätta överblickbarheten.

Både i fråga om objektivitetskravet och kravet på allmän tillgänglighet har jag för avsikt att föreslå att regeringen meddelar närmare föreskrifter för myndigheterna. Av avsnitt 4.5 framgår min allmänna syn på dessa frågor.

Ytterligare krav på den officiella statistiken är att den skall framställas och offentliggöras med beaktande av skyddet för enskilda. Detta uttryck skall ges en tämligen vid innebörd och samtidigt vara utgångspunkt för de föreskrifter som jag har för avsikt att föreslå att regeringen meddelar för den närmare tillämpningen. Begreppet "skyddet för den enskilde" är avsett att täcka både enskilda fysiska personers behov av integritetsskydd och företags m.fl. behov av skydd.

Innebörden är vidare att olika andra föreskrifter som har att göra med hänsynen till den personliga integriteten och hänsynen till företagens m.fl. skyddsbehov, skall tillämpas av den myndighet som framställer statistiken. Det gäller sådana föreskrifter som avser information till uppgiftslämnare till statistiken och information om de regler som gäller för samråd och uppgiftsskydd.

Uppgiftsskyldighet

Definitioner

3 § Med *varor* avses i denna lag lösa saker, gas, elektrisk kraft och vatten. Med *tjänst* avses i denna lag verksamhet som någon utför självständigt för en annans räkning. Vid tillämpningen av lagen hänförs till tjänst upplåtelse av nyttjanderätt till fast och lös egendom.

Den inledande paragrafen under denna rubrik innehåller en definition av begreppen *varor* och *tjänst*. Definitionerna ansluter till gängse avgränsning av begreppen och förenklar uppräkningsen av de uppgifter som skall lämnas enligt 4 §.

4 § Näringsidkare är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om sin näringsverksamhet i fråga om

1. produktion av varor och tillhandahållande av tjänster,
2. förbrukning av varor och anlåtande av tjänster,
3. antalet anställda, löner och sysselsättning,
4. lager- och förrådshållning,
5. investeringar,
6. beställningar, köp, försäljningar och leveranser av varor och tjänster,
7. priser för varor och tjänster,
8. intäkter, kostnader och vinster,
9. omsättning, tillgångar och skulder,
10. sparande samt kapital-, kredit- och valutaförhållanden,
11. omfattning av upplåtelse av nyttjanderätt.

Att särskild uppgiftsskyldighet föreligger för vissa näringsidkare framgår av lagen (1992:000) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område.

I paragrafen anges de som huvudsakligen är uppgiftsskyldiga samt uppgiftsskyldighetens omfattning. Bestämningen av uppgiftsskyldiga motsvarar i sak utredningens förslag. Dock har vissa förenklingar gjorts. Det föreslagna uttrycket bör kunna ersätta den något mer omfattande uppräkningslista som finns i utredningens förslag i denna del, utan att någon ändring sker i sak.

Den officiella statistiken bygger på uppgifter som hämtas från olika källor. Den övervägande delen av uppgifterna hämtas från statliga register. Många uppgifter hämtas in från allmänheten genom undersökningar där uppgiftsskyldighet inte föreligger. Ett undantag härifrån är folk- och bostadsräkningarna som har brukat genomföras vart femte år och för vilka uppgiftsplikt föreligger enligt särskild lagstiftning. De uppgifter som inte kan erhållas på dessa sätt och som inte heller inhämtas med uppgiftsskyldighet i annan lag, men som behövs för den officiella statistiken, är de som nu föreslås bli omfattade av uppgiftsplikt.

Det är endast en mindre del av uppgifterna till den officiella statistiken som behöver hämtas in med uppgiftsplikt. Lagförslaget innebär att omfattningen av uppgiftsplikten i förhållande till dagsläget i huvudsak är oförändrad. Genom lagförslagets inriktning och genom de åtgärder som planeras blir likväl de sammantagna effekterna av förslaget att belastningen på uppgiftslämnarna kommer att minska.

Den officiella statistik som kommer att baseras på uppgifter som inhämtas med uppgiftsplikt avser i huvudsak den ekonomiska statistiken. Den skall utgöra underlag för den ekonomiska politiken, innefattande penning- och valutapolitik, näringspolitik, transportpolitik, energipolitik, sysselsättningspolitik, lönepolitik m.m. Syftet med den ekonomiska statistiken är att tillgodose behoven av sådan information hos politiker och andra beslutsfattare, företagare och marknadsaktörer, opinionsbildare, forskare och allmänhet om den svenska ekonomins läge och utveckling. Det är i första hand de ekonomiska faktorerna i nationalräkenskaper och finansräkenskaper som står i fokus. Års- och kvartalsvis

statistik utgör både underlag för nationalräkenskaperna och fristående informationskällor för de slutliga användarna. Korttidsstatistik är indikatorer för utvecklingen av viktiga ekonomisk-politiska förhållanden.

De huvudfrågor statistiken skall besvara rör det aktuella läget för bedömningen av bl.a. balansbrister av olika slag och som ligger till grund för prognoser och för beslut. Vidare gäller det frågor om hur utvecklingen har varit, på kort och lång sikt, totalt och på olika områden och för olika branscher. När det gäller de mer näringslivsinriktade frågorna avser de utvecklingen av produktion, kostnadsstruktur, konkurrenskraft, lönsamhet samt soliditet och likviditet, med nyföretagande och internationalisering som speciella intresseområden.

De uppgifter som behövs för dessa ändamål avser produktion och förbrukning av varor och tillhandahållande och anlåtande av tjänster, investeringar, intäkter, kostnader och vinster, ersättning, tillgångar och skulder, sparande samt kapital-, kredit- och valutaförhållanden.

De enskilda undersökningar som kommer att kunna bygga på dessa uppgifter är sådan statistik som orderstatistik för industri- och varuhandel, statistik om industrins struktur och produktionsförhållanden, statistik baserad på investeringsenkäter, finansstatistik för företag, balansstatistik och resultatstatistik för företag, statistik över företagens utländska tillgångar och skulder och statistik om nyetablerade företag. Vidare kan vissa index framställas på basis av enskilda undersökningar. Det kan exempelvis gälla det index för byggmaskiner som beräknas för närvarande.

I den nu gällande förordningen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus anges att skyldigheten att lämna uppgifter under viss period eller vid viss tidpunkt gäller i fråga om produktion av varor och tillhandahållande av tjänster, förbrukning av varor och anlåtande av tjänster och investeringar. Dessutom föreligger uppgiftsskyldighet under de två senast förflutna räkenskapsåren eller del av denna tid i fråga om intäkter, kostnader och vinster, omsättning, tillgångar och skulder samt sådant förhållande som fordras för upprättande av statistik över inkomstfördelning, sparande samt kapital-, kredit- och valutaförhållanden. Skyldighet föreligger också att lämna uppgifter under löpande år som fordras för upprättande av kvartalsstatistik över likviditet, kvartalsstatistik över utländska fordringar och skulder samt halvårsstatistik över rörelseöverskott och omsättning.

Beställningar, köp, försäljningar och leveranser av varor och tjänster mäts traditionellt statistiskt på basis av underlag från företagen. Korttidsstatistiken grundad på dessa uppgifter ger här indikatorer av betydelse för den ekonomiska politiken i dess helhet.

I den nu gällande förordningen, som nyss nämnts, anges uppgiftsskyldigheten på samma sätt som i förslaget (p. 6).

Priser på varor och tjänster är basen för prisindexar och används direkt för den ekonomiska politiken och för omräkning av värden i löpande priser till värden i fasta priser. Centrala index är här kostnadsprisindex (KPI) och byggnadsprisindex. Ett annat index som beräknas för närvarande är prisindex i producent- och importleden.

I den nuvarande förordningen anges uppgiftsplikten med "priser som fordras för pristals- och volymbereäkningen".

Uppgifter om lager- och förrådshållning är viktiga underlag för näringspolitiken och den ekonomiska politiken. Lagerstatistiken för industrin är viktig i detta sammanhang, liksom statistik över lager inom servicenäringarna. Även i detta fall motsvarar beskrivningen i lagförslaget (p. 4) den som finns i nu gällande förordning.

Statistik som Sverige skall framställa inom ramen för ett EES-avtal är exempelvis konjunkturstatistik inom industri och hantverk, samordnade statistiska undersökningar av industri och hantverk, konjunkturstatistik för bygg- och anläggningsverksamhet och harmonisering av beräkning av bruttonationalinkomst till marknadspriser. Se vidare *bilaga 6* (punkt 1-6).

Utrikeshandelsstatistiken ingår givetvis i underlaget för den ekonomiska politiken och för näringspolitiken. Med hänsyn till bl.a. integrationen med EG är detta ett område som får allt större vikt. Huvuddelen av grundmaterialet för denna statistik utgörs av tulldeklarationerna, men de kompletteringar som görs idag genom att uppgifter hämtas in direkt från företagen behövs även i fortsättningen.

Ett antal rättsakter inom EG är här relevanta. Se vidare *bilaga 6* (punkt 7-13). Samtliga rättsakter på detta område är relevanta så länge som det finns gränskontroller mellan EG-och EFTA-länderna.

Uppgiftsplikten för tjänst behövs bl.a. också för den samfärdselstatistik som framställs idag och som kommer att utgöra basen för den officiella statistiken på transportområdet. Denna statistik omfattar bl.a. bestånd, ankomst och avgångar av transportmedel, fasta anläggningar som har samband med samfärdsel, personal sysselsatt inom samfärdselsektorn, transportprestationer och deras värde, kostnader för transporter, kostnader hos enheter för transportprestationer samt investeringar i transportsektorn. Till detta område hör även sjöfartsstatistiken. En undersökning som här kan komma att genomföras med uppgiftsplikt är statistik om rederiverksamhet.

I den nuvarande förordningen anges i 4 § att redare av fartyg med en bruttodräktighet av minst 20 registerton och förhyrare av sådant fartyg är skyldig att lämna de uppgifter om rörelsen under de två senast förflutna kalenderåren eller del av denna tid som fordras för upprättande av statistik över sjöfart. Enligt 5 § är den som driver hamn, lastageplats eller kanal eller annan vattentrafikled skyldig att lämna uppgifter om trafik och uppbörd av avgifter under de två senast förflutna kalenderåren eller del av denna tid.

Inom ramen för EES-avtalet finns exempelvis rättsakter om rapportering om varutransporter på järnväg och på landsväg. Se vidare *bilaga 6* (punkt 14-16).

En omfattande statistik som för närvarande framställs om antalet anställda, löner och sysselsättning är den företagsbaserade sysselsättningsstatistiken fördelad på kön, ålder, yrke och arbetad tid. Det kan i sammanhanget nämnas att de individbaserade arbetskraftsundersökningarna (AKU) bygger på frivillig medverkan.

Uppgifter om anställda, löner och sysselsättning syftar till att statistiskt belysa förhållanden på arbetsmarknaden. Denna statistik kan bl.a. avse arbetstider och lönebildningen. Uppgifterna ger också underlag för beräkning av arbetskostnadsindex.

I den nuvarande förordningen gäller uppgiftsskyldigheten uppgifter som "lön och sysselsättning m.m. beträffande anställda".

Genom EES-avtalet och i än högre grad vid ett medlemskap i EG kommer statistik inom arbetsmarknaden att utgöra ett centralt instrument för samhällsorganen och parterna på arbetsmarknaden. Ett förslag till en rättsakt om arbetskraftsundersökningar behandlas för närvarande inom EG.

Statistikregelutredningen har föreslagit att uppgiftsskyldighet skulle föreligga för uppgifter om "arbets- och miljöförhållanden". När det gäller arbetsmiljön anser jag att den uppgiftsskyldighet som för närvarande finns för arbetsgivare att lämna uppgifter till informationssystemet om arbetsskador (ISA) i samband med anmälan av arbetsskada tillgodoser behovet av uppgifter till den officiella statistiken. Jag tar därför inte upp denna uppgiftsskyldighet i lagförslaget.

Officiell statistik om boende, byggande och bebyggelse skall belysa bl.a. bostadsbyggandet och rivning samt funktionsomvandling av bostäder, omfattning av reparationer, ombyggnader och tillbyggnader (ROT) av bostäder samt byggkostnaderna och deras utveckling. Bebyggelse belyses bl.a. i fråga om bostadsbeståndets sammansättning och utnyttjande, kostnader och intäkter inom fastighetsförvaltning samt energianvändning inom byggnadsbeståndet. Uppgiftsplikten gäller här exempelvis uppgifter för statistik om produktion m.m. inom byggnadssektorn och för statistik om intäkter, kostnader och energi för flerbostadshus. Statistik om bostäder och hyror kan avse även uthyrning, dvs. ge statistik om beståndet av outhyrda bostäder.

Den uppgiftsplikt som för närvarande gäller för ägare till flerfamiljshus enligt kungörelsen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus är avsedd att täckas i lagförslaget genom att i 3 § till tjänst hänförs upplåtelse av nyttjanderätt till fast och lös egendom. Vidare tar p. 11 upp skyldigheten att lämna uppgifter om *omfattningen* av upplåtelsen. I den nu gällande förordningen sägs i 5 § att ägare till flerfamiljshus är skyldig att lämna sådana uppgifter om fastighetens ekonomiska förhållanden under de två senast förflutna kalenderåren eller del av denna tid som fordras för statistik över fastigheter.

Av EG:s rättsakter är på detta område en som avser samordnad konjunkturstatistik för bygg- och anläggningsverksamhet av betydelse.

Som nämnts i avsnitt 4.1 kommer lagen om den officiella statistiken inte att omfatta uppgiftsplikt för lantbruksstatistiken, vilket innebär att uppgiftsskyldigheten i den nuvarande förordningen (1968:111) om uppgifter för lantbruksstatistiken och lantbrukets företagsregister flyttas till en särskild lag. I egenskap av näringsidkare kommer dock jordbrukare att omfattas av uppgiftsskyldighet enligt den nu föreslagna lagen

inom vissa områden. Det gäller exempelvis för uppgifter till statistik om lantbruksekonomi, fiske och vattenbruk.

Enligt vad som framgått av föregående stycke avses uppgiftsskyldigheten för näringsidkare inom jordbrukets område i huvudsak bli reglerad i en särskild lag. Eftersom denna uppgiftsskyldighet kommer att omfatta uppgifter till den officiella statistiken har på lagrådets inrådan en upplysning om detta förhållande tagits in i 4 § andra stycket. Näringsidkare får härigenom en fullständig information om omfattningen av uppgiftsskyldigheten till den officiella statistiken.

Inom jordbruksområdet (inklusive skogsbruk och fiske) finns ett större antal rättsakter angivna i EES-avtalet. Några av dessa berör dock inte den uppgiftsplikt som föreslås i denna lag (se vidare *bilaga 6*).

Stiftelser m.fl.

5 § Stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om antalet anställda, löner och sysselsättning.

Jag har tagit upp utredningens förslag om en viss begränsad uppgiftsskyldighet för stiftelser och andra sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet. Med dessa uppgifter blir det möjligt att få en heltäckande arbetsmarknadsstatistik avseende antal anställda, löner och sysselsättning. Här hänvisas också till vad som sagts under 4 § i specialmotiveringen om dessa uppgifter.

Kommuner m.fl.

6 § Utöver vad som följer av andra lagar är kommuner, kyrkliga kommuner och landsting skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter enligt 4 § 1-6.

Kommuner är dessutom skyldiga att lämna

1. sammandrag av sina räkenskaper såvitt avser kommunala ändamål,
2. andra uppgifter av samhällsekonomisk betydelse.

Av förslaget till 6 § första stycket framgår att uppgiftsskyldigheten för kommuner, kyrkliga kommuner och landsting har begränsats till vissa uppgifter som överlag gäller för näringsidkare enligt 4 §. För kommuner tillkommer i stället vissa uppgifter som idag samlas in enligt kungörelsen (1962:330) om skyldighet för kommun att avlämna finansstatistiska uppgifter, vilket innebär att ingen förändring av nuvarande förhållanden föreslås. Beskrivningen av uppgiftsskyldighetens omfattning i kungörelsen motsvaras därmed i sak av den nu föreslagna. Enligt den nuvarande bestämmelsen åläggs det kommun att till statistiska centralbyrån avlämna dels sammandrag för näst föregående kalenderår av kommunens räkenskaper i vad de avser kommunala ändamål, dels ock, efter anmaning, sådana uppgifter av ekonomisk natur som erfordras för samhällsekonomisk analys.

Förslaget innebär att uppgiftsskyldighet inte föreskrivs för uppgifter inom verksamheter som avses med bl.a. socialtjänstlagen (1980:620) samt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), vilket utredningen föreslagit.

Min uppfattning är att uppgiftsskyldighet till den officiella statistiken inom de nämnda områdena bör regleras i de författningar som rör verksamheterna. Detta inte minst mot bakgrund av att integritetsaspekterna rörande sådana uppgifter är mycket viktiga och därmed bör behandlas i sitt sammanhang. Därvid bör även frågor om uppgiftslämnande för den officiella statistiken tas upp.

Gemensamma bestämmelser

7 § Det finns ingen skyldighet att lämna uppgifter enligt 4 § första stycket eller 5-6 §§ när det förhållande som uppgiften avser är äldre än tre år.

I förslaget till 7 § begränsas uppgiftsskyldigheten på så sätt att denna inte gäller när det förhållande som uppgiften avser är äldre än tre år. Statistikregelutredningen hade också denna bestämmelse i sitt förslag. Jag delar utredningens uppfattning att denna tidsgräns är en rimlig avvägning mellan de uppgiftsskyldigas möjligheter att utan alltför stor omgång och kostnad ta fram de uppgifter som efterfrågas och statistikproducentens behov av att få fullständigt statistiskt underlag.

I nu gällande förordningar som avser uppgiftsplikt för statistiska ändamål finns i vissa fall en tidsgräns på högst två år, vilket framgått av specialmotiveringen till 4 och 6 §§. Enligt min uppfattning torde det inte föreligga någon anledning att frångå dessa gränser i de berörda undersökningarna. Den allmänna inriktningen att uppgiftslämnarna skall besvärmas så lite som möjligt innebär givetvis också att behov av efterforskningar bakåt i tiden för att få fram begärda uppgifter skall vara begränsat.

8 § Uppgifter som avses i 4 § första stycket eller 5-6 §§ skall lämnas till den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas samt om sättet och tiden för uppgiftslämnandet.

Uppgiftsskyldigheten skall fullgöras gentemot den myndighet som regeringen bestämmer. Närmare föreskrifter om de uppgifter som skall lämnas meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Detta framgår av förslaget till 8 §. Avsikten är att uppgifterna ifråga skall lämnas till SCB och att verket får meddela närmare föreskrifter om detta. Regeringen utgår i denna del från dagsläget. Det innebär att förändringar i systemet för den officiella statistiken också kan medföra att även andra myndigheter än SCB skall kunna svara för uppgiftsinsamling till denna statistik. Föreskrifterna får då anpassas till sådana ändrade förhållanden.

Enligt 8 § andra stycket skall närmare föreskrifter meddelas om de uppgifter som skall lämnas samt om sättet och tiden för uppgiftslämnandet. Jag vill, när det gäller föreskrifter om sättet för uppgiftslämnandet, framhålla att det är angeläget att ansvarig myndighet, i syfte att underlätta för uppgiftslämnarna och även för att minska sina egna kostnader, tar tillvara de möjligheter som modern teknik erbjuder.

9 § Föreskrifter om sekretess finns i sekretesslagen (1980:100). Det finns också särskilda regler till skydd för den enskildes personliga integritet när fråga är om sådant personregister som anges i datalagen (1973:289).

Denna paragraf innehåller en hänvisning till de två lagar som är av grundläggande betydelse för uppgiftsskyddet. För sekretesslagens del är den s.k. statistiksekretessen (9 kap. 4 §) generellt tillämplig på uppgifter som lämnas för den officiella statistiken.

Även statistikregelutredningen ansåg det motiverat att i lagform påminna om det regelverk som finns till skydd för den enskilde och erinrade om att denna teknik används i lagen (1989:329) om en folk- och bostadsräkning år 1990.

10 § Uppgifter i den officiella statistiken får inte sammanföras med andra uppgifter i syfte att utröna enskildas identitet.

Som angetts i avsnitt 4.4 om uppgiftsskydd, samråd och information har jag i denna del gjort vissa avsteg från utredningens förslag. Det förslag som jag tar upp under denna rubrik är ett förbud mot att sammanföra anonymiserade uppgifter i syfte att återfinna en enskilds identitet. Med enskild förstås även här både fysiska och juridiska personer.

Erfarenheten visar att det i några enstaka fall gjorts försök att bryta igenom anonymiteten och att detta kunnat leda till att en identitet avslöjas. Därför är det motiverat med ett sådant förbud som föreslås i 10 §. Till denna förbudsregel är kopplad en straffbestämmelse i 15 §.

Någon särskild bestämmelse om s.k. anonymisering finns inte. Det är emellertid mycket angeläget att åstadkomma bästa möjliga skydd för de uppgifter som lämnas för statistiken. Aidentifiering och kryptering är åtgärder som stärker den enskildes skydd. En strävan skall alltså vara att tillämpa dessa skyddsmetoder som komplement till de övriga skyddsåtgärder som normalt tillämpas på statistikområdet.

Tvångsmedel

Anmaning och vite

11 § Om den som är uppgiftsskyldig enligt 4 § första stycket eller 5 § inte fullgör uppgiftsskyldighet, får den myndighet som har begärt uppgiften anmana den uppgiftsskyldige att fullgöra skyldigheten.

En uppgiftsskyldig som inte följer anmaningen får föreläggas att vid vite fullgöra uppgiftsskyldigheten. Ett sådant föreläggande meddelas av den myndighet som utfärdat anmaningen.

Nu gällande förordningar som innehåller bestämmelser om uppgiftsplikt för statistiken har i flertalet fall böter som påföljd om uppgiftsplikten inte fullgörs. Jag delar utredningens uppfattning att vitesförfarande är lämpligare som tvångsmedel i dylika fall.

När det gäller att få in statistiska uppgifter från enskilda, dvs. de som anges i 4 § första stycket och 5 § i lagförslaget, bör vitesförfarande tas

till bara som en yttersta åtgärd och naturligtvis endast i sådana fall där uppgiften har betydelse för den statistiska kvaliteten på undersökningen. För att säkerställa att den uppgiftspliktige är fullt på det klara med vad som gäller för honom skall ett vitesföreläggande enligt 18 § första stycket föregås av en anmaning.

12 § Frågor om utdömande av vite som har förelagts enligt 11 § andra stycket prövas av länsrätten i det län där uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

Prövning av frågor om utdömande av vite bör enligt min uppfattning ske av länsrätten i det län där den verksamhet bedrivs som föranleder uppgiftsskyldigheten. Enligt 8 § ankommer det på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om detta.

13 § Ett beslut enligt denna lag om anmaning eller vitesföreläggande får inte överklagas.

Jag anser inte att det finns behov av att kunna överklaga ett beslut om anmaning eller vitesföreläggande. I stället finns möjligheten att överklaga ett beslut om utdömande av vitet. På så sätt är rättssäkerheten för den enskilde tryggad. En motsvarande reglering har gällt vid de två senaste folk- och bostadsräkningarna, utan att några kända negativa konsekvenser uppstått för den enskilde.

Ansvar m.m.

14 § Till penningböter döms den som inte fullgör uppgiftsskyldighet enligt 4 § första stycket eller 5 § eller som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift.

Om ett vitesföreläggande har överträtts, döms inte till ansvar för gärningar som omfattas av föreläggandet.

Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av den myndighet som har begärt uppgiften.

14 § motsvarar i sak den ansvarsbestämmelse som finns i den nu gällande kungörelsen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus. Införandet av penningböter har skett nyligen genom en lag om ändring i nyssnämnda kungörelse (SFS 1991:291). Enligt 25 kap. 3 § brottsbalken skall penningböter bestämmas till lägst etthundra kronor och högst tvåtusen kronor. Någon ändring i ansvarsbestämmelserna vid överförande till den föreslagna lagen har inte ansetts motiverad.

Trots att vitesförfarandet skall användas för att förmå uppgiftspliktiga att fullgöra sin skyldighet är det nödvändigt att också ha ansvarsbestämmelser för dem som underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet. Ansvarsbestämmelserna bör vara desamma för underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldighet som för oriktigt uppgiftslämnande. För en frågeblankett som endast besvarats delvis bör det kunna utkrävas ansvar på samma sätt som för en oriktig uppgift. Vitesförfarande bör som regel

endast tillämpas i sådana situationer när en blankett överhuvud taget inte lämnats in.

15 § Den som uppsåtligen bryter mot 10 § döms för *olovlig identifiering* till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken eller datalagen (1973:289).

Beträffande ansvar för olovlig identifiering hänvisas till kommentaren under 10 §. Jag har, till skillnad från utredningen, inte ansett att försök eller förberedelse till olovlig identifiering skall vara straffbart. Vidare är att märka att straffbestämmelsen är subsidiär inte bara i förhållande till brottsbalken utan även till datalagen.

7 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslaget till lag om den officiella statistiken.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden lagt fram.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1992-03-19

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitierådet Hans-Gunnar Solerud, regeringsrådet Anders Swartling.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1992 har regeringen på hemställan av statsrådet Wibble beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om den officiella statistiken.

Vidare har regeringen enligt protokoll vid regeringssammanträde den 12 mars 1992 på hemställan av statsrådet Olsson beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område.

Förslagen har inför lagrådet föredragits, förslaget till lag om den officiella statistiken av chefsjuristen Per Samuelson och förslaget till lag om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område av hovrättsassessorn Eva Ekström.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

I det protokoll, enligt vilket förslaget till lag om den officiella statistiken remitteras till lagrådet, anförs att lagen inte kommer att omfatta lantbruksstatistiken, vilket innebär att nuvarande bestämmelser i detta ämne flyttas till den föreslagna lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område. I egenskap av näringsidkare, heter det i fortsättningen, kommer dock jordbrukare att omfattas av uppgiftsskyldighet enligt lagen om den officiella statistiken inom vissa områden. Detta gäller, sägs det, exempelvis för uppgifter till statistik om lantbruksekonomi, fiske och vattenbruk. Även andra näringsidkare än jordbrukare, som är uppgiftsskyldiga enligt lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område, torde bli uppgiftsskyldiga enligt lagen om den officiella statistiken.

Uppgiftsskyldigheten för näringsidkare på jordbrukets område kommer i huvudsak att följa av den särskilda lagen härom. Enligt vad som upplysts vid föredragningen inför lagrådet är avsikten att regeringen skall utfärda föreskrifter om att uppgifter som inhämtats med stöd av den lagen även skall komma till användning för den officiella statistiken såsom denna definierats i 1 § andra stycket lagen om den officiella statistiken. De båda lagarna bör innehålla en erinran härom. För detta ändamål bör i 4 § lagen om den officiella statistiken införas ett nytt andra stycke som lyder: "Att särskild uppgiftsskyldighet föreligger för vissa näringsidkare framgår av lagen (1992:00) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område". Till 5 § lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område bör fogas ett andra stycke av följande lydelse: "Används insamlade uppgifter för framställning av officiell statistik gäller, med undantag för uppgiftsskyldigheten, lagen (1992:00) om den officiella statistiken."

Beträffande 8 § förslaget till lag om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område har för lagrådet upplysts att endast statens jordbruksverk avses utöva den kontrollverksamhet som paragrafen handlar om. Paragrafen bör

avfattas i enlighet härmed. Vidare bör till paragrafens andra stycke fogas en bestämmelse om att jordbruksverket inte med stöd av denna lag har rätt till tillträde till bostäder.

I förslaget till lag om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område finns en övergångsbestämmelse om att äldre föreskrifter fortfarande gäller i fråga om uppgifter som har eller skulle ha lämnats före utgången av år 1992. En motsvarande bestämmelse bör införas i lagen om den officiella statistiken.

Härutöver bör vissa formella justeringar vidtas i de båda lagförslagen. I övrigt föranleder dessa inte några erinringar från lagrådets sida.

Förslag till Lag om den officiella statistiken

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde m.m.

1 § Denna lag tillämpas när statliga myndigheter under regeringen framställer officiell statistik.

Officiell statistik är sådan statistik för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering som en myndighet framställer enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

2 § Den officiella statistiken skall vara objektiv och allmänt tillgänglig. Den skall framställas och offentliggöras med beaktande av skyddet för den enskilde.

Uppgiftsskyldighet

Definitioner

3 § Med *varor* avses i denna lag lösa saker, gas, elektrisk kraft och vatten. Med *tjänst* avses i denna lag också verksamhet som någon utför självständigt för en annans räkning. Vid tillämpningen av lagen hänförs till tjänst upplåtelse av nyttjanderätt till fast och lös egendom.

Näringsidkare

4 § Näringsidkare är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om sin näringsverksamhet i fråga om

1. produktion av varor och tillhandahållande av tjänster,
2. förbrukning av varor och anlåtande av tjänster,
3. antalet anställda, löner och sysselsättning,
4. lager- och förrådshållning,
5. investeringar,
6. beställningar, köp, försäljningar och leveranser av varor och tjänster,
7. priser för varor och tjänster,
8. intäkter, kostnader och vinster,
9. omsättning, tillgångar och skulder,
10. sparande samt kapital-, kredit- och valutaförhållanden,
11. omfattning av upplåtelse av nyttjanderätt.

Stiftelser m.fl.

5 § Stiftelser och andra sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om antalet anställda, löner och sysselsättning.

6 § Utöver vad som följer av andra lagar är kommuner, kyrkliga kommuner och landsting skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om de förhållanden som anges i 4 § 1-6.

Kommuner är dessutom skyldiga att lämna

1. sammandrag av sina räkenskaper såvitt avser kommunala ändamål,
2. andra uppgifter av samhällsekonomisk betydelse.

Gemensamma bestämmelser

7 § Det finns ingen skyldighet att lämna uppgifter enligt 4-6 §§ när det förhållande som uppgiften avser är äldre än tre år.

8 § Uppgifter som avses i 4-6 §§ skall lämnas till den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas samt om sättet och tiden för uppgiftslämnandet.

Uppgiftsskydd

9 § Föreskrifter om sekretess finns i sekretesslagen (1980:100). Det finns också särskilda regler till skydd för den enskildes personliga integritet när fråga är om sådant personregister som anges i datalagen (1987:289).

10 § Uppgifter i den officiella statistiken får inte sammanföras med andra uppgifter i syfte att utröna enskildas identitet.

Tvångsmedel

Anmaning och vite

11 § Om en särskild näringsidkare eller en stiftelse eller sammanslutning som avses i 5 § inte fullgör sin uppgiftsskyldighet, får den myndighet som har begärt uppgiften anmana den uppgiftsskyldige att fullgöra sin skyldighet.

En uppgiftsskyldig som inte följer anmaningen får föreläggas att vid vite fullgöra sin uppgiftsskyldighet. Ett sådant föreläggande meddelas av den myndighet som utfärdat anmaningen enligt första stycket.

12 § Frågor om utdömande av vite som har förelagts enligt 11 § andra stycket prövas av länsrätten i det län där uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

Överklagande

13 § Ett beslut enligt denna lag om anmaning eller vitesföreläggande får inte överklagas.

14 § Till penningböter döms en enskild näringsidkare eller en stiftelse eller sammanslutning som avses i 5 § som

1. inte fullgör sin uppgiftsskyldighet enligt denna lag eller
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift.

Om ett vitesföreläggande har överträtts, döms inte till ansvar för gärningar som omfattas av föreläggandet.

Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av den myndighet som har begärt uppgiften.

15 § Den som uppsåtligen bryter mot föreskriften i 10 § döms för *olovlig identifiering* till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken eller datalagen (1973:289).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993, då kungörelsen (1962:330) om skyldighet för kommun att avlämna finansstatistiska uppgifter och kungörelsen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus skall upphöra att gälla.

Uppgiften har varit att utarbeta ett förenklat regelsystem för den statliga statistikframställningen och att pröva behovet av en särskild lag på området. Det konstateras inledningsvis i betänkandet att det i begreppet förenkling ligger inte bara att minska antalet författningsbestämmelser utan även och kanske framför allt att skapa ett överblickbart och även i övrigt lättillgängligt system.

Den skyldighet att lämna uppgifter som åvilar vissa enskilda (= fysiska och juridiska personer) finns idag föreskriven i författningar av lägre valör än lag. Detta är inte i överensstämmelse med regeringsformen (RF) men har kunnat "överleva" till följd av en bestämmelse i RF:s övergångsreglering. För att uppgiftsplikten fullt ut skall kunna inordnas i det konstitutionella systemet, måste den tas in i lag. Den lag som utredningsarbetet alltså under alla förhållanden måste resultera i har emellertid - trots direktiven - getts ett bredare omfång än som varit konstitutionellt nödvändigt. Motivet för detta "avsteg" har varit önskvärdheten att skapa en lag som ger såväl enskilda som myndigheter en klar och i princip heltäckande bild av vilka regler och normer som gäller för den statliga statistikframställningen.

Uppdraget och regelsystemet analyseras i betänkandets två inledande avsnitt. I avsnitt 3 förs en diskussion kring begreppet statistik. Avsnittet har en allmänt informativ karaktär; något försök att definiera begreppet görs inte. I avsnitt 4 behandlas inledningsvis de olika slag av uppgifter som den statliga statistikframställningen bygger på. Därefter konstateras att en väsentlig förutsättning för framställningen är att den framställande myndigheten kan få tillgång till även sekretessbelagda uppgifter som finns hos andra myndigheter. Av det skälet och för att trygga ett kontinuerligt flöde av också öppet material föreslås att uppgiftslämnande myndigheterna emellan författningsregleras (undervisning 4.2).

I en särskild underavdelning (4.3) tas frågan om uppgiftsskyldighetens omfattning upp, dvs. vem som är skyldig att lämna uppgift och om vad. Några förändringar av betydelse i materiellt hänseende föreslås inte; i förhållande till nuläget innebär förslaget närmast en redaktionell överarbetning och koncentration. Det förutsätts att de regelbundet återkommande folk- och bostadsräkningarna - de enda sammanhang i vilka enskilda fysiska personer åläggs lämna uppgifter - även i fortsättningen skall regleras i särskild ordning. Dessa personer finns alltså inte med i uppräknigen av de uppgiftsskyldiga.

Arten och omfattningen av den information som skall ges till uppgiftslämnarna behandlas i det följande underavsnittet (4.4). Där diskuteras också innehåll och omfattning av det samråd som i princip skall föregå varje uppgiftsinsamling. I det sammanhanget föreslås bl.a. att organisation som företräder uppgiftslämnarna skall kunna överklaga myndighets beslut om en uppgiftsinsamling som skall genomföras under uppgiftsplikt. I anslutning till samrådsförfarandet diskuteras principerna för offentliggörande av den statliga statistiken. Det görs till en skyldighet

för myndigheterna att - om inte sekretesslagen lägger hinder i vägen - offentliggöra den statistik de framställt.

Anonymisering och förbud mot återidentifiering, dvs. skyddet mot att det avslöjas till vem vissa uppgifter är att hänföra, behandlas i ett särskilt underavsnitt (4.5). Analysen mynnar ut i förslagen dels att i princip alla ADB-baserade register skall anonymiseras utan dröjsmål sedan statistiken framställts, dels att det införs ett uttryckligt, straffsanktionerat förbud mot att sammanföra en anonymiserad uppgift med andra uppgifter i syfte att återfinna en enskilds identitet.

I två särskilda avsnitt (4.6 och 4.7) diskuteras den s.k. uppdragsverksamheten och EG-anpassningen. När det gäller uppdragsverksamheten konstateras att den formellt sett faller utanför lagens tillämpningsområde när den sker för kommuners eller enskildas räkning, men det slås samtidigt fast att en statlig myndighet bör iaktta de normer som gäller i den "vanliga" verksamheten även när myndigheten agerar på den öppna marknaden; de författningar som reglerar den statliga statistikframställningen bör därför i tillämpliga delar följas i uppdragsverksamheten. När det gäller EG-anpassningen blir slutsatsen att ett genomförande av förslagen i betänkandet inte kan förutses vålla några svårigheter.

I avsnitten 5 och 6 redogörs översiktligt och i informativt syfte för regleringen i några med Sverige jämförbara länder resp. för SCB:s roll nu och i framtiden i den statliga statistikframställningen.

Den lag om den statliga statistikframställningen som föreslås kommenteras i specialmotiveringen. Till betänkandet är fogat ett utkast till statistikförordning med motiv.

Förslag till Lag om den statliga statistikframställningen

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag ges regler för den verksamhet som en statlig myndighet bedriver när den själv eller genom annan samlar in och bearbetar uppgifter i syftet att i statistisk form belysa förhållanden och utveckling i samhället (*Statlig statistikframställning*). Lagen gäller också i tillämpliga delar när underlaget för statistikframställningen utgörs eller avses utgöras av uppgifter som samlats in eller förvaras hos myndigheten själv eller annan myndighet för andra ändamål än en sådan framställning.

Lagens bestämmelser gäller även när den som har att svara för annan statlig förvaltningsuppgift än sådan som avses i första stycket framställer statlig statistik.

2 § Föreskrifter om sekretess finns i sekretesslagen (1980:100). Det finns också särskilda regler till skydd för den enskildes personliga integritet när fråga är om sådant personregister som avses i datalagen (1973:289).

Central förvaltningsmyndighet

3 § Regeringen utser en central förvaltningsmyndighet för den statliga statistikframställningen och meddelar de närmare bestämmelser som behövs för myndighetens verksamhet.

Uppgifter för statistikframställningen

4 § När en myndighet vänder sig till en enskild och begär att få en uppgift för statistiska ändamål, bestämmer den enskilde själv om uppgiften skall lämnas eller inte, om inte skyldighet att lämna uppgiften föreskrivs i denna eller annan lag.

5 § En myndighet som samlar in uppgifter skall se till att dessa inte är fler eller avser annat än som behövs för det ändamål som statistikframställningen skall tillgodose. Uppgiftslämnandet skall även i övrigt underlättas och förbilligas så mycket som möjligt för den enskilde.

För sådan uppgiftsinsamling som sker genom att en myndighet för statistikframställning till en annan myndighet lämnar över uppgifter som den förvarar eller annars disponerar över finns särskilda bestämmelser.

6 § Skyldiga att, i de hänseenden och med de begränsningar som anges i 7 §, för statistikframställning lämna uppgifter om sin verksamhet till myndighet som regeringen bestämmer är

- kommuner, landstingskommuner och kyrkliga kommuner,
- aktiebolag, handelsbolag och ekonomiska föreningar,
- annan som bedriver näringsverksamhet,
- stiftelser och andra sammanslutningar,
- den som äger en fastighet med fler än två bostäder eller med en eller flera lokaler.

7 § Skyldigheten att lämna uppgifter enligt 6 § gäller, med de begränsningar som följer av tredje och fjärde styckena, uppgifter om finansiella och ekonomiska transaktioner och förhållanden, arbets- och miljöförhållanden, utbildning, forskning och utveckling, handel, priser, lagerhållning, fastigheter, byggnader och lägenheter.

Kommuner och landstingskommuner är dessutom skyldiga att lämna uppgifter om skolväsendet, pensioner och bostadsbidrag och om insatser enligt socialtjänstlagen (1980:620), lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga, hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) samt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Stiftelser och andra sammanslutningar som inte driver rörelse är skyldiga att lämna uppgifter endast om anställdas arbets- och avlöningsförhållanden.

Skyldigheten att lämna uppgifter om verksamheten föreligger inte när det förhållande som uppgiften avser är äldre än tre år eller när den samlas in på uppdrag av någon annan än en statlig myndighet.

8 § Den myndighet som regeringen utsett enligt 6 § bestämmer när och på vilket sätt uppgiftsskyldigheten enligt 7 § skall fullgöras.

Samråd

9 § Innan en myndighet beslutar att samla in uppgifter för den statliga statistikframställningen, skall den samråda med den eller de organisationer som inrättats för att företräda eller annars företräder dem som berörs. Samråd får dock underlåtas om det är uppenbart att det inte behövs. Samrådet skall avse uppgiftsinsamlingens syfte, uppläggning och omfattning.

Samråd skall också ske om organisation som avses i första stycket begär det.

Information

10 § När en myndighet samlar in uppgifter för den statliga statistikframställningen, skall den från vilken en uppgift begärs samtidigt upplysas om

- ändamålet med uppgiftsinsamlingen,
- av vem eller på vems uppdrag som insamlingen sker,
- de sekretess- och säkerhetsbestämmelser som gäller till skydd för enskilda,
- vad som gäller om uppgifternas bevarande,

- samråd enligt 9 §,
- beslut och rättigheter enligt datalagen (1973:289),
- andra omständigheter kring insamling, användning och offentliggörande som kan vara av betydelse i sammanhanget.

Är den från vilken uppgiften begärs inte skyldig att lämna uppgiften, skall upplysning lämnas om att medverkan är frivillig. Är han skyldig att lämna uppgiften skall han upplysas om såväl varför skyldighet föreligger som de påföljder som kan komma i fråga om skyldigheten inte iakttas.

11 § När en myndighet samlar in uppgifter från enskilda som ett led i den egna verksamheten och avsikten är att uppgifterna helt eller delvis skall användas även för statistik, skall myndigheten, utöver de upplysningar som annars kan anses behövliga, också upplysa den enskilde om i vilken utsträckning uppgifterna kan komma att användas för statistik.

Uppgiftsskydd

12 § Från uppgifter som har erhållits för den statliga statistikframställningen och som finns på upptagning för automatisk databehandling skall utan dröjsmål efter det att statistiken har framställts namn och varje annan beteckning som kan identifiera den enskilde avlägsnas eller döljas (anonymisering), om inte annat är särskilt föreskrivet.

En anonymiserad uppgift får inte sammanföras med andra uppgifter i syfte att återfinna den enskildes identitet.

13 § Regeringen meddelar de ytterligare föreskrifter, som kan behövas för att förhindra att de uppgifter som lämnas eller annars används för den statliga statistikframställningen görs tillgängliga för obehöriga.

Framställningsmetoder och offentliggörande

14 § Statlig statistik skall framställas med metoder som med hänsyn till dess syfte, tillgängliga resurser och andra omständigheter ger så tillförlitligt resultat som möjligt samtidigt som avsedda förhållanden belyses och feltolkning motverkas.

15 § Statlig statistik skall offentliggöras om inte annat följer av sekretesslagen (1980:100). Offentliggörandet skall ske så att syftet med statistiken tillgodoses.

16 § Statlig statistik skall framställas och offentliggöras under beaktande av den enskildes integritet och så att han inte vålla skada eller men.

Överklagande

17 § En organisation som avses i 9 § får överklaga ett beslut som innebär att någon åläggs att lämna uppgifter avseende en verksamhet som nämns i 7 § första stycket. En enskild får överklaga ett sådant beslut

endast i samband med talan mot beslut varigenom vite föreläggs för att uppgiftsskyldigheten skall fullgöras eller förelagt vite utdöms därför att uppgiftsskyldigheten inte har fullgjorts.

Överklagande som avses i första stycket första meningen prövas av kammarrätten i Stockholm som första instans.

Tvångsmedel

18 § Lämnas inte en begärd uppgift som omfattas av uppgiftsskyldighet enligt 7 § på det sätt och inom den tid som föreskrivits, får på begäran av myndighet som avses i 8 § den uppgiftsskyldige föreläggas vite. Ett sådant föreläggande utfärdas av länsstyrelsen i det län där uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

Frågor om utdömande av förelagt vite skall på begäran av myndighet som sägs i första stycket prövas av länsrätten i det län där uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

Straffbestämmelser

19 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift döms till böter om uppgiftsskyldighet föreligger enligt 7 §. Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av den myndighet som avses i 8 §.

Den som bryter mot 12 § andra stycket döms för **olovlig identifiering** till böter eller fängelse i högst ett år, om inte gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

För försök eller förberedelse till brott som avses i andra stycket döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Skulle brottet, om det hade fullbordats, ha varit att anse som ringa, får dock inte dömas till ansvar enligt vad som nu sagts.

Denna lag träder i kraft den

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av följande remissinstanser:

Kriminalvårdsstyrelsen, Datainspektionen (DI), Datalagsutredningen (Ju 1989:02), Kommerskollegium, Överstyrelsen för civil beredskap, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Televerket, Vägverket, Postverket, Tullverket, Bankinspektionen, Riksskatteverket, Konjunkturinstitutet, Skolöverstyrelsen, Riksarkivet, Lantbruksstyrelsen, Statens jordbruksnämnd, Skogsstyrelsen, Fiskeristyrelsen, Arbetskyddsstyrelsen, Statens energiverk, Statistiska centralbyrån, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Statens pris- och konkurrensverk, FoB 90-kommissionen (C 1990:01), Riksbanken, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Försäkringskassförbundet, Grossistförbundet, Sveriges industriförbund, Småföretagens Riksorganisation, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Förbundet för jurister, samhällsvetare och ekonomer (JUSEK), AB Svensk bilprovning, Företagens uppgiftslämnardelegation, Svenska fastighetsägareförbundet, Sveriges lantbruksuniversitet.

Grossistförbundet, Sveriges industriförbund, Småföretagens Riksorganisation och Svenska Arbetsgivareföreningen instämmer i det yttrande som Företagens uppgiftslämnardelegation avgett.

Följande instanser har också beretts tillfälle att yttra sig, men avstått:

Trafiksäkerhetsverket, Försäkringsinspektionen, Sjöfartsverket, Transportrådet, Universitets- och högskoleämbetet, Arbetsmarknadsstyrelsen, Plan- och bostadsverket, Centralnämnden för fastighetsdata, Patent- och registreringsverket, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Rikspolisstyrelsen, Statens löne- och pensionsverk, Konsumentverket, Statens naturvårdsverk, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO).

Remissynpunkterna på lagförslaget

Remissammanställning av yttranden över betänkandet (SOU 1990:43) Förenklad statistikreglering. Med förslag till lag om den statliga statistikframställningen.

1 Remissynpunkterna på lagförslaget

1.1 Allmänt

Flertalet remissinstanser är positiva till en lag om den statliga statistikframställningen. Generaltullstyrelsen och Arbetskyddsstyrelsen anser dock att lagen med sina fåtal paragrafer är alltför allmänt hållen och kräver ytterligare preciseringar. Datainspektionen anser att effekterna av en decentralisering av den statliga statistikframställningen nogga borde belysas av en utredning innan det slutligt avgörs hur statistikproduktionen i framtiden skall bedrivas. Datalagsutredningen anser att lagstiftningen på statistikområdet bör samordnas med en framtida datalag. Sveriges fastighetsägareförbund anser att lagstiftningsärendet bör anstå till dess att en analys gjorts av konsekvenserna av internationaliseringen på statistikområdet. Statskontoret avstyrker lagförslaget och vill att utredningens material läggs till grund för en ny utredning som ges direktiv att lagreglera utifrån ett vidare perspektiv.

Positiva remissinstanser:

Kriminalvårdsstyrelsen instämmer med utredningen att statistikområdet bör förenklas och regleras i en sammanfattande lag.

Kommerskollegium ser det som positivt att antalet författningar på området minskas och istället ersätts med ett överblickbart och lättillgängligt författningssystem.

Överstyrelsen för civil beredskap instämmer i huvudsak i utredarens förslag.

Riksförsäkringsverket anser som statistikproducent att det vore bra att få de regler som styr den offentliga statistikproduktionen samlade i ett och samma regelverk. Riksförsäkringsverket har därför inga principiella invändningar mot det framtagna förslaget till lag för den statliga statistikframställningen.

Socialstyrelsen har i huvudsak inga invändningar mot utredarens förslag till lag om den statliga statistikframställningen och tillstyrker med vissa synpunkter och kommentarer detta förslag.

Televerket ser inga hinder för en förenklad statistikreglering och tillstyrker därmed utredarens förslag till lag om den statliga statistikframställningen.

Posten tillstyrker förslaget om en ny lag för den statliga statistikframställningen.

Bankinspektionen tillstyrker införandet av en ny lag om den statliga statistikframställningen och anför vidare:

För att inte någon tvekan skall uppstå om vilka rättigheter och skyldigheter som råder vid statlig uppgiftsinsamling anser bankinspektionen att det är mycket viktigt att den statliga statistikframställningen vilar på en formell grund som bl.a. tillförsäkrar uppgiftslämnarna ett fullgott sekretesskydd och ger uppgiftsinhämtarna formellt stöd för insamling av statistik. Den föreslagna lagen om den statliga statistikframställningen kommer här att fylla en viktig funktion.

Riksskatteverket har i princip ingenting att erinra mot de nya författningsbestämmelser på det statliga statistikområdet som utredningen föreslår. Det är en avgjord fördel för både enskilda och myndigheter att reglerna om den statliga statistikframställningen blir överskådliga och lättillgängliga.

Konjunkturinstitutet instämmer med utredarens grundsyn och anser att de regler som föreslås är konsekventa, välmotiverade och ändamålsenliga. Med några mindre ändringar och förtydliganden får institutet förorda att de föreslagna ändringarna genomförs.

Skolöverstyrelsen ser det som positivt att förslag nu läggs fram om en lag om den statliga statistikframställningen, som reglerar bl.a. kommuners skyldighet att lämna uppgifter inom utbildningsområdet. SÖ har emellertid invändningar mot vissa förslag i betänkandet.

Riksarkivet har intet att invända mot förslaget att reglera den statliga statistikframställningen i särskild lag.

Lantbruksstyrelsen har i sak inga erinringar emot vad som i betänkandet föreslås och anför vad gäller lag om förenklade regler för den statliga statistikproduktionen.

Statens jordbruksnämnd har inget att erinra mot förslaget.

Skogsstyrelsen hälsar den översyn av föreskrifterna på det statliga statistikområdet som nu skett med tillfredsställelse och anför vidare:

Som framgår av direktiven syftar översynen bl.a. till en förenkling av regelsystemet. Utredningsförslagen ger, om de genomförs, en viss sådan förenkling genom att ett antal författningar kan upphävas. Det största värdet ligger emellertid i den tydlighet både för enskilda och för myndigheter som ett nytt regelsystem - med en lag om den statliga

statistikframställningen som viktigaste element - kan skapa. Skogsstyrelsen är i huvudsak positiv till lagförslaget.

Prop. 1991/92:118
Bilaga 6

Fiskeristyrelsen finner det utmärkt att de formella bristerna i det grundläggande författningsstödet för den statliga statistikframställningen undanröjs och att ett stort antal svårtillgängliga författningar ersätts av en enda lag. Styrelsen anser dock att lagförslaget är behäftat med vissa oklarheter vad gäller lagens tillämpningsområde.

Statens energiverk delar utredarens uppfattning om att en förenkling av reglerna skapar större möjlighet till överblick och tillgänglighet i systemet och anför vidare:

Flera enheter inom verket använder sig av statistiska uppgifter i det dagliga arbetet. Det är därför viktigt att statistiken i möjligaste mån är tillförlitlig. Verket bedömer att ett förenklat regelverk underlättar processen för att lämna uppgifter och därmed även ökar uppgifternas tillförlitlighet.

Statistiska centralbyrån anför:

SCB välkomnar förslaget till lagreglering av den statliga statistikproduktionen som bl.a. tillgodoser de krav som regeringsformen (RF) ställer med avseende på regleringen av uppgiftsskyldigheten till den officiella statistiken.

Statistikregelutredningen understryker även det frivilliga uppgiftslämnandets betydelse och framhåller att statistiken är ett viktigt element i det informationssystem som skall bära upp den politiska processen.

SCB föreslår därför att riksdagen i samband med att lagen antas uttalar att uppgiftslämnandet till den officiella statistiken, vare sig det är en lagstadgad skyldighet eller bygger på frivillig grund, fyller en mycket viktig funktion för att tillgodose angelägna informationsbehov i samhället och att detta inte minst gäller allmänhetens behov av information om olika samhällsförhållanden.

Utredningens förslag till statistiklag och tillhörande statistikförordning ger enligt SCBs uppfattning en god överblick över de särskilda författningsreglerna på statistikområdet och innebär också en väsentlig förenkling av det nuvarande regelsystemet.

Statens pris- och konkurrensverk som utgår från att de uppgifter som publiceras i verkets rapporter inte omfattas av lagförslaget i betänkandet, har ingen erinran mot utredningens förslag.

FoB 90-kommissionen tillstyrker förslaget till lag om den statliga statistikframställningen och anför vidare följande:

Den föreslagna statistiklagen blir till stora delar tillämplig även för verkställigheten av folk- och bostadsräkningar och kompletterar de särskilda lagarna om dessa. Kommissionen har mot bakgrunden härav inriktat sin granskning av förslaget på frågor om insamling, bearbetning och bevarande av uppgifter för statistikframställning och

härvid jämfört statistiklagen med lagen (1989:329, ändr. 1989:908) om en folk- och bostadsräkning år 1990 (FoB-lagen). Härvid har konstaterats att de båda lagarna i innehåll och innebörd i allt väsentligt överensstämmer eller är likartade med varandra och tillgodoser samma syften.

Riksbanken finner många av de regler för statistikframställning, som lämnas i förslagen till förenklad statistikreglering, välmotiverade. De iaktas väsentligen redan nu av riksbanken. På några punkter har emellertid befunnits att ändringar/förtydliganden bör göras.

Svenska kommunförbundet ansluter sig till att ett förenklat regelsystem för den statliga statistikhanteringen genomförs.

Landstingsförbundet anser det tillfredsställande att ett förenklat regelsystem för den statliga statistikframställningen har utarbetats.

Försäkringskasseförbundet framhåller att det är lovvärt att, som utredningen föreslår, samla regelsystemet för den statliga statistikframställningen i en särskild lag. Detta kommer att innebära en förenkling jämfört med dagens situation, då regler om den statliga statistikverksamheten finns spridda i ett antal olika författningar.

Lantbrukarnas riksförbund kan i huvudsak tillstyrka utredningens förslag till lag om den statliga statistikframställningen.

Tjänstemännens centralorganisation tillstyrker i stort förslaget till lag om den statliga statistikframställningen och anför:

TCO vill emellertid samtidigt understryka att statistikens kvalitet är avgörande för användbarheten. Möjligheterna att få en hög kvalitet i statistiken är beroende av att man enbart söker uppgifter som är nödvändiga och där uppgiftslämnaren ser den klara nyttan av att uppgifterna ställs samman i en offentlig statistik.

Förbundet för jurister, samhällsvetare och ekonomer (SACO-föreningen vid SCB) instämmer i huvudsak i utredningens bedömningar och tillstyrker förslaget med en samlad statistiklag.

AB Svensk bilprovning anser det värdefullt att det lagförslag som utredningen presenterat fått en vidare omfattning än vad som skisserats i direktiven till utredningen och anför:

Det framlagda förslaget ger inte blott myndigheter utan även enskilda en klar bild av vilka regler och normer som skall gälla för den statliga statistikframställningen. I princip tillstyrks därför det framlagda förslaget, men vissa synpunkter framförs som bör beaktas vid en framtida tillämpning av en eventuell lagstiftning.

Företagens uppgiftslämnardelegation tillstyrker statistikregelutredningens förslag till lag om den statliga statistikframställningen. Från uppgiftslämnarsynpunkt och för att minska den belastning företagen har av uppgiftslämnande är det väsentligt att regleringen snarast genomförs.

Sveriges fastighetsägareförbund anser att förslaget till lag om den statliga statistikframställningen har den fördelen att lagstiftningen därmed blir överblickbar och lättillgänglig för den som vill ta del av vilka regler som föreslås gälla för den statliga statistikframställningen. Nu gällande förordningar har tillkommit vid olika tidpunkter utan att någon tycks ha haft en klar överblick över dess samlade konsekvenser. Det är positivt att det nu ges möjlighet att överblicka omfattningen av bl.a. de tvingande krav på uppgiftslämnarna som lagstiftningen ställer.

Remissinstanser som i huvudsak är positiva till förslaget, men som har vissa andra synpunkter på ansvarsfördelningen och organisationen m.m. för den statliga statistikproduktionen:

Datainspektionen:

Inledningsvis vill DI slå fast att det är ett starkt samhällsintresse att det kan framställas statistik av hög kvalitet. Denna verksamhet utgör ett betydelsefullt bidrag till samhällsplaneringen och ger värdefull information om många sektorer i samhället. Samtidigt står det emellertid klart att statistikframställningen måste ske i sådana former att skyddet för den enskildes personliga integritet inte åsidosätts. Ett gott integritetsskydd torde för övrigt också vara en förutsättning för att skapa det förtroende hos uppgiftslämnarna som är nödvändigt för att statistiken skall kunna hålla en jämn och hög kvalitet.

Förslaget till reglering av den statliga statistikframställningen är inte avsett att innebära någon förändring i den nu gällande uppgiftsskyldigheten från olika samhällsområden. Det utgör enbart en sammanställning av befintliga regler av skilda valörer. Förslaget åskådliggör emellertid på ett mycket tydligt sätt vilka enorma informationsmängder som strömmar till statistiska centralbyrån (SCB) från alla delar av vårt samhälle. Det står också klart att redan nuvarande bestämmelser innebär omfattande genombrott av det skydd som i sekretesslagstiftningen ges för skilda slag av personuppgifter, låt vara att uppgifterna även hos statistikproducenterna är skyddade av en stark sekretess. SCB får tillgång till individrelaterad information från så gott som samtliga områden inom den offentliga sektorn. Det rör sig här ofta om uppgifter av mycket integritetskänslig art. Detta förhållande väcker naturligtvis betänkligheter från integritetssynpunkt.

DI vill emellertid i detta sammanhang samtidigt understryka att inspektionen inte har någon grund för att rikta kritik mot SCBs sätt att hantera känsliga uppgifter. Tvärtom måste såväl kunskaperna om sekretesslagens och datalagens bestämmelser som medvetenheten om säkerhetsfrågor anses vara mycket väl utvecklade inom SCB.

När en enskild person lämnar uppgifter om sig till en myndighet har han eller hon oftast ingen anledning att anta att uppgifterna - utöver det ändamål för vilket de lämnades - skall vidarebefordras till en central myndighet för framställning av statistik. Även om statistikproduktionen i och för sig behövs i samhället bör därför ändå

frågan ställas om produktionen skall bedrivas i de nuvarande formerna och om den måste ha den omfattning som idag är fallet eller om man bör söka nya vägar.

Riksrevisionsverket (RRV) har nyligen lagt fram en revisionsrapport "Statlig statistik - produktion, styrning och roller" (Dnr 1988:1424). Syftet med rapporten har varit att granska effektiviteten i den statliga statistikproduktionen, dvs. relationen mellan de effekter eller resultat en myndighet uppnått med sina prestationer och uppoffringarna för verksamheten. I rapporten konstateras att den statliga statistikproduktionen är centraliserad med SCB som huvudproducent. Denna centralisering genomfördes i början av 1960-talet, då stora delar av den statliga statistikproduktionen överfördes till SCB. Det sägs vidare i rapporten att flera utredningar därefter pekat på svårigheterna för en central statistikproducent att utveckla och anpassa statistiken till användarnas krav och anspråk. Utvecklingen på ADB-området har dessutom skapat helt nya förutsättningar för myndigheterna att ta fram egen statistik. Därmed har också svårigheterna ökat för SCB att överblicka och samordna den statliga statistikproduktionen. Sammanfattningsvis konstaterar RRV i sin rapport att den nuvarande arbets- och ansvarsfördelningen i det statliga systemet för statistik bör förändras i riktning mot decentralisering.

Genom en decentralisering uppnår man - enligt RRV - en bättre avvägning mellan nytta och kostnad för statistik, vilket leder till dels ett effektivare resursutnyttjande, dels en mer användaranpassad statistik. Det sistnämnda åstadkoms genom att ansvaret för statistiken på ett naturligt sätt kopplas till användningen av den. RRVs slutsats är att en ytterligare decentralisering av ansvaret för den statliga statistiken bör föregås av en utredning för att klargöra SCBs framtida roll vad avser statistikproduktionen. Chefen för civildepartementet har i budgetpropositionen (prop. 1989/90:100, bil. 15) aviserat en översyn av den statliga statistikens styrning och samordning.

Från integritetssynpunkt är en decentralisering av statistikproduktionen önskvärd, i vart fall när den berör känsliga uppgifter. (Jämför DIs rapport den 28 september 1989 angående granskningen av rikspolisstyrelsens personregister samt framställningen samma dag till regeringen om författningsreglering av dessa register.) Det är av stor betydelse för medborgarnas tilltro till myndigheterna att de kan lita på att känsliga uppgifter som de lämnar i förtroende, t.ex. till läkare eller tjänstemän inom socialtjänsten, inte i identifierbar form lämnas vidare till andra myndigheter för framställning av statistik. En decentralisering av statistikproduktionen rimmar också bättre med den grundläggande regleringen i sekretesslagen.

Mot bakgrund av RRVs revisionsrapport och med hänsyn till integritetsaspekterna anser DI att också effekterna av en decentralisering av den statliga statistikframställningen nog borde belysas av en utredning innan det slutligt avgörs hur statistikproduktionen i framtiden skall bedrivas.

Enligt DIs uppfattning bör det emellertid genom utredningsarbetet skapas förutsättningar för att gedigna kunskaper om statistikframställning, sekretesskydd och säkerhetsfrågor som finns hos SCB även framgent kan ha möjlighet att finnas kvar där. Dessa resurser kommer nämligen att behövas för framställning av allmän statistik och kanske också för statistik som är gemensam för flera myndigheter samt för samordning och utveckling av den decentraliserade statistiken.

Den decentralisering av delar av statistikproduktionen som inspektionen sålunda förordar har sin grund i principiella utgångspunkter och skulle enligt DI:s uppfattning innebära önskvärd förstärkning av integritetsskyddet i samhället.

DI kan i detta sammanhang inte heller underlåta att peka på den omständigheten att även SCBs uppdragsverksamhet kan uppfattas som en försvagning av integritetsskyddet. I sin uppdragsverksamhet kan SCB nämligen använda personuppgifter, som andra myndigheter varit skyldiga att lämna för framställning av viss offentlig statistik. Detta innebär att personuppgifterna används för helt andra ändamål än de ändamål för vilka uppgifterna en gång samlades in av myndigheterna och de statistikändamål för vilka myndigheterna ursprungligen lämnade uppgifterna vidare till SCB. Även SCBs uppdragsverksamhet borde mot denna bakgrund bli föremål för överväganden inom den utredning som har förutskickats.

Den nu föreslagna lagen behandlar uppgiftsinhämtande till en myndighet för statistikändamål alldeles oavsett om denna myndighet är SCB eller någon annan myndighet. Detta innebär att man genom den föreslagna lagen och den anslutande förordningen åstadkommer en klar och heltäckande bild av vilka regler och normer som gäller för den statliga statistikframställningen. Om statistikproduktionen i framtiden kommer att decentraliseras kan förordningen också göras tillämplig på andra myndigheter än dem som nu omfattas av förslaget. Med hänsyn till detta och till att man genom den föreslagna lagen uppnår en konstitutionellt riktig ordning tillstyrker DI förslaget.

Det är av vikt att framhålla att datalagens regler gäller för samtliga statistikregister som är att anse som personregister enligt datalagen. Enligt 2 § sista stycket datalagen (1973:289) förstås med inrättande av personregister även insamling av uppgifter som skall ingå i registret. Detta innebär att en myndighet som skall producera statistik med hjälp av automatisk databehandling är skyldig att ansöka om tillstånd hos DI och avvakta att sådant tillstånd meddelas, innan myndigheten från annan myndighet börjar samla in de personuppgifter som skall utgöra underlag för statistikframställningen. DI skall i tillståndsärenden alltid bedöma om risk för otillbörligt intrång i den personliga integriteten kan undvikas genom föreskrifter av olika slag. Om detta inte är möjligt kan tillstånd inte meddelas.

Vägverket anser att betänkandets förslag är väl utformade givet att det statistiska arbetet på det statliga området skall bedrivas i hittillsvarande centraliserade former. *Vägverket* erinrar dock om att riksrevisionsverket föreslagit en utredning av "ett mer decentraliserat ansvar för den statliga statistikens inriktning och innehåll". En sådan utredning kan ge anledning omarbета förslagen i betänkandet.

Tullverket anser att det ligger i sakens natur att en lag med ett fåtal paragrafer har svårt att vara heltäckande när det gäller så vitt skilda system som används vid den statliga statistikframställningen och anser att det hade varit värdefullt om utredaren diskuterat utrikeshandelsstatistiken villkor mer ingående med verket.

Riksrevisionsverket ser positivt på en förenkling av regelsystemet för den statliga statistikproduktionen och anför:

RRV har i en rapport, Statlig statistik - produktion, styrning och roller (Dnr 1988:1424), påvisat omfattande styrningsproblem samt problem avseende arbets- och ansvarsfördelningen mellan SCB och andra intressenter i det statistiska systemet. RRV har i rapporten bl.a. uppmärksammat svårigheter för en central statistikproducent att ta fram användaranpassad statistik samt bristande incitament till omprövning av statistiken. Vidare konstaterar RRV, liksom utredningen, att förutsättningarna för myndigheterna att själva producera statistik har ökat genom ADB-utvecklingen.

RRV framhåller i rapporten att effektivitetsproblemen i den statliga statistikproduktionen bäst löses genom en förändrad arbets- och ansvarsfördelning mellan SCB och övriga statliga myndigheter i riktning mot ökad decentralisering av ansvaret för statistikens inriktning och innehåll. I rapporten föreslås att en sådan förändring föregås av en särskild utredning, där bl.a. SCBs framtida roll klargörs.

Remissinstanser som inte tar ställning:

Arbetarskyddsstyrelsen säger generellt att det presenterade förslaget är så allmänt hållet att effekterna för arbetarskyddsstyrelsens del är beroende av innehållet i de tillämpningsföreskrifter som skall komma i anslutning till lagen.

Datalagsutredningen påpekar att statistikregelutredningens betänkande behandlar vissa frågor som utredningen avser att redovisa i en andra etapp av sitt utredningsarbete. Detta arbete har helt nyligen påbörjats. Enligt utredningens mening är det därför nu för tidigt att ta någon bestämd ställning till det lagförslag som förs fram i statistikregelutredningens betänkande, även med beaktande av att personregistrering synes falla utanför den föreslagna lagens tillämpningsområde.

Remissinstanser som avstyrker förslaget:

Statskontoret konstaterar att uppdraget har varit av juridisk-teknisk art. Därför har frågor om samordning, ansvarsfördelning, organisation, styrning m.m. inte varit föremål för prövning. Statskontoret anför vidare:

Statlig statistik kan emellertid komma att produceras i större omfattning av andra än SCB. Den kommunala produktionen kan komma att få en större omfattning än för närvarande. I den rådande förvaltningsstrukturen betonas de centrala myndigheternas roll som ansvariga för uppföljning och utvärdering.

I lagens inledande bestämmelser ges en definition av statlig statistikframställning. Där utsägs att lagen äger giltighet när - "en statlig myndighet" - "själv eller genom annan samlar in och bearbetar uppgifter i syfte att i statistisk form belysa förhållanden och utveckling i samhället." I specialmotiveringen framträder en möjlighet att "annan" kan vara exempelvis en kommun som svarar för det faktiska genomförandet, inklusive eventuell statistikframställning, dock att den statliga myndigheten har kvar ansvaret för att lagens bestämmelser iakttas vid framställningen (subdelegation). Frågan är om detta skapar en klar och i princip heltäckande bild för enskilda och myndigheter.

Enligt statskontorets uppfattning hade det naturligt om utredningen också hade kunnat behandla och föreslå en reglering av den kommunala statistikframställningen. Det hade också varit av intresse att få denna statistikproduktion belyst. Mycket av grunddata, som bearbetas i den statliga produktionen, är från den kommunala nivån, de stora kommunerna är själva producenter av egen statistik. I ett längre perspektiv kan statistikframställning ske på lägre nivå än vid statliga myndigheter. Den ADB-tekniska utvecklingen och decentraliseringen av verksamhet talar för att detta är en realistisk utveckling.

Enligt vår mening kan det inte vara riktigt att reglera statistikproduktionen utan att beakta förändringar i statistikproduktionens organisation och vad därmed sammanhänger. Produktion, oavsett vad som produceras, måste ses i sitt sammanhang och kan inte endast betraktas ur juridisk-teknisk synvinkel. Enligt statskontorets uppfattning är det angeläget att en utredning tillsätts som också kan beakta och föreslå en reglering utifrån ett sådant helhetsperspektiv.

Vi avstyrker lagförslaget och statistikförordningen. Enligt statskontorets uppfattning bör statistikregelutredningens material läggas till grund för en utredning som ges i direktiv att lagreglera utifrån ett vidare perspektiv på dessa viktiga frågor.

Sveriges fastighetsägareförbund motsätter sig att lagförslaget genomförs i sin nuvarande utformning och anför:

Betänkandet omfattar den lagstiftning som skett från 1966 och framåt men har inte tillräckligt beaktat den framtida utvecklingen. Den snabba internationaliseringen med helt andra informationsintressenter än de vi är vana vid idag gör det svårt att bedöma det framtida behovet och konsekvenserna av lagförslaget. Innan ett så allvarligt steg tas som att göra förslaget till lag krävs därför enligt förbundets uppfattning en ingående analys av framtida konsekvenser.

Den omständigheten att förslaget till stora delar bygger på gällande förordningar och praxis kan inte heller legitimera det kraftiga intrång i privat näringsutövning som förslaget möjliggör. Genom lagen ges staten möjlighet till total insyn i fastighetsägares och andra näringsidkares verksamhet. Som jämförelse kan t.ex. nämnas att enligt 4 § lag (1956:245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden har uppgiftsskyldigheten begränsats så att uppgiftsskyldig inte är tvingad att röja yrkeshemlighet av teknisk natur. Sådana överväganden förekommer inte i föreliggande betänkande, vilket är anmärkningsvärt. Enligt förbundets uppfattning erfordras i vart fall en omarbetning av lagförslagets 7 § så att uppgiftskraven preciseras och begränsas till de konkreta behov av statistik som staten har för sin verksamhet.

1.2 Lagens tillämpningsområde m.m (1 §)

Prop. 1991/92:118
Bilaga 6

Av de remissinstanser som yttrat sig i denna del är det endast en, SCB, som uttryckligen tillstyrker förslaget. Några remissinstanser anser att det behövs en närmare avgränsning av begreppet "statlig statistikframställning". Övriga som har yttrat sig har framfört synpunkter med utgångspunkt från deras egen verksamhet. En remissinstans, Statskontoret, anser att det hade varit naturligt att också behandla den kommunala statistikframställningen.

Särskilda synpunkter:

Kommerskollegium framför följande:

Enligt 1 § skall lagen inte bara gälla statlig myndighet som samlar in och bearbetar uppgifter i syfte att i statistisk form belysa förhållanden och utveckling i samhället utan även annan statlig myndighet som inom dessa områden framställer statistik. Huruvida kommerskollegium som central förvaltningsmyndighet med huvudinriktning på utrikeshandel och handelspolitik berörs av lagens bestämmelser synes oklart. I kollegiets verksamhet utgör bearbetningar och sammanställningar av utrikeshandelsstatistik och övrig ekonomisk statistik ett inte oväsentligt inslag. Kollegiets tolkning är emellertid att denna verksamhet faller utanför denna lags tillämpning.

Socialstyrelsen anför följande:

Lagen avser primärt statlig statistikframställning men gäller i vissa delar även statistikframställning som baseras på uppgifter som samlats in för andra ändamål än sådan framställning. Även om ett vällovligt syfte är att på ett enhetligt sätt reglera statistikframställning, oavsett typ av underlagsmaterial, utgår styrelsen ifrån att detta inte får hindra att erforderlig statistik utarbetas på material som tidigare insamlats för andra ändamål. Det finns numera en klar strävan att integrera insamling av uppgifter för bl.a. statistikändamål i den löpande verksamheten vid olika enheter/funktioner.

Fiskeristyrelsen bedömer att loggboksverksamheten redan i den interna hanteringen hos styrelsen innebär ett insamlande av uppgifter i syfte att i statistisk form belysa förhållanden och utveckling i samhället.

Fiskeristyrelsen anför vidare:

Den föreslagna lagen blir således tillämplig i denna verksamhet. Lagens bestämmelser om samråd, information, framställningsmetoder och offentliggörande får inte anses föranleda att några svårigheter uppkommer.

Övriga regler, i synnerhet de som gäller insamlande av uppgifter för statistikframställningen, synes dock antingen inte alls vara tjänliga för verksamheten eller medföra betydande tillämpningssvårigheter.

Enligt 1 § skall statistiklagen tillämpas generellt i sådan verksamhet som olika statliga myndigheter bedriver i syfte att i statistisk form belysa förhållanden och utveckling i samhället. SCB anser att det är lämpligt ur likformighetssynpunkt att reglerna gäller generellt för de olika statistikproducerande myndigheterna och det framgår av specialmotiveringen till 1 § att även de organ som är att jämföras med statliga myndigheter skall tillämpa statistiklagen.

Utredningen för en diskussion kring begreppet statistik i avsnitt 3 av betänkandet men något försök att definiera begreppet gör utredningen inte. SCB anser inte heller att någon absolut avgränsning av begreppet erfordras för tillämpningen av de föreslagna författningsreglerna.

AB Svensk bilprovning anför följande:

Av specialmotiveringen till 1 § framgår att lagen skall tillämpas inte enbart av statliga myndigheter utan även av varje inrättning eller institution som utövar statlig förvaltningsuppgift på statsmakternas uppdrag. Detta innebär att den verksamhet som bedrivs av ASB i aktiebolagsform omfattas av lagen.

Som riksprovplats för fordon med bl.a. ansvar för den periodiska fordonskontrollen är vi av våra föreskrivande myndigheter (främst TSV och SNV) ålagda erfarenhetsåterföring från vår verksamhet. Denna erfarenhetsåterföring sker självfallet på olika sätt, bl.a. genom statistiska redovisningar av vår besiktningens verksamhet. Den viktigaste statistikredovisningen sker i en årlig publikation, "Bilens svaga punkter". Av denna publikation kan man utläsa resultaten av kontrollbesiktningen för olika bilmodeller och modellår.

I 16 § i det framlagda förslaget sägs att "statlig statistik skall framställas och offentliggöras under beaktande av den enskildes integritet och så att han inte vållas skada eller men". Av vår statistik kan man utläsa att ett visst bilmärke av en viss årgång är mer felbemängt än andra. Detta kan självfallet av biltillverkare som har höga anmärkningsfrekvenser uppfattas som negativt.

Remissinstanser som förordar större klarhet:

Postverket är medvetet om att gränsen mellan vad som är driftstatistik och vad som är "samhällsstatistik" inte alltid låter sig bestämmas exakt. Med tanke på den verksamhet Posten bedriver skulle ett förtydligande här vara av stort värde.

Skogsstyrelsen anser att det för att underlätta en strikt tillämpning av lagstiftningen är önskvärt att begreppet statistik definieras i lagen. Definitionen behöver inte vara allmängiltig utan endast tillämplig i denna lag.

Försäkringskassförbundet anför:

Vid försäkringskassorna framställs mycket statistik. En mycket stor del av denna är dock att betrakta som det utredningen kallar för driftssta-

tistik, dvs intern statistik för uppföljning, styrning och planering av verksamheten. Denna typ av statistik kan väntas öka betydligt med hänsyn till utvecklingen på ADB-området och ökade krav från statsmakterna om uppföljning, utvärdering och resultatanalys av socialförsäkringsverksamheten.

Frågan är då i vilken utsträckning denna interna statistik faller inom lagens tillämpningsområde genom att den även kan anses "belysa förhållanden och utveckling i samhället". Utredningen avstår från att göra en närmare precisering av detta uttryck. Mot bakgrund härav och då det i specialmotiveringen till 1 § förespråkas en extensiv tolkning av lagen, finns risk för att en onödigt stor del av den interna statistiken kommer att falla inom lagens tillämpningsområde. Detta skulle innebära ett merarbete för myndigheterna, utan att man för den skull vinner något av värde för samhället. FKF förordar att uttrycket "förhållanden och utveckling i samhället" ges ett precisare och inte onödigt vidsträckt innehåll.

1.3 Hänvisningen till sekretesslagen och datalagen (2 §)

Av de tre remissinstanser som yttrat sig om detta förslag tillstyrks det av två och avstyrks av en remissinstans.

Riksförsäkringsverket erinrar om att lagen enligt direktiven bör utformas så att överreglering undviks. Om detta strikt skall beaktas är 2 § exempel på detta. Denna paragraf är en direkt hänvisning till sekretess- och datalagen och förefaller därför onödig då dessa lagar efter lagförslagets eventuella införande skall vara intakta.

Konjunkturinstitutet konstaterar att för den statistik som institutet framställer är bl.a. den föreslagna bestämmelsen om sekretess (2 §) av central betydelse och tillstyrker förslaget på denna punkt.

Statistiska centralbyrån konstaterar att reglerna i sekretess- och datalagen har en central roll i samband med den statliga statistikproduktionen och SCB anser därför att det är väl motiverat med den erinran om dessa regler som 2 § innebär.

1.4 Central förvaltningsmyndighet (3 §)

De remissinstanser som har yttrat sig i denna del tillstyrker förslaget.

Socialstyrelsen konstaterar att regeringen enligt 3 § skall utse en central förvaltningsmyndighet för den statliga statistikframställningen. I förslaget till statistikförordning preciseras denna till att vara SCB, vilket styrelsen inte har något att invända emot.

Skolöverstyrelsen instämmer i att det skall finnas en central förvaltningsmyndighet för den statliga statistikframställningen och anför vidare:

I vilken omfattning SCB skall ha hand om myndigheternas statistikproduktion tas inte upp i denna utredning. Inom skolområdet innebär den ökade datoriseringen hos skolor, kommuner, länskolnämnder och SÖ förutsättningar för ett direkt utbyte av information mellan de olika nivåerna. Detta kan också komma att påverka hur bearbetningen av informationen till publicerbar statistik organiseras.

Lantbruksstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att även fortsättningsvis SCB har samordningsansvaret för den statliga statistikproduktionen.

Statistiska centralbyrån anser att bestämmelsen om den centrala förvaltningsmyndigheten på statistikområdet har en naturlig plats i statistiklagen bl.a. med hänsyn till den förstärkta samordnings- och samrådsfunktion som utredningen förutser att denna myndighet kommer att få i framtiden (se särskilt s 49 i betänkandet).

1.5 Uppgiftsskyldighet m.m. (4-8 §)

Remissinstanserna har i denna del framfört synpunkter dels på kommunernas uppgiftsskyldighet, dels i övrigt på utformningen och omfattningen av den föreslagna uppgiftsskyldigheten.

Synpunkter på kommunernas uppgiftslämnande:

Datainspektionen anför följande:

Enligt andra stycket i paragrafen (7 §) skall kommuner och landstingskommuner vara skyldiga att lämna uppgifter bl.a. om insatser enligt socialtjänstlagen (1980:620). Denna bestämmelse innebär att det kan föreligga en skyldighet för en kommun att för statistiska ändamål lämna ut i princip alla uppgifter som en vårdsökande lämnat vid sina kontakter med kommunen. I betänkandet sägs på denna punkt (s. 70) att uppgiftslämnandet innebär ett status quo och att de bestämmelser som i befintliga författningar reglerar detta uppgiftslämnande kan upphävas. DI ifrågasätter om detta är en riktig beskrivning av läget, när det gäller uppgifter från socialtjänsten.

I den reglering som gäller idag, d.v.s. 63 § socialtjänstlagen, stadgas visserligen en skyldighet för socialnämnden att lämna ut uppgifter till SCB. Denna skyldighet begränsas dock i så motto att utlämnandet skall ske "för angelägna statistiska ändamål" enligt vad regeringen närmare föreskriver. I förordningen (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter föreskrivs i vilka avseenden en sådan skyldighet föreligger. I förarbetena till socialtjänstlagen (prop. 1979/80:1) utvecklas närmare vilka principer som skall vara vägledande för detta uppgiftslämnande. Mot denna bakgrund anser DI inte att den restriktivitet som i viss mån gäller uppgiftslämnandet idag kommer att råda i framtiden om förslaget genomförs. Påståendet om status quo kan därför ifrågasättas.

DI har inte närmare undersökt om detsamma kan sägas vara fallet beträffande uppgiftsskyldigheten från de andra i paragrafen angivna verksamhetsområdena.

Socialstyrelsen anför:

I 5 § anges att "en myndighet som samlar in uppgifter skall se till att dessa inte är fler eller avser annat än som behövs för det ändamål som statistikframställningen skall tillgodose". Utredaren avser uppenbarligen här uppgifter som samlas in för statistikframställning, men formuleringen ger inte den begränsningen. Socialstyrelsen samlar in t.ex. uppgifter för tillsyn, forskning och statistik. Varje enskilt syfte motiverar och styr sitt behov av uppgifter och sammantaget avgränsar detta mängden av insamlade uppgifter. Texten bör kompletteras med en avgränsning till statistikframställning.

I 7 § redovisas ett antal lagar som reglerar kommuners och landstingskommuners uppgiftslämnarskyldighet. I listan saknas lagen om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. (19-85:568). Däremot innehåller hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ingen skyldighet att lämna uppgifter för statistikframställning.

I justitiedepartementets promemoria Sekretess inom och mellan myndigheter på vårdområdet (Ds 1990:11) relaterar utredaren bl.a. frågan om uppgiftsskyldighet inom hälso- och sjukvården som den togs upp i propositionen om följdlagstiftningen och frågan om en särskild lag för uppgiftsskyldigheter. I promemorian föreslås en särskild lag om viss uppgiftslämnarskyldighet inom hälso- och sjukvårdens område. Enligt detta förslag föreskrivs att "en landstingskommun eller en kommun, enligt vad regeringen närmare föreskriver, skall lämna uppgifter från hälso- och sjukvården eller annan sådan verksamhet som avses i 7 kap 1 § första stycket sekretesslagen (1980:100) till socialstyrelsen för forskning eller framställning av statistik på området". Socialstyrelsen tillstyrkte i sitt remissvar förslaget med ett påpekande om att ett förtydligande bör göras i 2 § socialstyrelsens instruktion om att styrelsen även svarar för statistikverksamhet. Det förslaget innebär ingen ändring i styrelsens befintliga möjligheter att inhämta för styrelsen nödvändig information till följd av styrelsens ställning som tillsynsmyndighet och vad som följer av särskilda bestämmelser, t.ex. 2 § allmänna läkarinstruktionen (1963:341).

Inom socialsektorn pågår två viktiga utredningar med anknytning till detta ärende. Informationsstrukturutredningarna för hälso- och sjukvården resp socialtjänsten kommer relativt snart att lägga fram förslag till hur informationsförsörjningen bör struktureras inom respektive område och vilka uppgifter som bör rapporteras till central nivå för statlig statistikframställning. I vad mån en uppgiftslämnarskyldighet därvid föreslås bygga på en frivillig medverkan eller på en lagstadgad skyldighet återstår att se."

Svenska kommunförbundet anser att den föreslagna lagen i vissa stycken skulle kunna medföra en utökad uppgiftslämnarplikt för kommunerna. Förbundet vill bestämt framhålla att detta inte får bli följden av den föreslagna lagen. Detta gäller exempelvis inom skolväsendet som för närvarande är föremål för förändring. Kommunerna är redan idag hårt ansträngda vad gäller lämnande av statistikuppgifter till myndigheter och organisationer.

Övriga synpunkter:

Datalagsutredningen framhåller:

En eventuell lagstiftning på statistikområdet bör - för att undvika dubblering eller att vissa områden blir oregrerade - samordnas med innehållet i en framtida datalag. Utredningen vill här särskilt peka på att uppgiftsskyldigheten föreslås gälla också forskning samt att frågan om anonymisering särskilt regleras i lagförslaget (12-13 §). Dessa frågor kräver överväganden där utgångspunkten bör vara gemensam för integritetsskyddet vid personregistrering och det uppgiftsskydd som omfattas av lagförslaget. Datalagsutredningen kommer för sin del att beakta vad statistikregelutredningen redovisat i det remitterade betänkandet.

Vägverket anser att uppräknningen av verksamhetsområden i lagförslagets 7 § bör kompletteras med "transporter".

Posten anför följande:

Under utredningsarbetets gång har SCB aktualiserat frågan om inhämtande av uppgifter till en utökad arbetsmarknadsstatistik. Den nuvarande årliga lönestatistiken skulle utökas till "kortperiodisk" lönestatistik över hela arbetsmarknaden.

Posten har förståelse för behovet av att utöka den nuvarande årliga lönestatistiken till "kortperiodisk" lönestatistik över hela arbetsmarknaden. Dock anser Posten att skälen till en sådan utökning måste vara starka. Kostnaden för att producera denna typ av statistik är betydande p.g.a. den stora detaljeringsnivån och mängden av uppgifter som infordras. Posten ifrågasätter också om inte vissa variabler, t.ex. om utbildning måste inhämtas vid varje uppgiftstillfälle.

Posten anser vidare det vara utomordentligt viktigt att införandet av uppgifter sker med stor restriktivitet, eftersom ett sådant arbete förorsakar de olika uppgiftslämnarna stora kostnader.

Tullverket anför:

Beskrivningen av de konstitutionella kraven på föreskrifter om uppgiftsskyldighet (i sammanfattningen och i avsnitt 2) inte är helt korrekt, i varje fall inte vad gäller uppgiftslämnandet för statistiska ändamål i samband med import och export. Bestämmelsen i regeringsformen 8:3 innebär inte att uppgiftsplikten måste *tas in* i lag. Som framgår av RF 8:7 får riksdagen bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter i vissa angivna ämnen, utan hinder av 8:3. Därvid kan riksdagen dessutom medge att regeringen i sin tur överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter i sådant ämne (RF 8:11). Till de sålunda delegeringsbara delarna av det s.k. primära lagområdet hör bl.a. föreskrifter om *in- och utförsel av varor*. Detta har av både regering och riksdag tolkats så att även föreskrifter om uppgiftsskyldighet för statistiska ändamål i samband med import och export får delegeras. Se 45 § tullagen (1987:1065). Lagrådet hade vid granskningen av denna paragraf i prop. 1986/87:166 inget att anmärka från konstitutionell synpunkt. Åtskilliga andra ämnen som nämns i RF

8:7 torde vara sådana att även föreskrifter om uppgiftsplikt i samband därmed kan omfattas av delegeringen.

Slutsatsen blir att uppgiftsskyldigheten inte måste "tas in i" lag eller "framgå av" lag (spec.motiv till 4 § i lagförslaget), men väl måste *ha stöd* i lag. Detta bör påverka formuleringen av 4 § i den föreslagna lagen.

Vidare anför Tullverket beträffande 4 §:

Lokutionen "myndighet vänder sig till en enskild" stämmer inte alls in på det uppgiftslämnande som sker vid import och export. Formuleringen leder tanken till folk- och bostadsräkningar och andra enkäter som vissa myndigheter sänder ut. Tullverket "vänder sig" inte till importörer och exportörer och begär uppgifter. Uppgifterna skall lämnas utan anmodan enligt gällande föreskrifter i samband med att varor anmäls till tullklarering.

Förslag till lydelse:

När en myndighet av en enskild begär att få en uppgift för statistiska ändamål, -, om inte skyldighet att lämna uppgiften föreskrivs i denna eller annan lag eller i övrigt med stöd av lag.

Till 5 §

I anslutning till import och export av varor samlas in uppgifter för uppbörds-, kontroll- och statistikändamål. I många fall används en och samma uppgift för olika ändamål. Någon statistikuppgift samlas i första hand in som en direkt följd av konventionen om förenkling av formaliteterna vid handeln med varor och behövs i princip inte för att tillgodose ändamålet med statistikframställningen. Konventionen har slutits mellan EG och de olika Efta-länderna.

Till 6 §

De flesta enskilda (som kan vara fysiska eller juridiska personer) som f.n. lämnar uppgifter till tullen för statistiska ändamål bedriver näringsverksamhet och omfattas därför av lagen. Emellertid krävs statistiska uppgifter vid import och export av varor oavsett om importören eller exportören är näringsidkare eller ej. Även privatpersoner som inte bedriver näringsverksamhet är alltså f.n. skyldiga att lämna uppgifter för statistiska ändamål om de inför eller utför varor (med vissa undantag beroende på varornas värde och vissa andra omständigheter kring införseln eller utförseln). Dessa skulle emellertid inte omfattas av den föreslagna lagen.

Till 8 §

Bestämmelsen innebär att SCB skall bestämma om när och på vilket sätt uppgiftsskyldighet till tullverket skall fullgöras i samband med import och export. Detta förefaller mycket opraktiskt, såvida inte SCB kort och gott föreskriver att uppgiftsskyldigheten skall fullgöras till tullmyndigheterna i enlighet med gällande tullförfattningar. Det finns inga överväganden i betänkandet om att uppgifterna för utrikeshandelsstatistiken skall insamlas på annat sätt än som sker för

närvarande. Det bör därför rimligen inte komma i fråga annat än att generaltullstyrelsen skall meddela de föreskrifter som behövs, utöver lag och förordning, om när och hur uppgifterna skall lämnas till tullmyndigheterna.

Konjunkturinstitutet konstaterar att utredningsförslaget innebär viss utökning av kretsen av dem som är skyldiga att lämna uppgifter som underlag för statlig statistikframställning (6 §). Denna utökning framstår som välmotiverad. Vad gäller den skrivelse från SCB rörande kortperiodisk lönestatistik, som nämns i specialmotiveringen, vill institutet dock understryka att uppgiftslämnandets omfattning måste bedömas med hänsyn till vad som framhålls i 5 §.

Skolöverstyrelsen anför:

I § 6 räknas de, som är skyldiga att lämna uppgifter, upp. Där finns de uppgiftslämnare med som SÖ har anledning att begära uppgifter från, nämligen kommuner, landstingskommuner samt stiftelser och andra sammanslutningar.

I § 7 anges inom vilka områden uppgiftsskyldighet föreligger. I första stycket anges utbildning som ett sådant område. I andra stycket anges att kommuner och landstingskommuner dessutom är skyldiga att lämna uppgifter om skolväsendet. SÖ är mycket frågande till innebörden av denna skrivning. Begreppsmässigt borde skolväsendet täckas in av begreppet utbildning. "Dessutom" i andra stycket förefaller därför ologiskt.

I tredje stycket, § 7, begränsas uppgiftsplikten för stiftelser och andra sammanslutningar som inte driver rörelse till uppgifter om anställdas arbets- och avlöningsförhållanden. SÖ är angelägen om en fullständig skol- och vuxenutbildningsstatistik. Det är därför viktigt att skolor med annan huvudman än stat eller kommun men under statlig tillsyn liksom studieförbunden har samma skyldighet att lämna de nödvändiga uppgifterna för uppföljning och utvärdering, planering etc. som skolor med kommun eller landsting som huvudman. Uppgiftsplikten för sådana stiftelser eller sammanslutningar, som bedriver utbildningsverksamhet under statlig tillsyn, måste således vidgas till att omfatta också utbildningsområdet.

I fjärde stycket, § 7, begränsas uppgiftsplikten till uppgifter som inte är äldre än tre år. SÖ finner denna begränsning rimlig med hänsyn till uppgiftslämnarbördan. För resultatanalyser finns det oftast behov av att gå längre tillbaka än tre år - för arbetet med fördjupad anslagsframställning har direktiven varit att en femårsperiod skall belysas. I detta arbete kan det säkert komma fram behov av uppgifter som inte förutsetts tidigare och önskemål om uppgiftsinsamling för förhållanden längre tillbaka i tiden än tre år. Det är emellertid orimligt att begära att uppgiftslämnare skall vara tvingade att lämna uppgifter från kanske arkiverat material - det är rimligare att begära sådan framförhållning hos myndigheterna som treårsgränsen förutsätter.

SÖ anser liksom utredningen det rimligt att uppgiftsplikten inte kan gälla prognosuppgifter.

Skogsstyrelsen framhåller att utredaren i 7 § valt att använda en förhållandevis grov indelning vid beskrivningen av uppgifter som skall

kunna omfattas av uppgiftsskyldighet. Utredningens motiv är att beskrivningen annars skulle bli alltför utförlig. Det är också skogsstyrelsens uppfattning att indelningen inte bör vara detaljerad. Den bör till och med kunna göras ännu grövre än i förslaget. Skogsstyrelsen anser dessutom att beskrivningen behöver kompletteras med ett område som kan benämnas "naturreсурser", dvs mark, vatten, skog etc.

Fiskeristyrelsen anför:

I 4 § lagförslaget anges att lämnandet av uppgifter för statistiska ändamål är frivilligt om inte skyldighet föreskrivits i den föreslagna lagen eller i annan lag. Begreppet "statistiska ändamål" är inte definierat men det får antas att paragrafen blir tillämplig på loggboksverksamheten eftersom de insamlade uppgifterna inte i första hand är avsedda att utgöra underlag för beslut som rör de enskilda uppgiftslämnarna. En jämförelse av 4 § med 6, 7 och 8 § i lagförslaget och med 1 § i föreslagen statistikförordning visar dock att lagen tar sikte på den verksamhet som bedrivs av SCB. Skyldighet att lämna uppgifter avses gälla gentemot SCB och SCB får föreskriva om när och på vilket sätt uppgiftsskyldighet skall fullgöras. Fiskeristyrelsen finner att denna ordning inte lämpligen bör tillämpas på loggboksverksamheten utan förutsätter att, för den händelse bemyndigandet i 33 § fiskeriförordningen inte befinns utgöra tillräcklig grund för styrelsens kungörelse om fiskeloggbok, förtydligande sker av regeringens delegationsbemyndigande i 33 § fiskelagen. Förtydligandet bör, för undvikande av kollisioner mellan bestämmelser i den föreslagna lagen och i fiskeristyrelsens kungörelse, eventuellt innefatta föreskrifter om i vilken utsträckning statistikframställningslagen skall tillämpas i fiskeristyrelsens verksamhet. Fiskeristyrelsen utgår dock tills vidare från att regeringen vid utformningen av nämnda delegationsbestämmelse i fiskeriförordningen beaktade regeringsformens krav och att laglig grund således redan idag finns för infordrandet av loggboksstatistiken.

Arbetarskyddsstyrelsen anför:

Innehållet i de särskilda bestämmelser som anges i paragrafens (5 §) sista stycke är av största betydelse för arbetarskyddsstyrelsens möjlighet att erhålla sådana uppgifter som behövs för att ta fram den statistik som är nödvändig för verksamheten, t.ex. statistik kring arbetsskador. Överlämnandet av uppgifter mellan myndigheter skall regleras närmare i en statistikförordning, varför betydelsen av lagförslaget liksom vad gäller 3 § måste diskuteras i relation till denna. (se vidare nedan i avsnittet om statistikförordningen.)

Enligt utredningen (andra stycket s. 31) krävs inte något författningsstöd för överlämnande av uppgifter mellan myndigheter i de fall sekretesslagen tillåter detta. Denna författningsreglering är således avsedd för den situation att sekretessbelagda uppgifter skall överlämnas mellan myndigheter (tredje stycket s. 31). Det är önskvärt att denna bedömning tydligt återges i en kommande lagtext.

Utredningen noterar att Folk- och bostadsräkningarna är det enda tillfälle då uppgiftsskyldighet för rent statistiska ändamål åläggs enskilda privatpersoner.

FoB har hittills grundats på en separat lagstiftning och utredningen antar att så kommer att ske också i fortsättningen (s. 32). Arbetarskyddsstyrelsen delar uppfattningen att det är önskvärt att FoB också i fortsättningen bygger på en separat lagstiftning. Arbetarskyddsstyrelsen vill i detta sammanhang påpeka betydelsen av att möjligheten till samkörningar inte begränsas i framtiden, se nedan kommentaren till 12 §.

Arbetarskyddsstyrelsen förutsätter att den krets av uppgiftslämnare som anges i paragrafen innefattar alla arbetsgivare även egna företagare utan anställda. En sådan insamling av bl.a. sysselsättningsuppgifter från hela arbetsmarknaden är nödvändig för att täcka de behov som arbetarskyddsstyrelsen m.fl. har.

Angående till vem uppgiftsskyldigheten skall fullgöras se även kommentar till 1 § i utkastet till statistikförordning.

7 §

I § 7 anges vilken typ av uppgifter som uppgiftslämnarna enligt 6 § kan åläggas att lämna. Bland de nämnda uppgifterna ingår "arbets- och miljöförhållanden". I specialmotiveringen anges att detta kan avse arbetsmiljö. Ett annat område som anges är den företagsbaserade sysselsättningsstatistiken.

För arbetarskyddsstyrelsens bedömning av arbetsskadestatistiken behövs inte bara uppgifter om antalet anställda vid enskilda företag (vilket kan erhållas idag), utan också uppgift om hur dessa fördelar sig på kön, ålder, yrke och arbetad tid. Sådana uppgifter behövs för att göra korrekta utvärderingar av arbetsskaderisken vid enskilda arbetsställen, t.ex. för att avgöra om arbetsskadefrekvensen vid arbetsstället är högre än vad som kan förväntas, utifrån den genomsnittliga situationen i riket eller inom den aktuella branschen. Det bör också noteras att uträkning av de av arbetsmiljökommissionen föreslagna differentierade arbetsmiljöavgifterna kommer att kräva tillgång till sådana data om enskilda arbetsställen.

Det är således av största vikt att den föreslagna lagen lämnar möjlighet till insamling av sådana detaljerade uppgifter om personalsammansättningen vid enskilda arbetsställen (dvs hur de anställda fördelar sig på kön, ålder, yrke och arbetad tid).

Statistiska centralbyrån anför:

SCB tillstyrker regeln i 4 § om frivilligt uppgiftslämnande men föreslår ett förtydligande som innebär att formuleringen "föreskrivs i" i slutet av paragrafen byts ut mot "följer av".

Skälet till SCBs ändringsförslag är att statistiklagen förutsätter ytterligare föreskrifter om uppgiftsskyldighet i SCBs författningssamling (SCB-FS).

Det får enligt SCBs uppfattning inte glömmas bort att om inte uppgiftsskyldighet följer av bestämmelse i lag så är det den enskilde själv som skall bestämma om uppgifter skall lämnas eller inte. 4 § erinrar om detta och fyller därmed enligt SCBs uppfattning en viktig

pedagogisk funktion, bl.a. med hänsyn till att fysiska personer, dvs enskilda individer, inte omfattas av uppgiftsskyldighet enligt den föreslagna lagen (se s. 36 i betänkandet).

När det gäller användningen av begreppet "enskild" anser SCB att det för att underlätta läsförståelsen bör framgå klart av författningstexten ifall därmed åsyftas juridiska personer eller enskilda individer.

SCB tillstyrker 5 §. Regeln som ger uttryck för den s.k. proportionalitetsprincipen understryker behovet av avvägningar och hänsyn till uppgiftslämnarnas intressen. Regeln innebär enligt specialmotiveringen ingen förändring av vad som f.n. gäller (se s. 63).

SCB tillstyrker 6 §. SCB anser att kretsen uppgiftsskyldiga fått en ändamålsenlig utformning.

För att få en så god och heltäckande arbetsmarknadsstatistik som möjligt anser SCB att det är naturligt att alla arbetsgivare är skyldiga att lämna uppgifter som underlag för denna statistik (se 7 § 3:e stycket). Detta motsvarar också vad SCB framhållit i en skrivelse till utredningen.

Som en konsekvens härav har uppgiftslämnarkretsen i förhållande till vad som gäller enligt den nuvarande förordningen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus utvidgats till att också omfatta stiftelser och andra sammanslutningar.

SCB anser att 7 § 2:a stycket bör kompletteras med följande uppgifter:

- produktion, transporter och energi
- produktionskapital
- arbetsförhållanden och arbetsmiljö
- naturresurser och miljöförhållanden

SCB föreslår också att 7 § 2:a stycket kompletteras med uppgifter om biblioteksväsendet och därmed skulle innehålla tillägget "...uppgifter om skol- och biblioteksväsendet..".

SCB förutsätter att utformningen av 7 § med avseende på preciseringskravet och från formella juridiska utgångspunkter i övrigt uppfyller utredningens målsättning att inte göra någon förändring i den nuvarande uppgiftspliktens materiella omfattning. Se särskilt avsnitt 4.3 i betänkandet.

Det krävs enligt SCBs uppfattning med hänsyn till reglerna i RF 8 kap 3 och 5 § att uppgiftsskyldighetens omfattning enligt 7 § får en så fullständig och tydlig reglering som möjligt.

Det är således från formella utgångspunkter mycket viktigt att uppgifter som ligger till grund för angelägen statistik och som det åligger SCB att ta fram kommer att täckas in av denna paragraf.

SCB är tveksam till om 8 § från formella utgångspunkter är förenlig med delegeringsreglerna i 8 kap regeringsformen (RF) och förordrar att paragrafen bör utgå av denna anledning. 13 § i förordningsutkastet bör innehålla en uttrycklig delegeringsregel beträffande föreskrifter om uppgiftsskyldighet.

Enligt SCBs uppfattning ger paragrafen som syftar på myndighets normbeslut anledning till frågor i två avseenden dels beträffande eventuella hinder mot s.k. direktdelegering p.g.a. RF 8 kap 11 § och dels beträffande riksdagens möjligheter att delegera normgivningskompetens när det gäller uppgiftsskyldighet (jfr RF 8 kap 7-10 §). SCB anser mot denna bakgrund att paragrafen bör utgå.

SCB anser att 13 § i statistikförordningen uttryckligen bör ange att SCB får meddela sådana tillämpningsföreskrifter som avses i RF 8 kap 13 § angående uppgiftsskyldighet. Föreskrifter av detta slag utfärdas regelmässigt i verkets författningssamling (SCB-FS).

FoB 90-kommissionen anför:

Statistiklagen blir med de angivna formuleringarna till stora delar även tillämplig på folk- och bostadsräkningar. Utredningen förutsätter emellertid att framtida folk- och bostadsräkningar liksom hittills även kommer att regleras genom särskilda lagar. Bestämmelser i dessa kommer härigenom att innebära utvidgningar eller inskränkningar i förhållande till bestämmelserna i statistiklagen.

Ett sådant förhållande som särskilt framhålls av utredningen är att statistiklagen inte tar med enskilda privatpersoner bland dem som lagen anger som uppgiftsskyldiga (7 §). Det är enligt utredningen endast vid folk- och bostadsräkningar som fysiska personer (enskilda individer) åläggs skyldighet att medverka. Utredningen synes härvid ha bortsett från den uppgiftsskyldighet som åligger fysiska personer som bedriver näringsverksamhet eller äger fastighet med fler än två bostäder eller med en eller flera lokaler. Det kan röra sig om ett antal i storleksordningen ett par hundra tusen personer.

Riksbanken anför:

Enligt 5 § i lagförslaget skall "en myndighet som samlar in uppgifter ... se till att dessa inte är fler eller avser annat än som behövs för det ändamål som statistikframställningen skall tillgodose". Häremot kan inget invändas, förutsatt att uppgifterna insamlas enbart för statistikändamål. Men insamlas de för tillsyn eller kontroll måste de uppenbarligen avse också dessa ändamål. Lagtexten bör på denna punkt förtydligas så att den begränsas till att reglera de fall då information insamlas för enbart statistiksyften.

Försäkringskasseförbundet (Stockholms läns allmänna försäkringskassa) påpekar:

I lagtexten till § 5 talas om "förbilligas". Såvitt vi vet förekommer inte detta ord i svenska språket och bör därför bytas ut. Vi anser vidare att lagtext skall skrivas med rak ordföljd. Detta påpekande gäller också för § 6.

Beträffande § 7 vill vi påpeka att lagen (1980:621) numera heter (1990:52) samt att konsekvensen enligt sista stycket torde bli att SCB inte kan åta sig uppdrag från andra än statliga myndigheter - om man inte tror sig om att kunna få in "frivilliga" svar.

Sveriges lantbruksuniversitet anser med hänvisning till tidigare utredning att det kan vara lämpligt att överväga frågan om ett starkare författningsmässigt stöd för riksskogstaxeringen i samband med att den statliga statistikframställningen nu skall regleras. Universitetet har också den uppfattningen att det intrång som riksskogstaxeringen gör är så marginellt, att någon ersättning till berörda markägare inte kan komma i fråga.

Flera remissinstanser har invändningar mot vissa delar av förslagen. Generaltullstyrelsen och Skolöverstyrelsen har formella invändningar mot samrådsregeln. Datainspektionen, SCB och Företagens uppgiftslämnar-delegation m.fl. vill ha ändringar i sak beträffande samrådet.

Riksförsäkringsverket, Försäkringskassaförbundet, Riksskatteverket, Sveriges Riksbank, Socialstyrelsen och Generaltullstyrelsen är kritiska till informationsplikten när statistiken är det sekundära ändamålet. Detta gäller även för Statskontoret som dessutom är tveksam till regelns konstruktion ur legal synvinkel.

Synpunkter på samrådet:

Kriminalvårdsstyrelsen anför:

Kriminalvårdsstyrelsen har inga möjligheter att samråda med klienter eller klientorganisationer då registeruppgifterna är reglerade i lag.

Information till klienter om att uppgifter från register och behandlingsjournaler kommer att bearbetas för statistiska ändamål kan endast lämnas på allmänt sätt.

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår därför att 9, 10 och 11 § i lagförslaget inte skall gälla registerinformation vid kriminalvårdsstyrelsen eller statistik som produceras inom verket med registret eller behandlingsjournal som bas.

Socialstyrelsen konstaterar att samrådsregeln (9 §) torde överensstämma med nu gällande lag finns och har därför inga erinringar mot förslaget.

Tullverket anför:

Den s.k. samrådsförordningen (1982:668) omfattar inte bara statistikuppgifter utan även andra uppgifter som begärs av statlig myndighet. Den nu föreslagna lagtexten omfattar således endast en del av statens uppgiftsinsamling.

Som tidigare nämnts används de uppgifter som insamlas i samband med import och export av varor inte bara för statistiska ändamål utan exempelvis även för uppboråsändamål. Det synes inte rationellt att en och samma uppgift måste förhandlas med en och samma organisation utifrån två olika författningar med olika omfattning.

Skolöverstyrelsen anför:

Paragraferna (9 - 10 §) är likartade de bestämmelser som finns i förordningen om statliga myndigheters inhämtande av uppgifter från näringsidkare och kommuner, § 3 och 4. Enligt förteckningen, bilaga 5 i betänkandet, kommer denna förordning inte att upphöra. Det skulle då finnas likartade men inte likalydande bestämmelser i en lag rörande statlig statistikframställning och i en förordning för statliga myndigheters övriga uppgiftsinsamlingar. SÖ anser, som också berörts ovan, att den nämnda förordningen måste anpassas efter den nya lagen.

Skogsstyrelsen anför:

Skogsstyrelsen ställer sig bakom förslaget om ett i princip obligatoriskt samråd. Det är viktigt att - som utredningen föreslår - samrådet även omlfattar informationen till uppgiftslämnarna. En oklarhet finns dock i lagförslaget. Skogsstyrelsen tolkar förslaget som att varje organisation som kan anses företräda uppgiftslämnarna - alla eller en del av dem - skall ges tillfälle till samråd. Detta är svårt att genomföra och samrådet skulle bli mycket dyrbart.

Statistiska centralbyrån anför:

SCB tillstyrker i princip 9 § men anser att samrådsskyldigheten, liksom för närvarande, bör hänföra sig till nya eller förändrade uppgiftskrav. SCB föreslår också förtydliganden i två avseenden som innebär dels att samrådet inte skall omfatta statistikens syfte och dels att det bör anges med vem samrådet skall ske.

Samrådet enligt den nuvarande samrådsförordningen (1982:668) med företrädare för uppgiftslämnarorganisationerna har enligt SCBs uppfattning fungerat bra. Genom samrådsförfarandet tillförs också statistiken värdefull sakkunskap på uppgiftslämnarområdet. SCB vill i sammanhanget förorda att samrådsförordningen även fortsättningsvis skall gälla för de övriga myndigheter som nu tillämpar denna. SCB gör detta med anledning av vad som sägs i utredningen om att föra över samrådsförordningens bestämmelser till verksförordningen (se bilaga 4 i betänkandet).

SCB anser att det behövs ett förtydligande i lagtexten till 9 § som innebär att samrådet skall avse organisation som företräder de kategorier uppgiftslämnare som anges i 6 §. De samrådsorganisationer som avses bör också enligt SCBs uppfattning kvalificeras på visst sätt, bl.a. så att oklarheter beträffande behörigheten att företräda uppgiftslämnarna undviks. SCB utgår ifrån att reglerna utformas så att det framgår att samrådet även i framtiden kommer att ske med sådana etablerade organisationer som hittills företrätt uppgiftslämnarna, dvs Företagens uppgiftslämnardelegation (FUD), Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet samt Svenska pastoratsförbundet.

Enligt specialmotiveringen till 9 § motsvarar bestämmelsen innehållsmässigt den nuvarande samrådsförordningen. Lagtexten ger emellertid intryck av att varje beslut om uppgiftsinsamling också när inga förändringar är avsedda skulle omfattas av 9 §. SCB anser därför att det bör göras klart i lagtexten att samrådsskyldigheten endast skall gälla nya eller förändrade uppgiftskrav.

SCB anser även att det krävs förtydligande i lagtexten när det gäller samråd om syftet med en uppgiftsinsamling; därmed kan enligt SCBs uppfattning inte avses samråd om statistikens syfte vilket som regel framgår av de beslut som fattats av statsmakterna genom riksdagsbeslut eller på annat sätt. Samrådet bör enligt SCBs uppfattning avse en undersökningsuppläggning och omfattning med utgångspunkt från syftet med statistiken. Lagtexten bör utformas i enlighet härmed.

Det i lagförslaget uppställda kravet på samråd innan uppgifter insamlas för statistikframställning (9 §) iakttas redan nu genom att riksbanken före insamling av uppgifter söker kontakt med och samråder med den organisation som företräder uppgiftslämnarna.

Svenska kommunförbundet anför:

Det är positivt att samrådsförfarandet nu blir lagreglerat och att det blir en viss skärpning av reglerna för samrådsförfarandet.

Samrådsförfarandet är av mycket stor betydelse för att kommunerna inte skall drabbas av uppgiftslämnande som är dåligt anpassat till kommunens förutsättningar eller som av olika orsaker är onödigt, t.ex. på grund av att uppgifterna redan finns. Det är därför av stor betydelse att samråds skyldigheten efterlevs.

Det vore bra om det för de statliga myndigheterna utarbetades rekommendationer om hur samråd skall fungera, där rutiner för samråd närmare beskrivs. Detta skulle underlätta kontakterna med de statliga myndigheterna i framtiden och förbundet skulle slippa onödiga konflikter.

Då förbundet under åren har behandlat samrådsärenden har det i många fall varit mycket knappt om tid för att fullgöra ett meningsfullt samråd. Många ärenden kräver bl.a. att samrådet föregås av kommunkontakter. Det är därför av särskild vikt att tidsaspekten även beaktas så att organisation som företräder uppgiftslämnare ges den tid som ärendet kräver.

Landstingsförbundet instämmer i den sistnämnda tidsaspekten och understryker mot bakgrund av hittillsvarande erfarenheter vikten av att myndigheten ger de berörda organisationerna rimlig tid att ta ställning till presenterade förslag.

Företagens uppgiftslämnardelegation anför:

Vad avser regeln om samrådsplikt med FUD kan framhållas, såsom utredaren har gjort, att en hänvisning i verksförordningen är tillräcklig för att den föreslagna lagen i tillämpliga delar också skall gälla sådant uppgiftsinhämtande som inte är statistik. Samrådsförordningen (1982:668) skulle därmed kunna upphöra. Förfaranderegler i denna kan överflyttas till statistikförordningen. Alla förfaranderegler för myndigheterna skulle då samlas under en gemensam författningsmassa. Det är fullt klart idag att myndigheterna inte i alla delar följer nuvarande samrådsregler. En lagmarkering om samrådet är därför nödvändig.

Synpunkter på informationsplikten:

Riksförsäkringsverket anför:

Beträffande lagens krav på informationsplikt till uppgiftslämnare, i RFVs fall de försäkrade, kan det innebära att betydande kompletteringar blir nödvändiga på ett stort antal av de blanketter som

används i försäkringskassornas verksamhet. Detta med anledning av att stora delar av RFVs statistik bygger på just sådana uppgifter som i första hand inhämtats för försäkringskassornas ärendehandläggning, dvs administrativa uppgifter.

Socialstyrelsen anför:

Den information som skall lämnas till uppgiftslämnarna vid insamlingstillfället kan givetvis endast bygga på då gällande förhållanden och kända avsikter. Med enskild torde avses såväl enskilda som företag. Vid rutinmässig inhämtning av uppgifter enligt lag eller liknande bör informationen kunna lämnas i särskild ordning.

Tullverket framhåller angående informationsplikten att generaltullstyrelsen på lämpligt sätt, t.ex. i olika informationsbroschyrer, kan ge de upplysningar som här nämns. Det får dock anses uteslutet att tullverket i blankett eller på motsvarande sätt ger de upplysningar som föreskrivs i denna paragraf vid varje insamlingstillfälle.

Riksskatteverket anför:

De nya bestämmelserna om statlig statistikframställning ska äga giltighet i tillämpliga delar även på uppgifter från enskild som ingivits till annan myndighet än statistikmyndigheten och för annat ändamål än statistik om uppgifterna i fråga (genom överlämnande till statistikmyndigheten) kommer att utgöra underlag för statistik (1 § 1:a stycket andra meningen i lagförslaget). Såvitt gäller RSV (skatteförvaltningen) kommer således t.ex. vissa uppgifter i deklARATIONERNA att i princip omfattas av den föreslagna bestämmelsen eftersom sådana uppgifter även utgör underlag till statistik.

Bestämmelsen om giltighet i tillämpliga delar i 1 § kan dock enligt verkets bedömning inte anses innebära att reglerna om information i 10 § skulle kunna bli tillämpliga på uppgifter som enskilda lämnar till skatteförvaltningen för annat ändamål än statistik. Däremot innehåller 11 § bestämmelser om upplysningsskyldighet som kommer att gälla för bl.a. RSV:s verksamhet. I den mån förslaget betyder en i förhållande till dagsläget utökad upplysningsskyldighet kan detta innebära behov av ett stort antal nya eller ändrade blanketter eller broschyrer vilket kommer att kräva tid för omställning. RSV vill också understryka att det i betydande utsträckning saknas möjlighet att på blanketter få plats med information.

Skogsstyrelsen konstaterar att förslaget i 11 § innebär ett krav på information till uppgiftslämnarna om "i vilken utsträckning" uppgifter insamlade för t.ex. administrativa och tillsynsändamål skall användas för statistikframställning. Vid insamlandet är det oftast omöjligt att förutsäga detta. Skogsstyrelsen anser att det är tillräckligt att informera om att uppgifterna kan komma att användas för statistik.

Enligt specialmotiveringen ställer paragrafen (11 §) krav på myndigheterna att i förväg undersöka om s.k. sekundär användning kan bli aktuell. Arbetskyddssyrelsen finner att denna regel är rimlig, men att det bör understrykas att det rör sig om en plikt att överväga detta och att ändringar i planerna när det gäller användningen av insamlade uppgifter inte nödvändigtvis behöver betraktas som ett "fel" (4:e stycket s. 75). Vilken förändring i behovet av statistik som kan komma att ske i en framtid är givetvis inte alltid möjligt att förutse.

Statistiska centralbyrån anför:

SCB tillstyrker 10 §.

Regeln om informationsskyldighet i 10 § är baserad på principen om informerat samtycke och är av grundläggande betydelse för ett förtroendefullt förhållande till uppgiftslämnarna. Enligt SCBs uppfattning klargör utredningen i motivuttalanden på ett tydligt och instruktivt sätt de principer som ligger till grund för informationsregeln i 10 § (se avsnitt 4.4.2). SCB anser att informationsregeln med hänsyn till dessa principer har stor betydelse såväl vid frivilligt uppgiftslämnande som i samband med lagstadgad uppgiftsskyldighet.

SCB tillstyrker 11 §.

SCB är positiv till regeln som innebär upplysningsskyldighet i samband med administrativ verksamhet när det gäller statistiska användningar av uppgifter som lämnas i dessa sammanhang. Regeln som har en rent upplysande funktion bör kunna stärka medvetenheten och förståelsen bland allmänheten för statistikens roll i samhället.

Statskontoret anför:

I lagens 11 § ges myndigheten en skyldighet att upplysa den enskilda om i vilken utsträckning uppgifterna kan komma att användas för statistik. I specialmotiveringen anges att regeln endast tar sikte på den situationen att en myndighet med hjälp av en blankett samlar in uppgifter från en enskild. Om upplysning inte har givits, anges i specialmotiveringen, att myndigheten "handlat felaktigt, men detta utgör inte ett legalt hinder för uppgifternas användning för statistik". Några övergångsregler ges inte i lagförslaget, mer än att bestämmelsen inte har någon retroaktiv räckvidd. Om myndighet endast utgår från lagen och inte från specialmotiveringen innebär detta att en stor del av de blanketter som myndigheterna använder sig av bör göras om. I annat fall har bestämmelsen ingen räckvidd och är då enligt vår uppfattning obehövlig. Om myndigheten följer bestämmelsen kan den också få konstiga konsekvenser, exempelvis vid brottanmälan och i hela kriminalstatistiken. Enskild som anmäler brott skall upplysas på blanketten att uppgifterna kan komma att användas för statistik. På samma sätt bör, logiskt sett, den som är intagen på kriminalvårdsanstalt upplysas om att lämnade uppgifter kan komma att användas för eventuell statistik. Vi menar också att regeln formellt rätt tillämpad av myndigheterna kan komma att innebära avsevärda kostnader.

Kommissionen delar helt den av utredningen anförda uppfattningen att det, såväl när uppgiftslämnandet är frivilligt som när det är ålagt, är viktigt och nödvändigt att motivera uppgiftslämnaren genom en fyllig information.

Den föreslagna upplysningsplikten i ovan angivna avseenden till uppgiftslämnare motsvaras helt av bestämmelser i FoB 90-lagen. Den upplysningsplikt om ytterligare förhållanden som föreskrivs avseende uppdragsgivare m.m. är inte aktuell för folk- och bostadsräkningar som regleras i särskilda lagar.

När det gäller skyldigheten att vid insamling av uppgifter för annan administrativ verksamhet upplysa om att uppgifterna kan komma att även användas för statistik framhåller utredningen att detta kan stöta på olika problem av praktisk natur - det kan bl.a. vara svårt att på förhand någorlunda heltäckande upplysa om en framtida statistisk användning. Kommissionen vill här peka på att i folk- och bostadsräkningarna hämtas uppgifter från ett stort antal administrativa register, som också kan variera från gång till gång. Användningen av uppgifterna tillgodoser härvid i en del fall flera av folk- och bostadsräkningarnas skiftande ändamål. En upplysning om att de aktuella administrativa uppgifterna kan komma att användas i folk- och bostadsräkningar måste då av praktiska skäl bli mycket allmän och summarisk. Den kan dock kompletteras av den information om uppgifter ur olika administrativa register som lämnas i samband med genomförandet av folk- och bostadsräkningarna och mera direkt fäster uppmärksamheten på att uppgifter som lämnas för administrativa ändamål även får en statistisk användning.

Riksbanken anför:

Enligt 10 § lagförslaget skall en myndighet vid uppgiftsinsamling inte bara upplysa om ändamålet härmed utan även lämna uppgiftslämnarna information om t.ex. "vad som gäller om uppgifternas bevarande" och om "beslut och rättigheter enligt datalagen". Detta är, enligt fullmäktiges uppfattning, i många fall alltför kategoriskt. Underlaget för riksbankens betalningsbalansstatistik är t.ex. den betalningsförmedlande bankens blankett, varigenom en betalande lämnar betalningsuppdraget till banken. Det ter sig inte rimligt att denna starkt förenklade bankblankett skulle belastas med all den information som lagförslaget förutsätter. En möjlighet till förenkling härvidlag bör, enligt fullmäktige, medges i lagen.

Försäkringskassförbundet anför:

I 11 § regleras möjligheterna till "sekundär" uppgiftsinsamling för myndigheterna. Bl.a. skall den enskilde upplysas om i vilken utsträckning de uppgifter som han eller hon lämnar kan komma att användas för statistik.

Försäkringskassans och riksförsäkringsverkets statistikmaterial bygger i huvudsak på uppgifter försäkrade lämnar i samband med ett aktuellt ersättningsärende, ansökan eller liknande. Såsom regeln i 11 § är utformad skulle försäkringskassorna nästan varje gång en ansökan eller

anmälan görs behöva upplysa om att uppgifterna kommer eller kan komma att användas för olika statistiska sammanställningar.

För försäkringskassornas del skulle detta innebära att i stort sett varje socialförsäkringsblankett skulle förses med denna information. Detta är givetvis praktiskt möjligt, men FKF vill ifrågasätta om det merarbete för myndigheterna med förfrågningar m.m., som informationsplikten skulle innebära, verkligen motsvaras av nytta för den enskilde. I dagens samhälle är människor vana vid att uppgifter används för statistiska sammanställningar av olika slag och det kan knappast hävdas att denna statistik kränker den enskildes integritet.

Enligt förslaget saknar också den enskilde möjlighet att få en rättslig prövning av huruvida myndigheten har uppfyllt sin informationsplikt eller ej.

Med hänvisning till ovanstående anser FKF att lagförslaget i denna fråga bör bli föremål för närmare överväganden.

Övriga synpunkter:

Datainspektionen anför:

När uppgifter skall insamlas till ett personregister i datalagens mening meddelar DI i tillståndsbeslutet regelmässigt en föreskrift om vilken information som skall ges till dem som kan komma att registreras. Den nu föreslagna bestämmelsen bör därför inte innefatta en uttrycklig skyldighet att informera om beslut och rättigheter enligt datalagen.

DI tillstyrker förslaget om en informationsskyldighet även i det fall avsikten inte är att inrätta ett personregister i datalagens mening.

1.7 Uppgiftsskydd (12-13 §)

De remissinstanser som yttrat sig i denna del har främst berört frågan om anonymisering. Förslaget tillstyrks bl.a. av FoB 90-kommissionen och försäkringskasseförbundet. Andra instanser har dock invändningar. Det gäller t.ex. Överstyrelsen för civil beredskap, Fiskeristyrelsen, Arbetarskyddsstyrelsen och Sveriges Riksbank som är kritiska till förslaget med hänsyn till de effekter detta skulle få för deras respektive verksamheter. Riksarkivet tar upp behovet av samhällsforskningens materialtillgång och SCB anser att överföring till arkivmyndighet bör vara ett med anonymisering likvärdigt uppgiftsskydd.

Kriminalvårdsstyrelsen anför:

För närvarande sker ingen kryptering av uppgifterna vid framställning av statistikuttag ur registren utan uppgifterna förses med löpnummer och kodnyckeln förvaras på annan enhet på myndigheten. Ett nytt klientadministrativt system som skall ersätta det nuvarande systemet planeras och i samband med det föreslås att statistikuttag ur systemet ska vara krypterat. Vissa enheter på myndigheten behöver ha tillgång till krypteringsnyckeln, dock ej statistikfunktionen. Krypteringsnyckeln kan därför inte förvaras på annan neutral myndighet.

I denna paragraf stadgas att uppgifter som samlats in för den statliga statistikframställningen utan dröjsmål sedan statistiken framställts skall anonymiseras, om inte annat är särskilt föreskrivet. Förbehållet "om inte annat särskilt är föreskrivet" syftar till bestämmelser i den av riksdagen nyligen beslutade arkivlagen (1990:782).

DI får här återigen peka på att datalagens bestämmelser gäller för statistikregister som förs med hjälp av automatisk databehandling och som innehåller personuppgifter. För sådana register kan DI komma att, efter samråd med riksarkivet, meddela föreskrifter om att statistikregister skall utgallras efter en viss tid. Den i betänkandet föreslagna regeln om anonymisering av statistikregister utan dröjsmål, gäller således enbart för statistikregister som ej utgör personregister i datalagens mening.

Detsamma gäller bestämmelsen i andra stycket om förbud mot att sammanföra en anonymiserad uppgift med andra uppgifter i syfte att återfinna den enskildes identitet. DI ifrågasätter om inte bestämmelsen fått en lite för vid utformning. I specialmotiveringen till den sägs att användningen av en krypteringsnyckel inte skall falla under paragrafens ordalydelse. Ett användningssätt för krypteringsnyckeln är att göra det möjligt att påföra tilläggsinformation om en registrerad vid ett annat tillfälle än då de ursprungliga uppgifterna registrerades. För att kunna göra detta måste den enskilde kunna identifieras. Användandet av krypteringsnyckeln görs då i syfte att återfinna bestämda identiteter, dvs. just för det ändamål den inte enligt paragrafens lydelse får användas. Sådant krypteringsförfarande har betydelse också för manuella register och register som inte regleras av datalagen. DI föreslår att stadgandet formuleras om så att detta förfarande inte hindras.

Datalagsutredningen anser, såsom tidigare nämnts, att en eventuell lagstiftning på statistikområdet bör samordnas med innehållet i en framtida datalag och framhåller vidare följande:

Utredningen vill här särskilt peka på att uppgiftsskyldigheten föreslås gälla också för forskning samt att frågan om anonymisering särskilt regleras i lagförslaget (12-13 §). Dessa frågor kräver överväganden där utgångspunkten bör vara gemensam för integritetsskyddet vid personregistrering och det uppgiftsskydd som omfattas av lagförslaget. Datalagsutredningen kommer för sin del att beakta vad statistikregelutredningen redovisat i det remitterade betänkandet.

Överstyrelsen för civil beredskap anför:

För att kunna planera inför och genomföra beredskapsåtgärder (t.ex. ransoneringar/regleringar) i kriser/krig måste ÖCB bl.a. ha tillgång till s.k. primäruppgifter från företagen (t.ex. vad gäller produktion, förbrukning, lagerhållning etc.). Företagen är idag skyldiga (enligt lag 1982:1004) att lämna sådana uppgifter till ÖCB. Om uppgifterna försvinner ur de statistiska registren måste ÖCB samla in dem på egen hand, vilket skulle medföra orimliga arbetsinsatser och kostnader.

Av det skälet bör ÖCB även i framtiden ha möjlighet att som nu utnyttja vissa befintliga statistiska register för att inhämta önskade primäruppgifter.

Slutligen kan påpekas att uppgiftslämnarna till de för ÖCB aktuella registren, t.ex. SCBs årliga publikation "Industri 19..", är informerade om att ÖCB får ta del av de lämnade uppgifterna.

Riksförsäkringsverket har i sin genomgång av paragrafer som är exempel på överflödig lagstiftning tagit upp både 12 och 13 §§ och anför följande:

Tolfte paragrafen behandlar anonymisering och refererar till lagförslaget § 2 som refererar till sekretesslagen. I specialmotiveringen till § 13 skriver utredaren att "Denna bestämmelse är i och för sig inte nödvändig, eftersom regeringen har den normgivningskompetens som åsyftas redan på grund av regleringsformen.

Socialstyrelsen anför:

Enligt 12 § innebär anonymisering att enskilds identitet avlägsnas eller döljs. Förslaget medför att anonymiserad uppgift inte får sammanföras med andra uppgifter i syfte att återfinna den enskildes identitet. Förslaget bör dock utvidgas till att även täcka fall då uppgiften redan är anonym och försök görs till bakvägsidentifiering av enskild person.

Bankinspektionen anför:

Bankinspektionen producerar idag inte någon form av statistik utan uppdrar åt Statistiska centralbyrån att göra sammanställningar för den officiella kreditmarknadsstatistiken. Den i lagen om den statliga statistikframställningen föreslagna 12 § gällande anonymisering av uppgifter skulle för Statistiska centralbyrån innebära en rad inskränkningar i den nuvarande statistikproduktionen. Som exempel kan bl.a. nämnas att bankinspektionen och Statistiska centralbyrån träffat överenskommelse med vissa institut om att publicera enskilda uppgifter rörande dessa. Detta gäller t.ex. bankernas månatliga balansstatistik och den årliga balans- och resultatstatistiken. Dessa uppgifter publiceras som en tidsserie dvs. med uppgifter avseende flera tidsperioder. En direkt anonymisering av insamlat material skulle i princip omöjliggöra produktion och publicering av dessa uppgifter.

Bankinspektionen kan vidare peka på ett annat område där anonymisering av uppgifter skulle försämra kvaliteten på kreditmarknadsstatistiken. Eftersom instituten på kreditmarknaden förändras genom nyetableringar, fusioner, nedläggningar m.m. är det viktigt att de i statistiken ingående instituten är identifierbara så att relevanta grupper av institut kan konstrueras för att uppnå jämförbarhet i statistiken mellan perioder. En sådan bearbetning skulle också omöjliggöras om användaruppgifter anonymiseras.

Bankinspektionen invänder sålunda mot den i lagen om den statliga statistikframställningen föreslagna 12 § gällande anonymisering av uppgifter som upptagits för automatisk databehandling. För att behålla kvaliteten på kreditmarknadsstatistiken och för att tillgodose användarnas behov av statistik (ofta uppgiftslämnarna själva) vore det av flera skäl olämpligt att direkt låta anonymisera insamlade uppgifter. Enligt bankinspektionens uppfattning bör det därför, samtidigt som den nu

föreslagna lagen träder i kraft, i en särskild författning föreskrivas att kreditmarknadsstatistiken inte omfattas av 12 §.

Prop. 1991/92:118
Bilaga 6

Konjunkturinstitutet delar uppfattningen att regler såsom om anonymisering och förbud mot återidentifiering utgör ett viktigt komplement till det legala skyddet i sekretesslagen och datalagen. *Konjunkturinstitutet* anför vidare:

Det är emellertid samtidigt av stor vikt att krav på anonymisering inte utformas så att de omöjliggör longitudinella studier och utnyttjande av långa tidsserier för forskningsändamål.

Institutet vill därför understryka vikten av att uttrycket "utan dröjsmål efter det att statistiken har framställts" i 12 § inte ges en så snäv tolkning att effektiv användning av paneldata förhindras. Dessutom bör överlämnande till arkivmyndighet kunna betraktas som ett fullvärdigt alternativ till anonymisering, sett från skyddssynpunkt.

Riksarkivet anför:

Riksarkivet har intet att invända mot förslaget att reglera den statliga statistikframställningen i särskild lag. Riksarkivets synpunkter och invändningar inskränker sig till utformningen av 12 § förslaget till särskild lag om den statliga statistikframställningen.

I 12 § ges möjlighet att *antingen* avlägsna uppgifter som kan identifiera den enskilde *eller* att dölja uppgifterna. Båda alternativen har fått den gemensamma beteckningen anonymisering. Det senare alternativet innebär kryptering, en metod som möjliggör ett återskapande av identiteterna (sid 40).

Det förra alternativet är mer vagt till sin innebörd. Riksarkivet utgår emellertid från att lagen skall erbjuda likvärdiga alternativ och att termen avlägsna därför innebär att uppgifterna avlägsnas ur upptagningen för automatisk databehandling, men behålls på annat slag av medium, exempelvis COM. I annat fall skulle utredningen ha använt den gängse legala termen gallring, jfr 10 § arkivlagen (1990:782) och prop. 1989/90:72, särskild bil 1 avsnitt 3.5. Ett klarläggande på denna punkt behövs i specialmotiveringen till den kommande lagen.

Anonymisering genom alternativt döljande resp avlägsnande skall vidtas, "om inte annat är särskilt föreskrivet". Här torde åsyftas föreskrifter som datainspektionen utfärdar med stöd av datalagen. Om emellertid termen avlägsna används synonymt med gallra, kan bestämmelsen även åsyfta särskilda gallringsbeslut som fattats av riksarkivet med stöd av allmänna arkivstadgan, efter den 1 juli 1991 med stöd av arkivlagen. Om så är fallet, bör lagen på denna punkt kompletteras med verkställighetsföreskrifter som ger riksarkivet möjlighet att bevaka pågående statlig statistikproduktion och mandat att vid behov utfärda särskilda gallringsbeslut. Det kan här nämnas, att arkivlagen som reglerar gallring hos statliga myndigheter och som via verkställighetsföreskrifter avses ge riksarkivet mandat att besluta gallring i likhet med nu gällande förfarande, endast gäller om inte

avvikande bestämmelser om gallring finns i annan lag eller förordning. Det är angeläget att påpeka att statistikregister med bibehållna identifieringsmöjligheter i vissa fall kan ha ett värde för vetenskaplig forskning genom att möjliggöra s.k. longitudinella studier, även efter det att föreskriven statistik har framställts. Det faller inom riksarkivets sektoransvar att bevaka att samhällsforskningens materialtillgång, även inom statistikområdet, är tillräcklig och adekvat.

Fiskeristyrelsen anför:

Det får antas att bestämmelsen om uppgiftsskydd i 12 § lagförslaget inte är avsedd att tillämpas på den typ av personregister för driftsstatistik som fiskeristyrelsens databaserade loggboksregister på längre sikt och i andra hand utgör. Det är dock redan vid insamlandet klart att de uppgifter som tillförs registret skall ligga till grund för den statliga statistikframställningen. Med hänvisning till vad som tidigare sagts om begreppet statlig statistikframställning och om lagens tillämplighet i aktuella avseenden även hos den insamlade, synes fiskeristyrelsen inte kunna bortse från anonymiseringsplikten i nämnda paragraf. Det är dock uteslutet att genomföra en sådan anonymisering i loggboksregistret. Uppgifterna i registret behöver nämligen också under lång tid finnas tillgängliga för kontroll av enskildas fiske i samband med prövning av låne- och bidragsansökningar. Registret är för övrigt skyddat mot offentlighet enligt reglerna i 9 kap 4 § sekretesslagen.

Arbetskyddsstyrelsen anför:

Arbetskyddsstyrelsen ansvarar för ett register över anmälda arbetsskador - Informationssystemet om arbetsskador (ISA). Detta register utnyttjas dels som ett administrativt register, dvs i verkets uppföljning och tillsynsarbete och dels för framställning av statlig statistik. I den rena tillsynsverksamheten krävs att uppgifter om enskilda fall finns tillgängliga under en avsevärd period efter den inkomna anmälan. Även för den rena statistikframställningen krävs identifierbara uppgifter för att t.ex. kunna komplettera den ursprungliga arbetsskadeanmälan med uppgift om längden på sjukledigheten med anledning av arbetsskadan, som i många fall inte är avslutad förrän flera år efter skadans inträffande och anmälan.

Eftersom ISA-registret har flera andra syften än som bas för framtagning av statlig statistik, t.ex. underlag för tillsynsverksamhet och forsknings- och utredningsverksamhet, förutsätter arbetskyddsstyrelsen att denna paragraf inte berör ISA-registret.

Det är också av stor vikt att det finns möjlighet till samkörningar mellan ISA och exempelvis dödsorsaksregister, folk- och bostadsräkningar och patientstatistik.

Arbetskyddsstyrelsen vill generellt understryka vikten av att möjligheter att skapa viktiga register för riskidentifiering genom samkörning mellan olika register över hälsoeffekter och register med uppgifter om möjliga orsaker, exempelvis yrke (FoB), inte förhindras i framtiden. Då resultatet av en skadlig påverkan i många fall kan dröja årtal i vissa fall tiotals år är det således av största vikt att möjligheten till samkörningar en längre tid efter insamling av data inte omöjlig-

göres. Det förtjänar också att påpekas att den diskussion om risker för intrång i den personliga integriteten som förts sällan gällt den typ av samkörda register som utnyttjas för identifiering av tidigare okända hälsorisker eller uppföljning av åtgärder som satts in mot kända hälsorisker.

Själva analysen av sådana register kan i allmänhet ske med avidentifierade personuppgifter. Som exempel kan nämnas den stora användning av ett avidentifierat Cancermiljöregister (samband mellan socialstyrelsens cancerregister och SCBs folk- och bostadsräkningar) som kommit till stånd. Vid analys av sådana register kan det emellertid uppkomma frågeställningar som gör det önskvärt att i fördjupad forskning och utredning följa upp enskilda individer. En anonymisering av grundregistren skulle omöjliggöra eller avsevärt försvåra sådan uppföljning.

Det är utomordentligt angeläget att lagförslaget inte förhindrar riskidentifiering. Det kan exempelvis gälla uppföljning av effekterna av lösningsmedelsexponering, belastningsskador, eller att studera inverkan av arbetsmiljön på cancerincidensen och incidensen av hjärt- och kärlsjukdomar. Det är således önskvärt att exempelvis sådana register över hälsoeffekter som nämnts i 1:a stycket på sid. 1 ASS yttrande (effektregister) undantas från kravet på anonymisering, dvs förbehållet "om inte annat särskilt är föreskrivet" bör avse att omfatta även dessa register och nödvändiga bakgrundsregister (för närvarande framför allt folk- och bostadsräkningarna). Om detta inte är möjligt vill arbetarskyddsstyrelsen starkt betona vikten av att åtminstone kunna bevara dessa i krypterad form, vilket visserligen skulle försvåra användningen av registren för riskidentifiering, men förhoppningsvis inte omöjliggöra ett sådant utnyttjande.

Intresset av att bevara insamlade material för framtida forskning berörs i kommentaren till paragrafen. Att placera (omhändertaga) sådant material hos en arkivmyndighet minskar tillgängligheten för framtida forskning. Arbetarskyddsstyrelsen vill starkt understryka vikten av att bevara material som kan vara intressant ur forsknings- och utredningssynpunkt på ett för dessa ändamål så lättillgängligt sätt som möjligt.

Statistiska centralbyrån anför:

SCB anser att regeln i 12 § 1:a stycket beträffande anonymisering av statistiska material behöver kompletteras med en möjlighet att överlämna uppgifter till arkivmyndighet som ett likvärdigt uppgiftsskydd.

SCB tillstyrker förbudet mot återidentifiering. Med hänsyn till regelns karaktär föreslås att den tas in i en särskild paragraf.

SCB anser att både avidentifiering och skyddskryptering är metoder som är ägnade att åstadkomma ett starkt uppgiftsskydd. När ett material skall anonymiseras är det endera av dessa två åtgärder som skall vidtas.

Avidentifiering innebär en oåterkallelig åtgärd och hänsyn måste tas till de olika bevarandeintressena innan en sådan åtgärd vidtas. Vissa statistiska material som t.ex. har stort värde för framtida forskning bör således arkiveras i enlighet med gällande arkivbestämmelser (prop. 1989/90:72 med förslag till ny arkivlag). Detsamma gäller för s.k. longitudinella studier och överhuvud taget för statistik som bygger på långa tidsstudier bl.a. inom företagsstatistiken.

Skyddskryptering är i stort sett ett lika effektivt skydd som avidentifiering, men har den fördelen att nya uppgifter kan föras på de krypterade uppgifterna för samma individ. De nackdelar som nämnts i föregående stycke med avidentifiering finns alltså inte här. Försöksverksamhet pågår med denna metod (jfr SCBs kommentar till 13 § i lagen), vilket innebär att det f.n. inte kan avgöras i vilken mån metoden blir användbar i den reguljära statistikframställningen.

Mot bakgrund av vad som ovan sagts anser SCB att det är mycket angeläget att överlämnande till arkivmyndighet anges som ett alternativ till anonymisering i 12 § 1:a stycket. Därigenom tillgodoses såväl de intressen som en anonymisering avser att skydda som de aktuella bevaringsbehoven. SCB tillämpar för närvarande detta förfarande på olika undersökningar och en avidentifierad kopia kan samtidigt behållas för fortsatta statistiska bearbetningar.

Ett uttryckligt lagstöd i 12 § för överlämnande av uppgifter till arkivmyndighet i skydds syfte och som alternativ till anonymisering innebär att både skyddsintressena och statistikproduktionens intressen tillgodoses.

Förbudet mot återidentifiering är enligt SCBs uppfattning ett viktigt legalt komplement till det redan nu starka dataskyddet vid SCB. Förbudet syftar på vissa speciella förfaranden som endast delvis torde omfattas av nu gällande straffbestämmelser i bl.a. datalagen. SCB anser bl.a. med hänsyn till att det införs en ny typ av brott att stadgan- det bör tas in i en särskild paragraf i statistiklagen.

13 §

SCB tillstyrker 13 §.

Regeln syftar på bestämmelser om sekretess och säkerhet och i utkastet till statistikförordning (9 §) föreslås en regel om användning av skyddskryptering på statistikområdet.

Som framgår av motiven till statistikförordning pågår f.n. en försöksverksamhet med skyddskryptering vid SCB. Resultatet av försöksverksamheten skall redovisas till regeringen senast vid utgången av år 1991.

FoB 90-kommissionen anför följande:

För de uppgifter som förekommer i folk- och bostadsräkningarna har statsmakterna ansett det vara av särskilt intresse att de bevaras i identifierbar form för framtida forskning. I enlighet härmed, och också i överensstämmelse med utredningens förslag, föreskrivs i FoB 90-lagen att det av statistiska centralbyrån upprättade registret över folk- och bostadsräkningen så snart som det inte behövs för framställning av den anslagsfinansierade statistiken skall överlämnas till riksarkivet för förvaring.

Som framgår av motivuttalande i propositionen (1989/90:1) om ändring i FoB 90-lagen regleras en utlämning av registret då av datalagen. Det innebär att Statistiska centralbyrån, en forskare eller annan mottagare måste ha licens och tillstånd av datainspektionen. Inspektionen kan därvid meddela de föreskrifter som behövs för att förebygga risk för otillbörligt intrång i den personliga integriteten.

Kommissionen finner det tillfredsställande att det relativt omfattande integritetsskydd som gäller för uppgifterna i folk- och bostadsräkningen även tillämpas för uppgifter för annan statistik. I enlighet med

Riksbanken konstaterar att den föreslagna regeln i 12 § 1:a stycket lagfäster den statliga statistikproducentens skyldighet att skydda dem som avses med uppgifterna genom anonymisering. *Riksbanken* anför vidare:

Det är värdefullt att så sker och såsom framhålles i specialmotiveringen till denna regel kan med rätta ett sådant uppgiftsskydd ses som "en hörnsten i regelbygget kring den statliga statistiken".

Genom att regelns giltighet begränsas till "uppgifter som har erhållits för den statliga statistikframställningen" ger den samtidigt det nödvändiga utrymmet för att bevara identifierbarheten för sådana uppgifter som inhämtas för en myndighets tillsyn, låt vara att dessa även kan utgöra underlag för statistikframställning.

Men även med denna av lagtexten givna begränsning kan regeln i vart fall för riksbankens del förefalla alltför kategorisk. När riksbanken med stöd av lagen (1990:750) om betalningar till och från utlandet m.m. inhämtar uppgifter för betalningsstatistiken måste de uppgifter som avser av juridiska personer verkställda och mottagna betalningar bevaras identifierbara. Skälet härför är att de uppgifter som inhämtas med stöd av denna lag skall också underlätta skattekontroll. Och eftersom uppgifter beträffande juridiska personer, i motsats till vad som gäller fysiska personer, icke insändes till skattemyndigheterna, blir det riksbanken som har att svara för att dessa uppgifter bevaras och vid behov kan ställas till skattemyndigheternas förfogande. Möjligen kan sägas att eftersom betalningslagen uttryckligen tjänar också skattekontrollsyftet, det måste anses vara "särskilt föreskrivet" att riksbankens uppgifter rörande juridiska personer måste bevaras identifierbara. Regeln får då en rimlig innebörd för just detta fall. Något hinder mot att avidentifiera de uppgifter som med stöd av betalningslagen inhämtas beträffande fysiska personer föreligger däremot ej. Dessa uppgifter kan och bör anonymiseras utan dröjsmål så snart de ej längre behövs för statistikändamål.

Allmänt sett förtjänar emellertid framhållas att kravet på att för statistik inhämtade uppgifter skall anonymiseras "utan dröjsmål" bör ges en rimlig, flexibel tolkning. Fortlöpande avstämningar för enskilda uppgiftslämnare kan vara en angelägen metod för att upprätthålla statistikens kvalitet. *Riksbanken* behöver t.ex. kunna identifiera den som gjort en valutatransaktion, t.ex. en direktinvestering, för att kunna begära för statistiken nödvändiga uppgifter t.ex. om återinvesterade vinster. Detta gäller främst juridiska personer. Även andra statistiska undersökningar kan på motsvarande sätt behöva bygga på kunskap om individuella aktörers transaktioner. Det sagda bör dock ej utesluta att den föreslagna regeln behålles i den föreslagna lydelsen. Men det är viktigt att då också hänsynstaganden till statistik kvalitet tillåtes framträda i motivskrivningen och inte enbart integritetsintresset. Därigenom blir möjligt att tolka regeln "utan dröjsmål" med beaktande av och sammanvägning av båda dessa intressen.

Försäkringskassförbundet vill särskilt tillstyrka förslaget om anonymisering av uppgifter, även om detta inte torde gälla försäkringskassorna. Särskilda regler gäller för försäkringskassornas registerhållning.

Tjänstemännens centralorganisation anför:

TCO vill understryka beträffande anonymiseringskravet i 12 § att personrelaterade register över tiden (för longitudinella studier) i högsta grad är väsentliga. TCO anser att det är viktigt att utrymme ges för att möjliggöra dessa studier över olika samband och dess effekter på grupper av individer. TCO anser att det är viktigt att skilja på olika typer av dataregister som forskningsregister i motsats till administrativa register. Denna skillnad är viktig när det gäller att bedöma den enskildes integritetsskydd. Faran för den enskildes integritet uppstår först när man skall lämna ut individuppgifter. TCOs slutsats blir således att lagen måste lämna utrymme för att tillåta personrelaterade register så att det blir möjligt att göra studier över tiden av grupper av individer.

1.8 Framställningsmetoder och offentliggörande (14 -16 §)

Endast ett fåtal remissinstanser har yttrat sig över betänkandet i dessa delar. Riksförsäkringsverket och Skogsstyrelsen anser att vissa av de föreslagna reglerna är överflödiga. Arbetarskyddsstyrelsen, SCB och AB Svensk Bilprovning har invändningar mot utformningen av regeln om hänsynstagandet till den enskilde vid offentliggörande av statistiken (16 §). Denna regel tillstyrks dock av FoB 90-kommissionen.

Kritiska synpunkter:

Riksförsäkringsverket har i sitt remissyttrande, såsom tidigare angivits, pekat ut ett antal paragrafer som exempel där lagstiftning verkar vara överflödig. I detta avsnitt anges att 14 och 16 § är sådana exempel och att de snarast torde höra hemma i den statistikförordning som fogas till denna lag.

För 14 § del förordas att etikregler borde ingå i författningar av lägre valör än lag, då brott mot eller avsteg från regler av detta slag knappast kan sanktioneras som sådana. För 16 § del ställs frågan varför man skall lagstifta utöver offentlighetsprincipen om offentliggörande när det enligt utredarens specialmotivering varken är lämpligt eller ens möjligt att närmare ange hur omfattande spridningen av statistiska produkter av skilda slag skall vara.

Skogsstyrelsen anser att 14 och 16 § inte behövs eftersom de torde täckas in av förvaltningslagen och anför beträffande 15 §:

Kravet på att all statlig statistik - med undantag av den som skyddas enligt sekretesslagen skall offentliggöras är inte rimlig framför allt med hänsyn till att begreppet statistik inte definierats. Bestämmelsen torde heller inte behövas. Det ligger i förvaltningslagens bestämmelser att de statliga myndigheterna skall vara effektiva. I en effektiv statistikframställning är offentliggörande en naturlig del under förutsättning att statistiken uppfyller uppsatta kvalitetskrav.

I specialmotiveringen sägs att resultaten av statistik i vissa fall kan uppfattas som känsliga eller riskabla och att formuleringen i paragrafen skall innebära att det inte är uteslutande från den enskildes uppfattning som bedömningen skall göras. Formuleringen av paragrafen är svår att förstå, man kan notera att det står ett "och" före sista bisatsen. Arbetskyddsstyrelsen anser att detta avvägningsproblem borde förtydligas.

Publiceringen av arbetsskadestatistik i form av antal arbetsskador skulle kunna innebära att ett enskilt företag lider skada. Vidare, för att få ett korrekt mått på arbetsskadesituationen vid ett speciellt företag behövs, förutom uppgift om det antal fall som inträffat också uppgift om antalet anställda eller arbetad tid vid företaget. Skall siffror på arbetsskadefrekvensen för olika företag bli någorlunda jämförbara krävs också kunskap om köns och åldersfördelning bland de anställda, eftersom detta påverkar arbetsskadesituationen. Vid bedömningen av arbetsskadesituationen är det således viktigt att även kunna utnyttja sådan kompletterande information som ej primärt insamlats för detta syfte.

Arbetskyddsstyrelsen instämmer med och vill stryka under sista delen i specialmotiveringen till paragrafen. Frågan om insamling och redovisning av statlig statistik måste ibland bedömas utifrån ett bredare perspektiv än den enskildes integritet. Vad gäller arbetsmiljöfrågor är ofta allmännyttan av större betydelse.

Statistiska centralbyrån avstyrker 16 § och anför följande:

När det gäller enskilda individer skyddas de av regeln om statistiksekretess i 9 kap. 4 § sekretesslagen som är av grundläggande betydelse för integritetsskyddet. 16 § syftar på andra integritetsaspekter än de som omfattas av statistiksekretessen. Enligt SCBs uppfattning kan den föreslagna regeln i 16 § få till konsekvens att viktig statistik, bl.a. sådan som syftar till att belysa sociala förhållanden för utsatta grupper i samhället, måste undertryckas. (Jämför särskilt sid. 81 i specialmotiveringen till 16 §). Regeln skulle därmed enligt SCBs uppfattning komma i klar konflikt med publiceringskravet enligt 15 §.

AB Svensk bilprovning har lämnat synpunkter på 16 § vilka redovisas under avsnitt 2.2 Lagens tillämpningsområde.

Övriga synpunkter:

Socialstyrelsen anför:

Socialstyrelsen delar utredarens uppfattning att statlig statistik skall offentliggöras så att syftet med statistiken tillgodoses. Detta är givetvis inte detsamma som att all statistik skall publiceras. Statlig statistik skall så långt möjligt vara åtkomlig och lättillgänglig. Om offentliggörandet bör ske i form av databaser, publikationer eller annan informationsservice får bedömas från fall till fall. Dock bör **information om** existerande statlig statistik finnas centralt tillgänglig, t.ex. hos SCB.

Skolöverstyrelsen konstaterar beträffande 15 § att det självfallet är rimligt att all insamlad information, som har ett allmänt intresse, offentliggörs på lämpligt sätt.

Prop. 1991/92:118
Bilaga 6

Statistiska centralbyrån tillstyrker 14 och 15 § och anför:

SCB anser att 14 § är väl motiverad med hänsyn till det grundläggande kravet på statistiken att denna skall vara korrekt. Bestämmelsen ger uttryck för principer som kan synas självklara men genom att dessa regleras i lagen framgår det tydligt att det är fråga om ett åliggande i tjänsten. SCB anser vidare att publiceringskravet enligt 15 § tillgodoser viktiga demokratiska samhällsintressen som gör det i hög grad motiverat att bestämmelsen tas in i lagen. Givetvis kan de närmare formerna för publiceringen inte detaljregleras i lagen med hänsyn till de skiftande publiceringsbehov som gör sig gällande ifråga om olika statistikprodukter.

FoB 90-kommissionen konstaterar att syftet med 16 § är att hos dem som i en eller annan funktion medverkar vid framställning eller redovisning av statistik inpräntas att de måste respektera den enskildes integritet. Denna bestämmelse blir tillämplig även för folk- och bostadsräkningar och skall beaktas vid bl.a. utformning av frågeblanketter, kontakter med uppgiftslämnare och offentliggörande av statistiken.

Förbundet för jurister, samhällsvetare och ekonomer (SACO-föreningen vid SCB) anför följande beträffande 14 §:

Det är bra att lagen ställer krav på metodutformningen. Egentligen borde nog kraven vara ännu starkare, särskilt med tanke på den skenbara lätthet med vilken driftsstatistik ofta framställs. Det krävs kvalificerad specialistkompetens för att göra tillförlitlig statistik. Metodansvaret måste därför grundas på sådan kompetens. Utbudet av sådan kompetens är tyvärr svag.

15 §:

Kravet på offentliggörande enligt 15 § är kanske alltför absolut. Det saknas en diskussion om kopplingen mellan kvalitet och offentliggörande. Om undermålig statistik inte är statistik är problemet löst, men så enkelt är det nog inte. Stora bortfall kan t.ex. leda till att resultaten med all rätt inte offentliggörs.

1.9 Överklagande, tvångsmedel och straffbestämmelser (17-19 §)

Endast en mindre del av remissinstanserna yttrar sig över utredningens förslag under detta avsnitt. I första hand gäller synpunkterna invändningar på enskilda punkter. Svenska kommunförbundet anser exempelvis att det inte är befogat med vite som tvångsmedel för kommunernas uppgiftslämnare. Statistiska centralbyrån och Företagens uppgiftslämnardelegation har skilda invändningar i sak mot förslaget om

Tullverket framhåller:

Vites- och straffbestämmelserna i 18 och 19 § måste samordnas bättre med motsvarande bestämmelser i tullagen och tullförordningen (1987:1114), så att det inte sker en dubbelreglering med delvis motstridiga bestämmelser.

Tullmyndighet får enligt 97 § tullagen förelägga vite när viss angiven uppgiftsskyldighet till tullverket har eftersatts. Det är fråga om både uppgifter som lämnas för "administrativa" ändamål (underlag för tulltaxering) och om uppgifter för statistiska ändamål vid import. Befogenheten att förelägga vite i dessa fall bör även fortsättningsvis tillkomma enbart tullmyndigheterna och inte ges även till länsstyrelserna.

Frågor om utdömning av vite prövas i ovannämnda fall enligt 97 § tullagen av generaltullstyrelsen, inte av länsrätten. Ett överflyttande av den befogenheten till länsrätten är möjligen plausibelt, men bör inte ske utan ett noggrant övervägande av för- och annan nackdelar. En annan avvikande regel i 97 § tullagen är att vitet är maximerat till 5 000 kronor, medan en övre gräns saknas i lagförslaget 18 §.

Straffbestämmelserna i 19 § kolliderar med 71 § 1:a stycket 13:e tullförordningen, som straffbelägger bl.a. lämnandet av oriktiga statistiska uppgifter till tullverket. Brottet kallas tullförseelse.

Allmänt åtal för tullförseelse får enligt 73 § tullförordningen väckas endast efter medgivande av tullmyndighet. Frågan om åtalslov i dessa fall bör även framgent övervägande av tullmyndigheten och inte flyttas till SCB eller tillkomma även SCB. Vidare noteras den skillnaden att tullförordningen, till skillnad från 19 § lagförslaget, straffbelägger inte enbart oriktigt uppgiftslämnande utan även *underlåtenhet* att lämna någon uppgift. Det sistnämnda har av utredaren inte ansetts kräva någon särskild påföljd (utöver möjligheten att förelägga och utdöma vite).

Skolöverstyrelsen anför:

Rätten att överklaga beslut om insamling av uppgifter i 17 § begränsas utan närmare motivering till det som omfattas i 7 §, 1:a stycket. På grund av oklarheterna i 7 § om vad som innefattas i ordet utbildning är det oklart om kommunernas och landstingskommunernas organisationer har rätt att överklaga beslut om uppgiftsinsamling rörande skola och vuxenutbildning.

Fiskeristyrelsen påpekar att i Fiskeristyrelsens kungörelse om fiskeloggbok hänvisas till ansvarsbestämmelser i fiskeriförordningen och noterar att några tvångsmedel som dem i 18 § lagförslaget har styrelsen inte till sitt förfogande.

Arbetskyddsstyrelsen anför följande beträffande 17 §:

Enligt specialmotiveringen skall ett eventuellt överklagande inte automatiskt innebära att ett insamlade av uppgifter måste avbrytas.

Detta är väsentligt. Det bör också tilläggas att det inte heller automatiskt skall innebära att ett påbörjande av insamling förhindras, vilket klart bör framgå av lagtexten.

Prop. 1991/92:118
Bilaga 6

Statistiska centralbyrån tillstyrker principiellt 17 § men anser bl.a. mot bakgrund av det samråd som skall ske enligt 9 § att besvärsprovningen bör begränsas till en ren laglighetsprovning. Statistiska centralbyrån anför vidare:

Enligt 9 § skall beslut som innebär uppgiftsskyldighet för enskild föregås av ett samråd med organisation som företräder uppgiftslämnarna. SCB har i kommentaren till 9 § framhållit att det samråd som ägt rum enligt den nuvarande samrådsförordningen fungerat bra och enligt SCBs uppfattning tillvaratas uppgiftslämnarnas intressen på ett effektivt sätt genom detta förfarande.

SCB anser därför att rättssäkerhetsintressena i stor utsträckning tillgodoses genom samrådsförfarandet som ofta innebär ingående diskussioner och bedömningar tillsammans med företrädare för uppgiftslämnarnas organisationer innan beslut fattas av SCB. SCB anser att det ändå kan finnas fog för att samrådsregeln kompletteras med en besvärregel som ger möjlighet till en formell rättslig provning av ett beslut som innebär uppgiftsskyldighet. - För närvarande har enskilda dock möjlighet att överklaga ett sådant beslut till domstol i samband med utdömande av böter eller vite. En allmän besvärsrätt till regeringen finns även enligt 30 § verksförordningen.

När det gäller frågor som samrådsförfarandet vanligen brukar avse exempelvis fastställande av urvalsstorlek och undersökningsperiodicitet anser SCB att samrådsregeln i 9 § bör vara en tillfredsställande garanti för att de olika uppgiftslämnarintressena blir beaktade. Lämplighetsfrågor av detta slag bör därför enligt SCBs uppfattning inte omfattas av besvärsprovningen enligt 17 §. Denna provning bör inte heller omfatta statistikens syfte av samma skäl som anförts under 9 § beträffande samrådsförfarandet.

SCB anser att besvärsrätten bör begränsas till lagligheten av ett beslut om uppgiftsskyldighet, vilket också utredningen främst tycks ha åsyftat. I specialmotiveringen till 17 § åberopar utredningen således artikel 6 i Europakonventionen som har till syfte att möjliggöra en domstolsprovning i de fall ett myndighetsbeslut strider mot någon rättsregel; jämför lagen (1988:205) om rättsprovning. I dessa fall upphävs det felaktiga beslutet och ärendet återförvisas till myndigheten för ny handläggning.

SCB anser att en sådan utformning av besvärsrätten som verket föreslår tillsammans med samrådsförfarandet enligt 9 § och besvärsrätten för enskilda enligt 17 § 1:a stycket 2:a punkten väl skulle tillgodose rättssäkerhetsintressena.

Statistiska centralbyrån tillstyrker 18 § och anför vidare:

SCB är positiv till utredningens förslag om att avskaffa böter som påföljd vid uteblivet uppgiftslämnande eftersom SCB inte anser att det här är fråga om ett straffvärt beteende. Det intresse som reglerna skall tillgodose avser uteslutande att uppgiftslämnandet fullgörs och något bestraffningsintresse föreligger självfallet inte.

FoB 90-kommissionen anför:

När det gäller enskildas rätt till överklagande anför utredningen att det endast i mycket sällsynta undantagsfall blir aktuellt att ålägga enskild fysisk person uppgiftsskyldighet. Där det blir aktuellt förutsätts att skyldigheten regleras i särskild ordning som när det gäller folk- och bostadsräkningar.

Bl.a. mot bakgrunden härav och med hänvisning till erfarenheterna från tidigare samråd om uppgiftsinsamling anser utredningen att antalet överklaganden kommer att bli mycket begränsat och att arbetsbördan för kammarrätten i Stockholm, som närmast kommer att beröras, inte kommer att öka nämnvärt.

Som tidigare nämnts synes utredningen ha bortsett från uppgiftsskyldighet som enligt statistiklagen ankommer på enskilda fysiska personer som näringsidkare och fastighetsägare. Antalet härav kan vara i storleksordningen ett par hundra tusen personer. Detta förhållande kan eventuellt leda till en annan bedömning av antalet överklaganden än utredningen har gjort.

Svenska kommunförbundet anser när det gäller förslaget om tvångsmedel det inte befogat med ett vitesföreläggande mot kommunerna för att garantera uppgiftslämnande.

Lantbrukarnas Riksförbund tillstyrker att möjligheten skapas att organisationer skall ges rätt att hos kammarrätten i Stockholm överklaga en uppgiftsinsamling under uppgiftsplikt (17 §).

Företagens uppgiftslämnardelegation anför:

I fråga om rätten att överklaga en uppgiftsinsamling (en viktig och avgörande rättsregel som skydd för företagen) önskar FUD peka på behovet av en s.k. motregel. En motregel är nödvändig för att kammarrätten skall kunna göra en korrekt intresseavvägning för tillämpningen av den generella och starkt normativa uppgiftsplikten i 7 § förslaget. I vissa fall skall det nämligen vara möjligt att den enskildes intresse av att ej lämna uppgifter tar över det allmännas statistikintresse. Lagregeln skulle kunna föras in i 7 § och ha ett innehåll med innebörden att den enskildes intresse väger tyngre än det allmännas behov av att få in uppgiften.

Svenska fastighetsägareförbundet anser att det är ett steg i rätt riktning att organisation som företräder uppgiftslämnarna skall kunna överklaga myndighetsbeslut om en uppgiftsinsamling som skall genomföras under uppgiftsplikt. Även de medlemmar som direkt berörs av uppgiftsplikten bör givetvis få överklaga sådant beslut anser förbundet.

Synpunkter på förordningsutkastet har lämnats i principiella avseenden, men också i vissa detaljfrågor, bl.a. i form av korrigeringar av bilagan till förordningen. De senare redovisas inte i förevarande sammanställning.

Datainspektionen nämner att det i ingressen till bilagan till statistikförordningen sägs att uppgifterna i förekommande fall får lämnas på medium för automatisk databehandling. *Datainspektionen* redogör härefter för rättsläget i berört avseende samt DIs praxis i anslutning därtill. Med denna utgångspunkt anser DI att frågan om utlämnande av personuppgifter på medium för automatisk databehandling inte bör regleras i förordningen. Om det finns behov av att i förordningen reglera inhämmande av andra uppgifter, bör personuppgifter uttryckligen undantas i bestämmelsen.

Kommerskollegium påpekar beträffande SCBs arbetsuppgifter att kollegiet förutsätter att kommerskollegium får behålla sina nuvarande arbetsuppgifter att tillhandahålla statistik till olika internationella organisationer. Om texten inbjuder till oklarheter i detta avseende bör den enligt kollegiets uppfattning tydliggöras. Ett klarläggande behövs också enligt kollegiet i 4 § om samråd med SCB i detta avseende. Slutligen tar kollegiet upp frågan om offentliggörande av statistiken (12 §) och föreslår, mot bakgrund av redovisade förhållanden, att frågan om ändrad arbets- och ansvarsfördelning för utrikeshandelsstatistiken utreds i enlighet med riktlinjer som framförts av RRV i rapporten 1990-04-09 "Statlig statistik - produktion, styrning och roller".

Vägverket, Tullverket, Arbetarskyddsstyrelsen, Statskontoret och Riksrevisionsverket tar också upp frågan om ändrad arbets- och ansvarsfördelning för statistiken i sina yttranden.

Socialstyrelsen har inget att erinra mot att SCB i förordningen utses till central förvaltningsmyndighet för den statliga statistikframställningen. Beträffande förslaget om skyddskryptering (9 §) konstaterar *Socialstyrelsen* att denna i sig alltid ger ett ökat skydd för uppgifterna. Behovet av en sådan extra skyddsåtgärd måste dock enligt *Socialstyrelsen* vägas in i bedömningen av hur rutinerna och säkerheten påverkas av återkommande dekryptering och rekryptering av exempelvis registeruppgifter.

Postverket har den uppfattningen att det av förordningen klarare bör framgå att SCB skall ha rollen som samordnare inom statistikområdet, inte bara med avseende på statistik som samlas in enligt förordningen, utan även som sammanhållande intressent för metoddiskussioner inom urvals och prognostekniken samt övriga gemensamma spörsmål inom statistikområdet.

Lantbruksstyrelsen och Riksrevisionsverket betonar också betydelsen av SCBs samordningsroll.

Bankinspektionen utgår ifrån att de krav på samråd och samordning med SCB som föreslås i statistikförordningen redan idag torde vara tillgodosedda inom ramen för det fortlöpande arbetet i styrgruppen för kapitalmarknadsstatistik.

Skogsstyrelsen förmodar att SCBs samordnande, rådgivande och även granskande roll gentemot andra myndigheter kommer att öka. Styrelsen väcker i sammanhanget förslaget att det vid SCB inrättas en särskild funktion för granskning av andra myndigheters statistikframställning, alltså ett slags "statistikens riksrevision". Beträffande 12 § nämner skogsstyrelsen att styrelsen svarar för utgivningen av Skogsstatistisk årsbok som ingår i Sveriges officiella statistik. Denna ordning bör enligt skogsstyrelsen kvarstå och förordningstexten ändras i enlighet härmed.

Arbetskyddsstyrelsen anför:

Den statliga statistikens organisation och rollfördelningen mellan olika myndigheter på detta område anges ligga utanför ramarna för utredning. Det är emellertid klart att dessa frågor påverkas av de författningsmässiga ramarna som lämnas i utredningens förslag. Av speciell betydelse är därvid hur en eventuell statistikförordning kommer att se ut, och vilka ramar denna lämnar för tolkningen av olika myndigheters roller. Även paragraferna i utkastet till statistikförordning är till största delen allmänt hållna. Paragraf 13 i utkastet innebär att SCB inom de ramar som i övrigt ges av förordningen har möjlighet att föreskriva de regler arbetskyddsverket har att rätta sig efter på området, även i sådana fall där dessa inte överensstämmer med den inriktning som arbetskyddsstyrelsen finner mest lämplig. Arbetskyddsstyrelsen kan inte acceptera en sådan ordning. Styrelsen är också tveksam till den föreslagna formuleringen på samrådsparagraferna (4-6 §§). Speciellt ter sig 5 § problematisk, de som kan tänkas utnyttja den statistik som produceras är ju en mycket omfattande krets, som dessutom till stora delar är okänd.

Rollfördelningen vad gäller framställningen av statlig statistik borde ha diskuterats närmare. Arbetskyddsstyrelsen anser att den sektorspecifika statistiken bör handhas av den myndighet som är ansvarig för det aktuella sakområdet och att en viktig funktion för SCB är att producera de bakgrundsdata och basfakta som behövs för den sektorspecifika statistiken. Att den sektorspecifika statistiken skall handhas av den sakansvariga myndigheten är också det resultat som riksrevisionsverket kommit fram till.

Arbetskyddsstyrelsen har vid några tillfällen upplevt svårigheter att få tillgång till uppgifter som finns lagrade på SCB och som bedömts som nödvändiga, antingen som bakgrundsdata vid analyserna av vår egen statistik eller där arbetskyddsstyrelsen velat göra en självständig analys av sådana uppgifter som finns lagrade hos SCB. I dessa fall har det således funnits en motsättning mellan SCBs och arbetskyddsstyrelsens intressen. Dessa frågor borde klaras ut som en

bakgrund till en statistikförordning. Rollfördelningen mellan olika myndigheter diskuteras också i samband med synpunkterna på några specifika paragrafer nedan.

Det nuvarande förslaget till statistikförordning ger enligt arbetarskyddsstyrelsen en alltför dominerande roll åt SCB i den statliga statistikproduktionen. Utkastet till förordning bör omarbetas radikalt, detta bör ske i samverkan med olika berörda myndigheter. Enligt utredningens uppdrag kan hälso- och sjukvårdsstatistiken eventuellt behöva särbehandlas. Särbehandling bör också tillämpas vad gäller vissa delar av arbetsmiljöstatistiken. Nedan följer kommentarer till några av de föreslagna paragraferna som direkt ansluter till kommentarer till lagförslaget. Dessa kommentarer bör närmast ses som exempel på problem som följer av skrivningen i utkastet.

Arbetarskyddsstyrelsens nämnda kommentarer är inte medtagna i denna sammanfattning.

Statistiska centralbyrån föreslår bl.a. vissa kompletteringar i bilagan. SCB anser också att det behövs en tydligare vägledning hur statistiklagen skall tillämpas i myndighetens uppdragsverksamhet (jfr 8 § i utkastet).

Riksbanken påpekar att förslaget till statistikförordning inte kommer att gälla riksbanken i egenskap av myndighet under riksdagen. Syftet med 4 § i förslaget tillgodoses emellertid redan av Riksbanken genom det löpande samarbete som nu förekommer mellan myndigheterna.

Försäkringskassförbundet erinrar om att det finns bestämmelser om uppgiftslämnande för statistiska ändamål myndigheterna emellan i statistikförordningen. Beträffande försäkringskassorna föreslås att kassorna skall vara skyldiga att lämna uppgifter till Riksförsäkringsverket om de långa sjukfallen. FKF anser denna reglering onödig. Redan i sin egenskap av tillsynsmyndighet och anslagsframställande myndighet har verket rätt att fordra ifrågavarande uppgifter från kassorna, i den mån uppgifterna inte kan erhållas genom Riksförsäkringsverkets ADB-avdelning.

Vissa rättsakter som Sverige skall tillämpa inom ramen för ett EES-avtal och som berör statistikområdet:

1. 89/130/EEC, EURATOM Council Directive of 13 February 1989 on the harmonization of gross national product at market prices.
2. 64/475/EEC Council Directive of 30 July 1964 concerning coordinated annual surveys of investment in industry.
3. 72/211/EEC Council Directive of 30 May 1972 concerning coordinated statistics on business cycle in industry and small craft industries.
4. 72/221/EEC Council Directive of 6 June 1972 concerning coordinated annual inquiry into industrial activity.
5. 78/166/EEC Council Directive of 13 February 1978 concerning coordinated statistics on the business cycle in building and civil engineering.
6. 90/377/EEC Council Directive of 29 June 1990 concerning a Community procedure to improve the transparency of gas and electricity prices charged to industrial end-users.
7. R 1736/75 Council Regulation of 24 June 1975 on external trade statistics of the Community and statistics of trade between Member States (ändrad genom R 2845/77, R 3396/84, R 3367/87, R 3678/87, R 1629/88, R 200/83 och R 2954/85).
8. R 91/91 Commission Regulation of 15 January on the updating of the country nomenclature for the external trade statistics of the Community and the statistics of trade between Member States.
9. R 518/79 Commission Regulation of 19 March 1979 for recording exports of complete industrial plant in the external trade statistics of the Community and statistics of trade between Member States (ändrad genom R 3521/87).
10. R 546/77 Commission Regulation of the 16 March 1977 on the statistical procedures in respect of the Community's external trade (ändrad genom R 3678/87).

11. R 3522/87 Commission Regulation of 24 November 1987 on the recording of the mode of transport in the statistics of trade between Member States.
12. R 3345/80 Commission Regulation of 23 December 1980 on the recording of the country of consignment in the external trade statistics of the Community and statistics between Member States.
13. R 455/88 Commission Regulation of 18 February 1988 on the statistical threshold in the external trade statistics of the Community and the statistics of trade between Member States.
14. 78/546/EEC Council Directive of 12 June 1978 on statistical returns in respect of carriage of goods by road, as part of regional statistics (ändrad genom 89/462/EEC).
15. 80/1119/EEC Council Directive of 17 November 1980 on statistical returns in respect of carriage of goods by inland waterways, as part of regional statistics.
16. 80/1177/EEC Council Directive of 4 December 1980 on statistical returns in respect of carriage of goods by railways, as part of regional statistics.
17. R 571/88 Council Regulation of 29 February 1988 on the organization of Community surveys on the structure of agricultural holdings between 1988 and 1997 (modifierad genom R 807/89).
18. 377/85/EEC Commission Decision of 7 June 1985 establishing a Community typology for agricultural holding.
19. 651/89/EEC Commission Decision of 26 October 1989 relating to the definitions of the characteristics and to the list of agricultural products for the surveys on the structure of agricultural holdings during the period 1988 to 1997.
20. 652/89/EEC Commission Decision of 26 October 1989 establishing, for the surveys on the structure of agricultural holdings between 1988 and 1997, deadlines for the communication of survey results to the Statistical Office of the European Communities.
21. 653/89/EEC Commission Decision of 26 October 1989 establishing, for the surveys on the structure of agricultural holdings between 1988 and 1997, a Community programme of tables to be stored in the Tabular Data Bank (BDT) of the Eurofarm system.
22. R 837/90 Council Regulation of 26 March 1990 concerning statistical information to be supplied by Member States on cereals production.

23. 280/72/EEC Council Directive of 31 July 1972 on the statistical surveys to be made by Member States on milk and milk products (modifierad genom 358/73/EEC, 320/78/EEC och 81/86/EEC).

24. 356/72/EEC Commission Decision of 18 October 1972 laying down implementing provisions for the statistical surveys on milk and milk products (ändrad genom 180/86/EEC).

25. R 1991 Council Regulation on monthly statistics concerning landings, quantity and value of fish.

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 mars 1992.	6
1 Inledning.	6
2 Allmänna utgångspunkter	7
3 Internationella frågor	8
4 Lagstiftning om statlig statistikframställning	10
4.1 Behovet av lagstiftning	10
4.2 Tillämpningsområdet för en ny lagstiftning	12
4.3 Uppgifter till statistiken	14
4.4 Uppgiftsskydd, samråd och information	16
4.5 Framställningsmetoder och offentlighöörande	19
4.6 Överklagande, tvångsmedel och ansvarsbestämmelser	21
5 Upprättat lagförslag	22
6 Specialmotivering	22
7 Hemställan.	32
8 Beslut.	32
Bilaga 1 Lagrådets yttrande	33
Bilaga 2 Lagrådsremissens lagförslag.	35
Bilaga 3 Sammanfattning av betänkandet	38
Bilaga 4 Utredningens lagförslag	40
Bilaga 5 Förteckning över remissinstanserna	44
Bilaga 6 Remissynpunkterna på lagförslaget.	45
Bilaga 7 EG:s rättsakter på statistikområdet.	89